

**Stowarzyszenie na Rzecz Badania,
Rozwoju i Promocji Turystyki**



RACHUNEK SATELITARNY TURYSTYKI DLA POLSKI

**za rok 2022
i 2023 (*projekcja*)**

Warszawa, 2024

Redaktor naukowy:
prof. dr hab. Ewa Dzedzic

Autorzy tekstu:
dr hab. Ewa Dzedzic, prof. SGH
dr hab. Teresa Skalska, prof. SGTiH
dr Maciej Dębski, prof. SAN
dr hab. Hanna Zawistowska, prof. SGH

Opracowanie edytorskie: Witold Bartoszewicz

Praca wykonana na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Stowarzyszenie na Rzecz Badania, Rozwoju i Promocji Turystyki
ul. Dywizjonu 303 nr 171E, 01-470 Warszawa
tel. +48 606 913 259
e-mail: mariusz.ciechomski99@wp.pl / t.skalska@gmail.com

Wykaz skrótów

Wykaz skrótów

CPT	–	charakterystyczne produkty turystyczne
CRDT	–	charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej
FTE	–	ekwiwalent pełnego czasu pracy
MF	–	Ministerstwo Finansów
MFW	–	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
NACE Rev. 1	–	Europejska Klasyfikacja Działalności
OECD	–	Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej
PKD	–	Polska Klasyfikacja Działalności
PKWiU	–	Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług
RDZT	–	rodzaje działalności związane z turystyką
RMF	–	Recommended Methodological Framework (Zalecana Metodologia RST)
RST	–	rachunek satelitarny turystyki
SNA	–	System of National Accounts
SRN	–	system rachunków narodowych
ESA	–	Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA, wersja z 2010 r.)
TWD	–	turystyczna wartość dodana
TPKB	–	turystyczny produkt krajowy brutto
UNWTO (ONZ-WTO, UNTourism)	–	Światowa Organizacja Turystyki
WTTC	–	Światowa Rada Podróży i Turystyki

Objaśnienia znaków umownych

(-)	– zjawisko nie wystąpiło
(0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej niż 0,5
(.)	– zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych
(x)	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe

Spis treści

Wstęp	7
Część I Rachunek satelitarny turystyki dla Polski za 2022 rok z projekcją na 2023	9
1. Koncepcja RST, źródła danych, zakres informacji statystycznej, podstawy oszacowań	10
1.1. Główne założenia	10
1.2. Źródła informacji, podstawowe metody szacowania	12
1.2.1. Spożycie turystyczne rezydentów	12
Spożycie turystyczne nierezydentów	14
1.3. Podaż turystyczna i pracujący	16
1.4. Inwestycje i środki trwałe	18
1.5. Wpływy podatkowe	20
2. Spożycie turystyczne	22
2.1. Charakterystyka spożycia turystycznego w latach 2022 i 2023	22
2.1.1. Krajowe spożycie turystyczne łącznie	22
2.2.2. Spożycie turystyczne nierezydentów	25
2.2.2. Spożycie turystyczne rezydentów	28
2.2. Tempo i kierunek zmian	32
3. Turystyczna produkcja globalna, wartość dodana i udział turystyki w tworzeniu PKB	34
3.1. Charakterystyka produkcji globalnej i podaży produktów turystycznych	34
3.2. Wkład turystyki w gospodarkę kraju	37
3.3. Kierunki zmian	40
4. Charakterystyka siły roboczej w CRDT	41
5. Nakłady i inwestycje	46
6. Wpływy podatkowe z turystyki w Polsce	55
6.1. System podatkowy – ogólna charakterystyka	55
6.2. Podatki dochodowe	56
6.2.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych (Personal Income Tax - PIT).	56
6.2.2. Wpływy z podatku PIT z działalności turystycznych w latach 2022 i 2023	58
6.2.3. Podatek dochodowy od osób prawnych (Corporate Income Tax – CIT)	63
6.2.4. Podział wpływów z podatku dochodowego PIT i CIT	66
6.2.5. Podatki dochodowe - podsumowanie	68
6.3. Podatek od towarów i usług (Value Added Tax, VAT)	69
6.4. Podsumowanie	75
7. Uwagi końcowe	77
Bibliografia i źródła danych	79
Część II Zastaw tablic statystycznych	83

Spis tablic i wykresów

Wykres 2.1. Struktura spożycia turystycznego w 2022 roku według grup konsumentów	22
Wykres 2.2. Struktura spożycia turystycznego ogółem w 2022 roku według produktów	23
Wykres 2.3. Krajowe spożycie turystyczne (pieniężne i w naturze) w latach 2022 i 2019 według produktów i grup nabywców	24
Wykres 2.4. Wydatki nierezydentów w latach 2022 i 2023 według produktów	26
Wykres 2.5. Struktura spożycia turystycznego nierezydentów w latach 2022 i 2023.....	27
Wykres 2.6. Wydatki w turystyce krajowej według produktów w latach 2022 i 2019	29
Wykres 2.7. Struktura wydatków w turystyce krajowej w latach 2019 i 2022 według produktów i typów podróży (w %)	31
Wykres 2.8. Struktura wydatków rezydentów poniesionych za granicą w 2022 roku.....	31
Wykres 2.9. Zmiany w spożyciu wybranych produktów turystycznych w latach 2022 – 2019 (2022:2019)	32
Wykres 2.10. Wielkość i struktura krajowego spożycia turystycznego w latach 2008 – 2023 (w mld PLN).....	33
Wykres 3.1. Struktura produkcji globalnej podstawowych CRDT w 2022 r.....	35
Wykres 3.2. Współczynnik koncentracji produkcji CPT w CDRT w 2022 r.	35
Wykres 3.3. Udział produktów podstawowych w produkcji globalnej CRDT w 2022 r.....	36
Wykres 3.4. Współczynnik spożycia turystycznego dla CPT w 2022 r.....	37
Wykres 3.5. Udział wartości dodanej w produkcji globalnej podstawowych i krajowych CRDT oraz handlu detalicznym 2022 r.....	38
Wykres 3.7. Bezpośrednia turystyczna wartość dodana brutto według produktów w 2022 r. mln PLN.....	39
Wykres 3.7. Wielkość i struktura turystycznego PKB, ceny bieżące mln PLN	40
Wykres 3.9. Udział turystycznego PKB w PKB kraju %.....	40
Wykres 4.1. Udział pracujących w mikroprzedsiębiorstwach w 2022 r, wg rodzaju działalności ^{a)}	41
Wykres 4.2. Udział poszczególnych CRDT w tworzeniu miejsc pracy dla kobiet w 2022 i 2023 r. ^a	42
Wykres 4.3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w poszczególnych CRDT w 2022 r. (PLN).....	43
Wykres 4.4. Przeciętne wynagrodzenia za godzinę pracy w poszczególnych CRDT w 2022 r. (PLN)	44
Wykres 4.5. Bezpośrednie turystyczne miejsca pracy w latach 2022 r. według rodzaju CRDT.....	44
Tabela 4.1 pracujący w CRDT w latach 2019 oraz 2022-2023.....	45
Tabela 5.1. Baza noclegowa turystyki – Polska	46
Tabela 5.2. Porównanie ilości hoteli i miejsc noclegowych w nich w latach 2022-2023 wg województw	47
Tabela 5.3. Nakłady inwestycyjne wg sekcji PKD 2007 (dane kwartalne-rok) – zakwaterowanie i gastronomia (mln PLN).....	48
Wykres 5.1. Nakłady inwestycyjne w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 po modyfikacji wskaźnikiem WST, ceny bieżące w tysiącach zł.....	50
Tabela 5.4. Wartość netto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022, ceny bieżące, w tys. zł.....	51
Tabela 5.5. Wartość netto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2023, ceny bieżące, w tys. zł, wartości szacunkowe.....	52
Wykres 5.2. Porównanie wartości netto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 i 2023 r., ceny bieżące, w tys. zł.	52
Tabela 5.6. Nakłady inwestycyjne na oprogramowanie komputerowe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 r., ceny bieżące w tysiącach złotych	53
Tabela 6.1. Stawki podatku dochodowego w roku 2022 i 2023	56
Tabela 6.2. Stawki ryczałtu dla działalności związanych z turystyką	57
Tabela 6.3. Wpływy z podatku PIT z poszczególnych rodzajów działalności w 2022 i 2023 r.	58
Tabela 6.4. Udział poszczególnych rodzajów działalności we wpływach z podatku PIT z turystyki w latach 2022 i 2023	59
Tabela 6.5. Udział wpływów z podatku PIT z poszczególnych rodzajów działalności w ogólnej wysokości wpływów tego podatku z działalności gospodarczej w 2022 i 2023 r.....	60

Tabela 6.6. Udział poszczególnych form opodatkowania w opodatkowaniu poszczególnych rodzajów działalności turystycznych w roku 2022	61
Tabela 6.7. Udział poszczególnych form opodatkowania w opodatkowaniu poszczególnych rodzajów działalności w roku 2023	62
Tabela 6.8. Wpływy z podatku CIT z działalności związanych z turystyką w latach 2022 i 2023	64
Tabela 6.9. Udział poszczególnych rodzajów działalności we wpływach z podatku CIT z działalności turystycznych i wpływach działalności gospodarczej ogółem w 2022 i 2023.....	64
Tabela 6.10. Podział wpływów z podatku dochodowego.....	66
Tabela 6.11. Wysokości wpływów z podatków dochodowych do budżetów jednostek samorządu terytorialnego z podatku CIT i PIT w roku 2022 i 2023	67
Tabela 6.12. Zmiana wysokości wpływów z podatków dochodowych z działalności turystycznych w latach 2022 i 2023	67
Tabela 6.13. Podział wpływów z podatku dochodowego z działalności turystycznych w latach 2022 i 2023 (mln zł).....	68
Tabela 6.14. Dynamika wzrostu wpływów z podatku dochodowego z działalności turystycznych w budżetach JST i budżecie państwa.....	68
Tabela 6.15. Liczba podatników podatku VAT prowadzących działalność turystyczną	69
Tabela 6.16. Obrót VAT z działalności turystycznych w 2022 i 2023 r.	71
Tabela 6.17. Stawki podatku VAT od działalności turystycznych w 2022 i 2023 r.....	72
Tabela 6.18. Faktyczne stawki podatku VAT dla wybranych elementów podaży w 2020 r.	73
Tabela 6.19. Rzeczywiste wpływy z podatku VAT z działalności turystycznych w roku 2022 i 2023.....	74
Tabela 6.20. Udział wpływów z podatku VAT z działalności turystycznych w ogólnej wysokości wpływów z VAT do budżetu w 2022 i 2023 r.	75
Tablica 1 (2002). Wydatki z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej według produktów i kategorii odwiedzających w 2022 roku, wersja netto, ceny nabywcy (mln PLN).....	85
Tablica 1 (2003). Wydatki z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej według produktów i kategorii odwiedzających w 2023 roku, wersja netto, ceny nabywcy (mln PLN).....	86
Tablica 2. Wydatki w turystyce krajowej rezydentów według produktów, rodzajów odwiedzających i typów podróży w 2022 roku; ceny bieżące nabywcy (mln PLN)	87
Tablica 3. Wydatki w turystyce wyjazdowej według produktów w 2022 roku; ceny bieżące nabywcy (w mln PLN)	89
Tablica 4. Wydatki w turystyce krajowej rezydentów i nierezydentów według produktów w 2022; ceny bieżące nabywcy (mln PLN).....	90
Tablica 5. Rachunek produkcji krajowej w 2022 roku w mln PLN (ceny bieżące bazowe producenta)	92
Tablica 6. Podaż w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 roku w mln PLN (ceny bieżące).....	94
Tablica 7 (2022). Pracujący w turystyce, stan na 31 XII w 2022 roku; wszystkie jednostki	96
Tablica 7 (2023). Pracujący w turystyce w 2023 r.; wszystkie jednostki	98
Tablica 8 (2022). Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 roku, ceny bieżące (w tys. PLN)	99
Tablica 8 (2023). Nakłady inwestycyjne w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2023 roku, ceny bieżące w tys. zł. – wartości szacunkowe.....	100
Tablica 10a (2022). Liczba podróży i udzielonych noclegów wg rodzajów turystyki i grup nabywców (tys.) w 2022 roku.....	101
Tablica 10a (2023). Liczba podróży i udzielonych noclegów wg rodzajów turystyki i grup nabywców (tys.) w 2023 roku.....	101
Tablica 10b (2022). Zagraniczna turystyka przyjazdowa: liczba przyjazdów wg wykorzystanych środków transportu (tys.) w 2022 roku	102
Tablica 10b (2023). Zagraniczna turystyka przyjazdowa: liczba przyjazdów wg wykorzystanych środków transportu (tys.) w 2023 roku	102
Tablica 10c (2022). Przewidywana liczba pracujących w charakterystycznych turystycznych rodzajach działalności wg wielkości zatrudnienia w 2022 roku.....	103
Tablica 10c (2023). Przewidywana liczba pracujących w charakterystycznych turystycznych rodzajach działalności wg wielkości zatrudnienia w 2023 roku.....	104

Wstęp

Rachunek satelitarny turystyki (RST) dla Polski za rok 2022 z projekcją na 2023 w wersji pełnej, zawarty w prezentowanym raporcie, jest kolejną próbą kompleksowego oszacowania wpływu turystyki na gospodarkę Polski. Stanowi on kontynuację prac nad rachunkiem prowadzonych w latach 2000 – 2019 oraz uproszczonych jego wersji, przygotowywanych w latach pomiędzy okresami, dla których przygotowywano wersję pełną. Podstawą przygotowania RST dla 2022 z projekcją na 2023 była uaktualniona propozycja metodologiczna przedstawiona Ministerstwu Sportu i Turystyki w styczniu 2022 roku¹. Podobnie jak poprzednie wersje, jest ona zgodna ze wspólną metodologią opracowaną przez UNWTO (obecnie UN Tourism), OECD i Eurostat², zalecaną przez Komisję Europejską do stosowania w krajach członkowskich, dostosowaną do specyfiki turystyki w Polsce.

Prezentowane opracowanie składa się z dwóch części: 1) Rachunku satelitarnego turystyki dla Polski za rok 2022 z projekcją dla 2023 w wersji pełnej wraz ze skróconym opisem metodologii oraz 2) zestawu tablic statystycznych dla 2022 roku i – tam, gdzie było to możliwe z uwagi na dostęp do danych statystycznych – dla 2023 roku. W części tekstowej przedstawiono analizę najważniejszych wyników RST 2022 i 2023 oraz wskazano zmiany, jakie zaszły w tym okresie oraz w stosunku do 2019 roku. Odniesienie do 2019 roku uznano za wskazane ze względu na analizę tempa powrotu gospodarki turystycznej do stanu sprzed pandemią COVID-19. Część tekstową podzielono na siedem rozdziałów. Pierwszy z nich poświęcono prezentacji podstawowych źródeł informacji wykorzystanych do przygotowania RST, w pozostałych zaś omówiono następujące zagadnienia: spożycie turystyczne, produkcję i wkład turystyki w tworzenie PKB, wykorzystanie siły roboczej, nakłady na środki trwałe oraz – po raz pierwszy w rachunku ogólnopolskim – wpływ z turystyki do budżetu państwa z tytułu podatków i opłat. Każdy z wymienionych rozdziałów zawiera krótkie wyjaśnienia metodologiczne oraz prezentację wyników z komentarzem. Część tekstowa zawiera również uwagi i propozycje dotyczące dalszego doskonalenia metodologii rachunku satelitarnego turystyki dla Polski. W części tabelarycznej przedstawiono szczegółowe wyniki oszacowań; zostały one zawarte w tabelach przewidzianych w RST w wersji pełnej.

Przygotowywany i modyfikowany od wielu lat rachunek satelitarny turystyki prezentuje wszechstronny obraz polskiej gospodarki turystycznej w ujęciu statystycznym. Jest on oparty na spójnej metodologii, porównywalnej zarówno w czasie, jak i w skali międzynarodowej i jako taki powinien być przydatny do monitorowania jej wyników oraz wytyczania kierunków rozwoju. Główną zaletą RST jest prezentacja podstawowych agregatów makroekonomicznych: spożycia turystycznego, turystycznej produkcji globalnej, wartości dodanej, udziału turystyki w tworzeniu PKB, zatrudnienia, wartości środków trwałych, wpływów i wydatków budżetowych. Oszacowanie tych agregatów pozwala na ocenę turystyki na tle innych dziedzin gospodarki oraz na analizę zmian w czasie. Rachunek za lata 2022 i 2023 umożliwia ponadto ustalenie, na ile w polskiej gospodarce turystycznej udało się pokonać skutki pandemii i wrócić do stanu sprzed COVID-19.

Opracowanie zostało przygotowane przez pracowników Szkoły Głównej Handlowej, Społecznej Akademii Nauk, Szkoły Głównej Turystyki i Hotelarstwa w Warszawie oraz członków Stowarzyszenia na Rzecz Badania, Rozwoju i Promocji Turystyki w składzie:

dr hab. Ewa Dziedzic, prof. SGH – spożycie turystyczne rezydentów, produkcja, wartość dodana, moduł zatrudnienia i kierownictwo naukowe,

dr Maciej Dębski, prof. SAN – zagadnienia nakładów inwestycyjnych i środków trwałych,

dr hab. Teresa Skalska, prof. SGTiH – zagadnienia metodologiczne, źródła danych, spożycie turystyczne,

dr hab. Hanna Zawistowska, prof. SGH – wpływy budżetowe z turystyki.

¹ Dziedzic E., Skalska T., Dębski M., Rachunek satelitarny turystyki dla Polski za lata 2018-2019. Etap I: Metodologia, Stowarzyszenie na Rzecz Badania, Rozwoju i Promocji Turystyki, Warszawa 2022.

² *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008*. United Nations, New York, Luxemburg, Madrid, Paris 2001.

Podobnie jak w poprzednich latach, podjęcie prac nad rachunkiem było możliwe dzięki zaangażowaniu, udostępnieniu danych oraz merytorycznej konsultacji z licznymi osobami i instytucjami:

- Dr Peterem Laimer, Urząd Statystyczny Austrii,
- Urzędem Statystycznym w Rzeszowie,
- Głównym Urzędem Statystycznym,
- Krajową Administracją Skarbową,
- Eurostatem,
- danymi z bilansu płatniczego, uzyskanymi z bazy danych Eurostat oraz z materiałów publikowanych przez NBP,
- oraz dzięki środkom finansowym i zaangażowaniu Departamentu Turystyki w Ministerstwie Sportu i Turystyki.

Część I

Rachunek satelitarny turystyki dla Polski za 2022 rok z projekcją na 2023

1. Koncepcja RST, źródła danych, zakres informacji statystycznej, podstawy oszacowań

1.1. Główne założenia

Koncepcja rachunku satelitarnego turystyki (RST) i jego późniejsze modyfikacje są wynikiem szerokiej międzynarodowej współpracy między organizacjami turystycznymi, która trwała przez kilka dekad. Podjęto ją ze względu na znaczenie turystyki jako dziedziny gospodarki w skali światowej i w skali poszczególnych krajów oraz brak możliwości jej analizy w ramach standardowego systemu rachunków narodowych. Podstawowym celem tych działań było opracowanie metodologii tworzenia rachunku gospodarki turystycznej odpowiadającego podstawowym zasadom rachunków narodowych, pozwalającego jednak na pewien stopień swobody w rozwiązaniach, które można dostosować do konkretnych potrzeb. W przypadku turystyki istnieją dwie takie potrzeby:

- (a) dostarczanie wiarygodnych, znormalizowanych informacji na temat znaczenia ekonomicznego turystyki;
- (b) umożliwienie kompleksowej analizy zjawiska.

Przygotowując, a następnie modyfikując metodologię RST, przyjęto kilka założeń:

- (a) użyte koncepcje, zakres różnych zjawisk powinny być identyczne z tymi stosowanymi w rachunkach narodowych,
- (b) użyte dane statystyczne powinny być spójne z danymi z innych opracowań statystycznych, np. bilansu płatniczego, jeśli jest to uzasadnione ze względu na nakładanie się opisywanych zjawisk.

Kluczowym założeniem przyjętym w wersji RST uzgodnionej przez organizacje międzynarodowe (ONZ-WTO, OECD i UE) jest połączenie danych opisujących konsumpcję turystyczną z danymi na temat podaży w formie powiązanych ze sobą tabel, których celem jest wyodrębnienie tej części produkcji w gospodarce narodowej, która została wytworzona w odpowiedzi na popyt turystyczny. Pełny RST dla kraju dostarcza następujących informacji:

- (1) agregaty makroekonomiczne, opisujące bezpośredni wkład turystyki w gospodarkę, takie jak bezpośrednia wartość dodana turystyki (TWD) i bezpośredni produkt krajowy brutto turystyki (TPKB); są one porównywalne z odpowiednimi agregatami dla gospodarki jako całości;
- (2) szczegółowe dane dotyczące konsumpcji turystycznej, które dają obraz aktywności odwiedzających jako konsumentów i opis tego, w jaki sposób popyt turystyczny jest zaspokajany przez krajową podaż i import;
- (3) szczegółowe rachunki produkcyjne branż turystycznych, w tym dane dotyczące zatrudnienia, powiązań z innymi rodzajami działalności gospodarczej i akumulacji kapitału stałego;
- (4) łączenie danych ekonomicznych z danymi fizycznymi, takimi jak liczba podróży, czas trwania pobytu, miejsce docelowe, środki transportu itp., co pomaga lepiej scharakteryzować zmienne ekonomiczne i zwiększa użyteczność RST.

Istotnym elementem metodologii RST, której ostatnia istotna modyfikacja została wprowadzona w 2008 roku,³ jest określenie jego zakresu od strony popytowej i podażowej. Jeśli chodzi o stronę popytową, przyjęto, że tworzą ją wydatki konsumpcyjne uczestników ruchu turystycznego. Po stronie podaży w RST uwzględniane są cztery rodzaje produktów i odpowiadających im rodzajów działalności gospodarczej:

- charakterystyczne,
- krajowe charakterystyczne,
- związane z turystyką,
- pozostałe.

³ *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008*. United Nations, New York, Luxemburg, Madrid, Paris 2001; treść i układ RST nie uległy zasadniczym zmianom, natomiast korekty przyczyniły się do zwiększenia jego przejrzystości i porównywalności w skali międzynarodowej. W polskiej metodologii dokonano również dostosowania klasyfikacji działalności gospodarczej oraz wyrobów i usług do obowiązujących obecnie klasyfikacji PKD 2007 i PKWiU 2015.

W RST przedmiotem analizy jest wyłącznie działalność producentów będących rezydentami danej gospodarki. Pozycje związane z importem, zwłaszcza charakterystycznych produktów turystycznych, znajdują się poza zakresem zainteresowania RST. W praktyce oznacza to, że spożycie turystyczne będące efektem zagranicznej turystyki wyjazdowej znajduje odzwierciedlenie po stronie podażowej i popytowej RST tylko w takim zakresie, w jakim jest zaspokajane przez producentów będących rezydentami gospodarki danego kraju (np. marże organizatorskie biur podróży zajmujących się turystyką wyjazdową, loty czarterowe realizowane przez polskich przewoźników).

Zmodyfikowana metodologia pozwala, aby RST składał się z modułu porównywalnego w skali międzynarodowej i krajowego (lub odpowiednio regionalnego w odniesieniu do rachunków regionalnych). Do pierwszego należy grupa produktów i odpowiadających im rodzajów działalności, które z samej natury można uznać za charakterystyczne dla turystyki, niezależnie od obszaru, którego RST dotyczy: są to usługi noclegowe, gastronomiczne, transportu pasażerskiego, biur podróży i kulturalno-rekreacyjne. W module krajowym (regionalnym) można uwzględnić usługi charakterystyczne dla danego kraju/regionu (tzw. *krajowe charakterystyczne produkty turystyczne*); w RST 2022 i 2023 dla Polski są to usługi wspomagające transport lotniczy, usługi medyczne pod nadzorem lekarzy oraz usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów.

RST obejmuje zestaw 6 podstawowych tablic ilustrujących spożycie turystyczne (tablice 1-4), rachunek produkcji związany z turystyką (tablica 5), rachunek podaży i wykorzystania produktów turystycznych i pozostałych (tablica 6)⁴. Uzupełnieniem rachunku są tablice pokazujące nakłady na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej, tablice dotyczące pracujących w tych rodzajach działalności, spożycia zbiorowego w turystyce oraz niektórych wskaźników rzeczowych. Tablice w polskiej wersji RST zasadniczo odpowiadają zaleceniom, najpoważniejsza różnica dotyczy tablicy 6, w której zrezygnowano z powtarzania danych zawartych w tablicy 5. Było to podyktowane względami edytorskimi, ponieważ bardzo rozbudowana wersja oryginalna utrudnia percepcję zawartości tej tablicy. W polskim RST dodatkowo przeprowadzono analizę wpływów podatkowych i wydatków budżetowych na turystykę.

W RST zarówno dane popytowe, jak i podażowe są ustrukturyzowane według rodzajów działalności oraz rodzajów produktów, zgodnie z klasyfikacją PKD 2007 i podzielone na (1) charakterystyczne turystyczne rodzaje działalności, (2) krajowe charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej i (3) pozostałą działalność związaną z turystyką:

Charakterystyczne turystyczne rodzaje działalności:

- 55. Zakwaterowanie
- 56. Działalność usługowa związana z wyżywieniem
- 49.1 Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy
- 49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski
- 50.1 Transport morski i przybrzeżny pasażerski
- 50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski
- 51.1 Transport lotniczy pasażerski
- 77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek
- 79 Działalność związana z turystyką
- 79.1 Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki
- 79.9 Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
- 91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą
- 93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna
- Imputowany czynsz

⁴ *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008*. op. cit.

Krajowa charakterystyczna działalność turystyczna:

52.23 Działalność usługowa wspomagająca transport lotniczy

86 Opieka zdrowotna

82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów

Pozostała działalność związana z turystyką:

47 Handel detaliczny (handel detaliczny artykułami żywnościowymi, paliwami, wyrobami alkoholowymi, tytoniem oraz odzieżą i obuwiem).

Podobnie jak w poprzednich RST, dane dotyczące spożycia turystycznego gospodarstw domowych obejmują wydatki finansowane z dochodów osobistych. W odniesieniu do wyjazdów do rodzin uwzględniono tylko wydatki faktycznie poniesione przez odwiedzających, tzn. nie szacowano wartości usług udzielonych bezpłatnie, np. noclegów, usług transportowych, żywieniowych. Jeśli chodzi o spożycie turystyczne rezydentów Polski poza jej terytorium ekonomicznym, stanowiące import usług turystycznych, to zgodnie z metodologią RST nie wchodzi ono w zakres rachunku (import), zostało ujęte w sposób ogólny i służy celom informacyjnym (tablica 3).

1.2. Źródła informacji, podstawowe metody szacowania

1.2.1. Spożycie turystyczne rezydentów

Zgodnie z przyjętą metodologią RST omówienie źródeł informacji i metod szacowania spożycia turystycznego rezydentów wymaga odniesienia się do trzech jego składowych obejmujących zarówno podróże turystyczne, jak i jednodniowe:

- 1) spożycia turystycznego gospodarstw domowych w związku z prywatnymi podróżami krajowymi,
- 2) spożycia w ramach krajowych podróży służbowych,
- 3) krajowej części wydatków na zagraniczne podróże w celach prywatnych i służbowych.

Jeśli chodzi o spożycie turystyczne **gospodarstw domowych rezydentów w zakresie podróży krajowych** wykorzystano następujące źródła informacji:

- dane z kwartalnego badania uczestnictwa mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach krajowych/zagranicznych (badanie *Uczestnictwo mieszkańców Polski rezydentów w podróżach*), realizowanego ramach Programu Statystyki Publicznej przez US w Rzeszowie; w RST wykorzystano dane dostępne w bazie EUROSTAT *Trips of EU Residents*;
- dane z bazy EUROSTAT wykorzystane do oszacowania imputowanego czynszu związanego z posiadaniem tzw. drugich domów (dane o czynszach umownych własnych i wynajmowanych mieszkań w przeliczeniu na 1 gospodarstwo domowe);
- dane dotyczące marży detalicznej pochodzące z rachunku podaży i wykorzystania wyrobów i usług w 2020 r.;
- dane z budżetów gospodarstw domowych z lat 2022 i 2023 w zakresie wydatków na usługi kulturalne i rekreacyjne; dane dotyczące własności drugich domów;
- dane z bilansu płatniczego w zakresie handlu usługami, pochodzące z baz danych NBP i EUROSTAT (w szczególności dotyczące importu i eksportu pasażerskich usług transportowych wg rodzajów);
- Analizy Rynku Lotniczego w Polsce oraz publikowane przez GUS wyniki działalności transportowej⁵;
- raporty dotyczące działalności touroperatorów publikowane przez „Wiadomości Turystyczne”.

⁵Analiza przewozów w polskich portach lotniczych w 2022 roku, Analiza przewozów w polskich portach lotniczych w 2022 roku ULC: <https://ulc.gov.pl/pl/regulacja-ryнку/statystyki-i-analizy-ryнку-transportu-lotniczego/3734-analizy-ryнку-lotniczego>, Transport – wyniki działalności w 2022r. i 2023 r. [http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-lacznosc/](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-lacznosc/i-Transport-wyniki-dzialalnosci-w-2019-r.-http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-lacznosc/) i <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-lacznosc/>

Uniknięcie podwójnego liczenia niektórych wydatków wymaga „unettowania” wydatków na imprezy turystyczne, tj. wyodrębnienie wartości ich elementów składowych. Jednym z najważniejszych problemów przy rozszacowaniu wartości imprez turystycznych (pakietów turystycznych) jest ustalenie wysokości marży. Dokonano tego poprzez powiększenie wartości dodanej uzyskanej przez organizatorów i agentów o nakłady zidentyfikowane jako koszty prowadzenia działalności, których wysokość ustalono na podstawie rachunku podaży i wykorzystania wyrobów i usług w 2020 r. (o koszty m.in. o koszty biurowe, reklamy itp.). Na tej podstawie dla 2022 r. oszacowano marżę dla touroperatorów i agentów łącznie na poziomie 38% (liczone od kwoty brutto, tzn. wartości imprezy z VAT). Dla 2019 r., z którym porównujemy wyniki dla 2022, dla touroperatorów marżę oszacowano na poziomie 20%, dla agentów 12%. Jeśli chodzi o wydatki na poszczególne usługi wchodzące w skład imprez, to wykorzystano dane dotyczące struktury wydatków ponoszonych w związku z podróżami organizowanymi samodzielnie.

Ponieważ w badaniu *Uczestnictwo mieszkańców Polski rezydentów w podróżach* wydatki na usługi kulturalne i rekreacyjne nie są wyodrębnione, ich wysokość w związku z podróżami krajowymi oszacowano na podstawie danych kwartalnych i rocznych, pozyskanych z budżetów gospodarstw domowych, rozliczonych następnie na wydatki turystów i odwiedzających jednodniowych. Z kolei wydatki na usługi uzdrowiskowe oszacowano posługując się liczbą pobyków pełnopłatnych, przyjmując równocześnie, że trwają one tyle samo, co innych kuracjuszy, podobnie, jak podobny jest koszt leczenia. Ze względu na brak danych o strukturze wydatków transportowych poniesionych przez odwiedzających jednodniowych wydatki na poszczególne rodzaje transportu oszacowano wykorzystując strukturę z badania podróży krótkotrwałych. Ze względu na brak danych o krajowych podróżach jednodniowych przyjęto również, że ich liczba, wydatki na transport i inne wydatki były takie same, jak podróży krótkotrwałych.

Do oszacowania spożycia turystycznego w ramach **podróży służbowych rezydentów** wykorzystano dwa źródła informacji:

- dane uzyskane w Urzędzie Statystycznym w Rzeszowie pochodzące z kwartalnego badania uczestnictwa mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach krajowych/zagranicznych (PKZ);
- dane uzyskane z GUS pochodzące ze sprawozdania SP - Roczna ankieta przedsiębiorstwa.

Ze względu na rozbieżności między danymi z wymienionych źródeł postanowiono oprzeć szacunek wielkości wydatków na podróż na wynikach badaniach SP. Konieczne było jednak doszacowanie tej kwoty dla podmiotów o liczbie pracujących co najmniej 10 osób z rodzajów działalności nieobjętych badaniem SP. Przyjęto, że różnica między oszacowaną kwotą a wynikami badania PKZ, to wydatki na krajowe podróże jednodniowe, nieuwjęte w tym badaniu. Jeśli chodzi o strukturę wydatków, to przyjęto ustalenia z badania PKZ.

Jeśli chodzi o **spożycie turystyczne rezydentów odnoszące się do krajowej części podróży zagranicznych**, jako dodatkowe źródło informacji wykorzystano – oprócz badań US Rzeszów Wielkość wydatków prywatnych obejmuje wydatki gospodarstw domowych oraz prywatne wydatki turystów i jednodniowych odwiedzających, poniesione w czasie wyjazdów służbowych, włącznie z wydatkami na imprezy i inne usługi zakupione u pośredników, które zostały wykazane przez US w Rzeszowie jako zakupione za granicą.

Podobnie jak w przypadku spożycia turystycznego gospodarstw domowych rezydentów w zakresie podróży krajowych, ważnym i równocześnie trudnym zadaniem było rozszacowanie wydatków w ramach imprez turystycznych. Punktem wyjścia było określenie struktury wyjazdów wg środków transportu, następnie przyjęto, że zarówno w 2022, jak i 2023 r. Na podstawie raportów Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego przyjęto, że imprezy wyjazdowe w 90% obejmowały przeloty czarterowe, obsługiwane przez polskich przewoźników. Jeśli chodzi o pozostałe usługi wchodzące w skład imprez (noclegowe, gastronomiczne itp.), to założono, że w całości były oferowane przez przedsiębiorstwa-nierezydentów polskiej gospodarki. Pozostałą część krajowego spożycia turystycznego związanego z podróżami zagranicznymi obliczono na podstawie danych o wydatkach w kraju i zagranicą pochodzących z badania US Rzeszów. Wszystkie marże dla krajowych agentów, touroperatorów zostały

oszacowane w taki sam sposób, jak to miało miejsce w odniesieniu do spożycia turystycznego gospodarstw domowych w zakresie podróży krajowych. Wszystkie pozostałe wydatki na wyjazdy zagraniczne, których nie zaliczono do spożycia krajowego zostały wykazane jako spożycie turystyczne zagranicą. W odróżnieniu od wydatków na usługi organizatorów rezydentów polskiej gospodarki wydatki na usługi pośredników nierezydentów zostały podane w wersji „brutto”, tj. bez rozbicia na elementy składowe.

Dla 2023 roku oszacowano spożycie turystyczne gospodarstw domowych w związku z prywatnymi podróżami krajowymi i spożycie w ramach krajowych podróży służbowych.

Spożycie turystyczne nierezydentów

Zakres pojęcia spożycia turystycznego związanego z zagraniczną turystyką przyjazdową nierezydentów zakłada uwzględnienie w RST tych wydatków odwiedzających, które zasiliły jednostki gospodarcze działające na terytorium ekonomicznym Polski. Przyjmuje się, że zostały one poniesione w trakcie pobytu w Polsce lub poza jej granicami, przed podróżą, ale na rzecz przedsiębiorstw działających w Polsce (np. zakup za granicą biletów lotniczych u polskich przewoźników). W bilansie płatniczym wydatki te są elementem eksportu i występują w rachunku bieżącym i kapitałowym jako element międzynarodowego handlu usługami, w dwóch głównych pozycjach: podróże zagraniczne i transport.⁶

Szacując wielkość i strukturę **spożycia turystycznego nierezydentów** posłużono się zbliżonymi źródłami informacji w stosunku do tych, które wykorzystano w RST dla lat 2018 i 2019. W pierwszym rzędzie uwzględniono wyniki badań ankietowych dotyczących przyjazdów i wydatków nierezydentów (turystów i odwiedzających jednostkowych), przeprowadzonych w latach 2022 i 2023 przez US w Rzeszowie na granicach Polski (kwartalne badanie *Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej*). Badanie prowadzone jest we współpracy z NBP i ministerstwem właściwym ds. turystyki; w latach 2022 i 2023 było to Ministerstwo Sportu i Turystyki. Wykorzystano również dane z badania ruchu granicznego, na które składają się: (1) badanie osób i pojazdów przekraczających granice Polski z krajami UE na drogowych przejściach granicznych, (2) dane Straży Granicznej o liczbie przekroczeń zewnętrznej granicy UE, (3) dane portów morskich i lotniczych oraz Urzędu Lotnictwa Cywilnego⁷. Zgodnie z przyjętymi założeniami co do celu i koncepcji badań, są one prowadzone nie tylko na potrzeby statystyki turystyki, ale także rachunków narodowych, bilansu płatniczego Polski oraz statystyki obszarów przygranicznych. Jest to badanie prowadzone równolegle do wspomnianego wyżej badania uczestnictwa mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach krajowych/zagranicznych. Intencją autorów badania prowadzonego wśród rezydentów i nierezydentów jest to, aby stanowiły wzajemnie uzupełniające się źródło informacji o podróżach turystycznych i wydatkach ponoszonych przez odwiedzających, oparte na uzgodnionych metodologicznie założeniach. Jeśli chodzi o nierezydentów, badaniem ruchu granicznego pojazdów i osób oraz badaniem ankietowym w latach 2022 i 2023 objęci byli zarówno turyści, jak i odwiedzający jednostkowi.

Dodatkowym źródłem danych do RST za lata 2022 i 2023 były informacje publikowane przez:

- Narodowy Bank Polski, zawarte w bilansie płatniczym (międzynarodowy handel usługami) po stronie eksportu;
- GUS (w zakresie liczby cudzoziemców korzystających z bazy noclegowej na terenie Polski oraz liczby udzielonych noclegów cudzoziemcom na terenie Polski; *Turystyka w 2022 i 2023 roku* oraz uzupełniające dane w zakresie transportu pasażerskiego *Transport – wyniki działalności w 2022 r.*⁸).

Szacując na potrzeby RST liczbę i strukturę przyjazdów zarówno turystów-nierezydentów, jak i odwiedzających jednostkowych, pominięto:

⁶ Bilans Płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej za IV kwartał 2023 r. NBP, Warszawa 2014.

⁷ Turystyka w 2023 roku, GUS Analizy statystyczne, Rzeszów 2024, s. 89.

⁸ Seria Informacje statystyczne, Warszawa Szczecin 2023.

- osoby deklarujące jako cel przyjazdu podjęcie dorywczej pracy,
- pracowników przygranicznych,
- osoby deklarujące zakupy w celach handlowych.

Podobnie jak w poprzedniej edycji RST, szacując liczbę i strukturę wizyt odwiedzających jednostniowych wg celu podróży, a także poziom wydatków jednostkowych (na 1 wizytę 1 osoby) w podziale na produkty turystyczne, posłużono się danymi z badania US w Rzeszowie. Pojawia się tu problem regularnych wizyt nierezydentów na terenie obszarów przygranicznych w celu dokonywania zakupów. Na podstawie przeprowadzonych badań nie sposób jednoznacznie wyodrębnić te osoby ze zbiorowości nierezydentów – odwiedzających jednostniowych. Problem ten powtarzał się we wszystkich edycjach RST i dotychczas nie został rozwiązany; osoby przyjeżdżające „na handel” odfiltrowywano w sposób pośredni, odejmując od ogólnej sumy wydatków te, które przeznaczono na zakupy w celu odsprzedaży. Dane z badania *Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej* pozwalają na dokonanie takiego zabiegu.

Warto podkreślić, że – podobnie jak w poprzednich edycjach RST – szacując wielkość i strukturę spożycia turystycznego nierezydentów za lata 2022 i 2023 oraz dostosowując źródła danych do przyjętej metodologii, wyłączono z grupy wydatków na turystykę:

- wydatki na zakupy w celach handlowych, tj. w celu odsprzedaży, niezależnie od ich wartości jednostkowej oraz niezależnie od kategorii odwiedzających, wydatki na zakupy w celach handlowych dokonywane w imieniu i na rzecz innych osób, a także wydatki na zakupy dokonywane przez osoby będące w podróży służbowej, czynione w imieniu i na rzecz pracodawców (np. zakupy zaopatrzeniowe dla firmy, inne zakupy dokonywane na zlecenie pracodawcy); posługując się danymi z badań prowadzonych wśród nierezydentów tę grupę wydatków wyłączono zarówno za pomocą analizy głównych celów przyjazdu do Polski, jak i rodzajowej struktury wydatków (pominięto zakupy na sprzedaż);
- inwestycje i transakcje kapitałowe zawarte przez odwiedzających, takie jak zakup papierów wartościowych, ziemi, mieszkań, innych nieruchomości, nawet jeśli miałyby służyć celom turystycznym (np. mieszkania wakacyjne); wydatki związane z remontami domów wakacyjnych;
- pieniądze przekazywane krewnym lub znajomym w czasie podróży, nie będące opłatą za dobra lub usługi turystyczne, darowizny dla instytucji, wpłaty o charakterze dobroczynnym dla organizacji charytatywnych;
- różnego rodzaju opłaty specjalne, cła oraz podatki, jeśli nie są częścią ceny płaconej za nabywane dobra i usługi; wypłaty odsetek, dywidend.

Od wielu lat problem pełnego dostosowania się do zalecanej metodologii RST stanowi odrębne szacowanie wydatków na zakupy przedmiotów o dużej wartości i związanej z tym marży. Zalecenie takie jest jedną ze zmian wprowadzonych w 2008 roku, niemniej jednak obecny stan badań źródłowych umożliwia jego realizację jedynie w odniesieniu do podróży rezydentów. W żadnej z dotychczasowych edycji RST dla Polski próba oszacowania tej pozycji spożycia turystycznego nierezydentów nie została podjęta. Trudne jest też oszacowanie umownych czynszów związanych z korzystaniem z własnych domów lub mieszkań wakacyjnych przez nierezydentów, ponieważ nie jest znana dokładna skala zjawiska posiadania przez nich tego typu nieruchomości.

Podobnie jak w latach 2018 i 2019 oszacowanie spożycia turystycznego nierezydentów w latach 2022 i 2023 pozwoliło nie tylko na ustalenie poziomu spożycia ogółem, ale także na charakterystykę jego struktury według grup konsumentów, typów podróży i produktów (z wyodrębnieniem charakterystycznych produktów turystycznych, krajowych charakterystycznych produktów turystycznych, produktów związanych z turystyką i pozostałych). Jednym z elementów RST dla Polski w pełnej wersji jest również pokazanie struktury spożycia turystycznego nierezydentów wg krajów pochodzenia odwiedzających. Warto podkreślić zachowanie podstawowych zasad metodologicznych, stosowanych we wszystkich dotychczasowych edycjach RST dla Polski: przychody z tytułu przyjazdów turystów z danego kraju obliczane są przez pomnożenie przeciętnych wydatków na jedną osobę dla

danego kraju przez liczbę przyjazdów z tego kraju uznanych za turystyczne i spełniających warunki przyjęte w metodologii (np. pominięcie wydatków na zakupy w celu odsprzedaży, darowizn itp.). Z kolei przychody z tytułu podróży nierezydentów - odwiedzających jednodniowych z danego kraju obliczane są przez pomnożenie przeciętnych wydatków uznanych za turystyczne na jedną osobę dla danego kraju przez liczbę przyjazdów odwiedzających jednodniowych z tego kraju, uznanych za turystyczne. Łączne wydatki podróżnych są obliczone oddzielnie dla każdego kraju, a następnie zsumowane.

Jeśli chodzi o drugie główne źródło szacowania spożycia turystycznego nierezydentów, a więc dane szacowane dla wypełnienia tablicy 1 (a pośrednio także tablicy 4) – bilans płatniczy NBP – wykorzystywane są zarówno informacje publikowane w bazie danych Eurostat dotyczące pozycji *podróże*, jak i pozycji *usługi transportowe pasażerskie*, a szczególnie struktura w podziale na rodzaje transportu (transport lotniczy, morski, kolejowy i samochodowy), a także dynamika zmian.

Zgodnie z przyjętą metodologią, dane dotyczące strony popytowej RST, odnoszące się zarówno do spożycia turystycznego rezydentów, jak i nierezydentów powinny być opracowywane w wersji netto, tzn. po rozszacowaniu wartości usług częściowych zakupionych przez turystów w formie imprez. Źródłem informacji wykorzystanym do oszacowania struktury pakietów turystycznych, z których korzystali nierezydenci, była analiza cen, analiza badań międzynarodowych, informacje z prasy branżowej oraz dane z rachunku podaży i wykorzystania produktów.

Szacując spożycie turystyczne nierezydentów trzeba również pamiętać, że w pojęciu tym zawarte są nie tylko wydatki pieniężne na dobra i usługi nabywane w związku z podróżą turystyczną, ponoszone przez turystów i odwiedzających jednodniowych (lub w ich imieniu), szczegółowo wyspecyfikowane w pojęciu wydatku turystycznego, ale także szereg innych pozycji, np. wartość spożycia związanego z korzystaniem z własnych domów/mieszkań wakacyjnych oraz różnorodne świadczenia w naturze, dostępne również dla nierezydentów (np. usługi informacji turystycznej, różne usługi świadczone bezpłatnie, z których korzystają również cudzoziemcy, np. publiczne koncerty). Pozycje te nie zostały oszacowane z uwagi na brak wiarygodnych informacji.

Podobnie jak w poprzedniej edycji RST Autorzy, mając świadomość luk w dostępnych materiałach, dołożyli starań, aby dane i sposób ich wykorzystania do oszacowania RST dla lat 2022 i 2023 były zgodne z zaleceniami metodologicznymi. Dostępne dane w zakresie spożycia turystycznego nie pozwoliły jednak na osiągnięcie pożądanego stopnia szczegółowości w zakresie struktury spożycia. Z tego powodu konieczna była agregacja niektórych pozycji – dotyczy to m.in. usług gastronomicznych, kulturalno-rekreacyjnych oraz niektórych usług transportowych. Dostępne źródła informacji nie pozwoliły ponadto na określenie pełnych rozmiarów spożycia związanego z usługami uzdrowiskowymi świadczonymi nierezydentom: wielkość podana w RST dotyczy wyłącznie usług zakupionych z dochodów osobistych turystów, a więc bez usług opłaconych przez kasy chorych. Zarówno w odniesieniu do odwiedzających nierezydentów, jak i rezydentów ustalenie pełnych rozmiarów zjawiska wynajmowania samochodów osobowych bez kierowcy okazało się niemożliwe.

1.3. Podaż turystyczna i pracujący

Dane dotyczące produkcji i podaży wykorzystane w RST za 2022 r. i szacunkowe dane za 2023 r. pochodzą z różnych źródeł. Najważniejsze z tych źródeł to:

- rachunki narodowe dostępne w anglojęzycznej wersji bazy danych EUROSTAT;
- strukturalna statystyka przedsiębiorstw w części dotyczącej usług dostępna w anglojęzycznej wersji bazy danych EUROSTAT;
- raporty GUS i ULC dotyczące działalności transportowej;
- rachunek podaży i wykorzystania wyrobów i usług w 2020 r.

Podstawowym założeniem metodologii RST jest wpisanie turystyki w system rachunków narodowych, w związku z czym wszędzie, gdzie było to możliwe wykorzystano dane pochodzące z tych rachunków. Ze względu na ograniczony zakres danych z rachunków narodowych za 2022 r. większość danych na temat produkcji i podaży

została opracowana w oparciu o dane ze statystyki strukturalnej przedsiębiorstw dostępnej w anglojęzycznej wersji bazy EUROSTAT, w której poziom dezagregacji jest lepiej dostosowany do metodologii RST. W momencie przygotowywania obecnej edycji RST dane za 2023 r. były praktycznie niedostępne. Jedyne dostępne informacje dotyczyły sekcji I (bez rozbicia na działy) pochodziły z anglojęzycznej bazy rachunków narodowych EUROSTAT.

W RST wielkość podaży podawana jest w dwóch ujęciach: w cenach bazowych (producenta) i cenach nabywcy, czyli w przypadku usług z uwzględnieniem podatków pośrednich netto. Ich efektywna stopa dla poszczególnych usług w 2023 r. została ustalona w oparciu o odpowiednie dane z rachunku podaży i wykorzystania wyrobów i usług oraz przepisy podatkowe.

Analiza danych pochodzących z przedstawionych źródeł wykazała, że niekiedy występują między nimi znaczne rozbieżności. W związku z tym, w tablicach 5 i 6 zaznaczono, które dane pochodzą z rachunków narodowych, a które oszacowano na podstawie danych ze strukturalnej statystyki przedsiębiorstw lub innych źródeł.

Źródłem trudności przy zestawianiu danych o stronie podażowej RST jest pewna niespójność między zaleceniami metodologii a rozwiązaniami przyjętymi w klasyfikacji działalności i produktów w UE, w tym także w Polsce. Dotyczy to tzw. drugich domów, wynajmu samochodów bez kierowcy, czy usług uzdrowiskowych, które nie są odrębnymi jednostkami klasyfikacyjnymi, a stanowią część działalności nie związanej z turystyką. Zgodnie z założeniami rachunków narodowych w odniesieniu do własnych mieszkań, domów produkcja w dziale dotyczącym nieruchomości naliczana jest jako szacunkowy czynsz. Podobna praktyka powinna być zastosowana w RST w odniesieniu do drugich domów, jednak w porównaniu z całą pulą nieruchomości wspomniane drugie domy stanowią niewielki ułamek i nie są wyodrębnione jako odrębna klasa. Włączenie do RST całej kwoty czynszów umownych poważnie zniekształciłoby obraz produkcji branż turystycznych, zatem zastosowano podejście popytowe, tj. do rachunku produkcji włączono wielkość produkcji (czynszów umownych) związanych ze zidentyfikowanymi zasobami tego rodzaju nieruchomości w Polsce. Osobnym zagadnieniem jest brak satysfakcjonujących danych na temat skali tego zjawiska, szczególnie w odniesieniu do obiektów w posiadaniu nierezydentów oraz niemożność uwzględnienia częściowej własności nieruchomości, również ze względu na brak danych.

Podobne podejście (tj. włączenie do RST jako produkcji wyłącznie zidentyfikowanego spożycia), z tych samych przyczyn zastosowano w odniesieniu do usług uzdrowiskowych, które również nie stanowią odrębnej klasy i mogą być częścią produkcji szpitali, praktyki lekarzy lub fizjoterapeutów. Problemатyczne jest także pełne uwzględnianie po stronie produkcji turystycznej (77.11) usług wynajmu samochodów osobowych i furgonetek, który obecnie zdominowany jest przez wynajem długoterminowy, nieturystyczny.

Administracyjne źródła danych zostały wykorzystano do oszacowania wartości usług lotniskowych związanych z przewozami pasażerskimi. W tym celu skorzystano z danych publikowanych przez Urząd Lotnictwa Cywilnego o ruchu pasażerskim na lotniskach i wysokości opłat lotniskowych. Wielkości wykazane w tablicach RST obejmują wyłącznie obsługę lotniskową pasażerów odlatujących na pokładzie samolotów zagranicznych przewoźników.

Ze względu na zalecany w metodologii RST sposób ujmowania produkcji globalnej organizatorów i pośredników turystycznych w wersji netto konieczna była modyfikacja wielkości produkcji globalnej i zużycia pośredniego w odniesieniu do tego rodzaju działalności, a w konsekwencji także odpowiednich wielkości dla całej gospodarki. Uwzględnione w RST informacje dotyczące pracujących odnoszą się tylko do charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej i pochodzą ze sprawozdawczości GUS, która od 2022 r. obejmuje wszystkie podmioty gospodarcze. W RST za 2022 r. zamieszczono dane dotyczące liczby pracujących w podziale na samozatrudnionych i zatrudnionych. Uzupełnieniem tych informacji są dane o miesięcznych wynagrodzeniach zatrudnionych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej. Obejmują one charakterystyczne turystyczne rodzaje działalności objęte strukturalną statystyką przedsiębiorstw. Agregat dotyczący zatrudnienia w turystyce podano w dwóch wersjach: jako sumę pełnej liczby pracujących w charakterystycznych turystycznych rodzajach działalności i po skorygowaniu tej liczby o współczynnik spożycia turystycznego, który mierzy bezpośredni wkład turystyki w gospodarkę. Dodatkowo część analityczną RST uzupełniono o informacje dotyczące produktywności i wynagrodzeń w wybranych rodzajach działalności.

1.4. Inwestycje i środki trwałe

Nakłady inwestycyjne i wartość netto środków trwałych opracowano według zasad metodologicznych stosowanych na potrzeby rachunków narodowych, zgodnych z zaleceniami Eurostatu. Zanim zostanie omówiony zakres merytoryczny prezentowanych danych oraz ich źródła warto wskazać podstawę teoretyczną stosowanej metodologii.

Punktem wyjścia do prowadzonych rozważań jest istota i specyfika produktu turystycznego destynacji. Charakteryzuje się on silną złożonością, składa się z całego szeregu subproduktów, które są względem siebie komplementarne i wspólnie tworzą ofertę dla turystów. Nawet jeżeli niektóre z elementów destynacji charakteryzują się wysoką jakością i są pozytywnie oceniane to należy pamiętać, że niska ocena nawet jednego czy dwóch składowych może skutkować brakiem satysfakcji turysty, niechęcią powrotu do danej destynacji i negatywnymi opiniami na jej temat. Ponieważ poszczególne subprodukty są kreowane przez indywidualne podmioty, kompleksowy produkt destynacji jest trudny do efektywnego zarządzania, a jego kształt jest efektem szeregu inwestycji, prowadzonych przez często niezależne jednostki.

Definiując produkt destynacji turystycznej można wyróżnić w nim dwie kluczowe sfery: atrakcyjność oraz infrastrukturę.⁹ Obie są wzajemnie komplementarne i jako takie uzupełniają się, wpływając na zadowolenie i satysfakcję turystów. Atrakcyjność wpływa przede wszystkim na zainteresowanie daną destynacją i determinuje późniejsze wrażenia turysty, może się ona wiązać zarówno z atrakcjami przyrodniczymi jak i antropogenicznymi. Z kolei na drugą z omawianych sfer składa się m.in. infrastruktura noclegowa, gastronomiczna czy komunikacyjna. Wpływa ona na komfort turysty i poprzez to na jego zadowolenie z pobytu.

Szeroko definiowany, regionalny produkt turystyczny może być zatem rozumiany jako swoista całość złożona z wielu elementów, determinujących atrakcyjność miejsca dla turysty/konsumenta oraz infrastruktura przez niego wykorzystywana. Wg E. Kiralovej są to atrakcje antropogeniczne, kulturowe i przyrodnicze tworzące podstawową ofertę turystyczną. Są one odzwierciedleniem podstawowych potrzeb turysty, które odpowiadają za jego decyzje przyjazdowe. Jak wskazano wcześniej zarządzający destynacją mogą je kreować jedynie w ograniczonym zakresie. Częściowo ich gestorami są niezależne podmioty, a częściowo stanowią one swoisty „dany” zasób destynacji, co dotyczy przede wszystkim walorów antropogenicznych, oraz w jeszcze większym stopniu walorów przyrodniczych.

Zgodnie z klasyfikacją, która została zaproponowana przez Kiralovą ofertę uzupełniającą tworzą: m.in. komunikacja, sieć noclegowa czy gastronomiczna oraz inne usługi wykorzystywane przez turystów (część z nich jest też czasami wykorzystywana przez mieszkańców destynacji). Usługi te są i muszą być świadczone, aby udostępnić turystyce ofertę podstawową. To właśnie ta sfera w znacznej mierze decyduje o kosztach pobytu, zadowoleniu i satysfakcji turysty, a przede wszystkim o jakości produktu danej destynacji, a jej zróżnicowanie wskazuje jak złożony i wewnętrznie rozdrobniony jest to produkt. Jak już podkreślano właśnie ten fakt stanowi najsilniejszą specyfikę produktu turystycznego regionu. Jeśli natomiast destynację stanowi kraj liczba tych podmiotów jest szczególnie duża.

Zaprezentowane podejście do produktu destynacji jest zgodne z metodologią przygotowywania Rachunku Satelitarne Turystyki. Wskazuje się tam inwestycje w środki trwałe dla charakterystycznych dla turystyki rodzajów działalności oraz inwestycje w infrastrukturę związaną z turystyką, które są zwykle prowadzone ze źródeł publicznych.¹⁰ Z kolei P. Figini i R. Patuelli wskazują na m.in. następujące produkty, które są w nim raportowane: zakwaterowanie, transport pasażerski (kolejowy, wodny, czy powietrzny), gastronomia, usługi wspierające transport, utrzymanie infrastruktury transportowej, biura podróży, usługi kulturalne, czy też usługi związane z

⁹ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie, PWE, Warszawa 2005, s. 73

¹⁰ E. Dziedzic, M. Debski, T. Skalska, Tourism Satellite Account as a framework for assessing sustainability, Akademia Finansów I Biznesu Vistula, Warszawa 2023, s. 26.

rekreacją i rozrywką.¹¹ W sposób szczególny uwagę należy zwrócić na składowe związane z infrastrukturą, bez niej nawet destynacja charakteryzująca się wysoką atrakcyjnością nie będzie miała szans na masowy rozwój turystyki.

Zgodnie z powyższym na potrzeby opracowania należy przyjąć, że na produkt turystyczny składają się produkty indywidualne, które są konsumowane przez turystów w trakcie ich wyjazdu. Powyższe podejście ma istotne konsekwencje dla analizy inwestycji turystycznych ułatwiając ich zdefiniowanie. Należy do nich zaliczyć zróżnicowane inwestycje w rozwój atrakcji turystycznych, jak również szeregu pojedynczych produktów, składających się na produkt destynacji turystycznej, w tym również kraju.

Pojęcie inwestycji w stosunkowo prosty sposób można zdefiniować jako wszelki nakład poniesiony na podtrzymanie, stworzenie lub zwiększenie posiadanego majątku.¹² Bardzo podobnie pojęcie to określa encyklopedia PWN wskazując, że jest to „nakład dokonywany w celu stworzenia lub zwiększenia środków trwałych, które przyczyniają się do wytworzenia dla przyszłego spożycia strumienia dóbr i usług”.¹³ Zgodnie z powyższym inwestycje wiążą się ze zmianą wartości środków trwałych.

Z kolei w rekomendacjach metodologicznych dla tworzenia rachunku satelitarne turystyki¹⁴ wyróżniono następujące składowe inwestycji turystycznych:¹⁵

- nakłady inwestycyjne na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej;
- inwestycje branży turystycznej w środki trwałe niezwiązane bezpośrednio z turystyką;
- inwestycje w infrastrukturę związaną z turystyką.

Poprzez środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej rozumie się, aktywa, które są wykorzystywane wyłącznie lub prawie wyłącznie dla konsumpcji turystycznej. Są to np. hotele, statki pasażerskie czy wyciągi narciarskie. Z kolei poprzez inwestycje branży turystycznej w środki trwałe niezwiązane z turystyką rozumie się rozwój elementów, które nie są bezpośrednio wykorzystywane przez turystów, ale są niezbędne dla funkcjonowania branży np. systemy komputerowe w hotelach czy też pralnie hotelowe. Należy pamiętać, że w przypadku wystąpienia inwestycji turystycznych, czy też szerzej rozumianego rozwoju turystyki w regionie pojawia się efekt mnożnikowy, który sprawia, że rozwojowi ulegają (a również inwestują) przedsiębiorstwa, które bezpośrednio nie obsługują turystów, ale współpracują z podmiotami, które to robią.

Natomiast inwestycje w infrastrukturę związaną z turystyką są to inwestycje w zasoby (np. realizowane ze środków publicznych, które ułatwiają konsumpcję turystyczną). Prowadząc ich analizę należy jednak uwzględnić, że często ich rozwój nie jest determinowany poprzez chęć przyciągnięcia turystów. Kluczową determinanta w tym zakresie może być chęć podniesienia komfortu życia mieszkańców np. rozwój infrastruktury transportowej i komunikacyjnej.

Niezmiernie ważną kwestią dla analizy poziomu inwestycji jest możliwość pozyskania właściwych informacji, które umożliwiłyby określenie ich wielkości. W zakresie tym pojawiają się dosyć znaczące luki informacyjne. W prowadzonych analizach koncentrowano się na wybranych działach i grupach sekcji H, I, N, R, S, klasyfikacji PKD 2007, które reprezentują podmioty odpowiedzialne za charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej.

W sposób szczególny należy uwzględnić aktywność inwestycyjną następujących podmiotów, których działalność jest ukierunkowana przede wszystkim na obsługę turystów, mając jednak świadomość ograniczonego dostępu do wszystkich pożądaných w tym zakresie informacji:

¹¹ P. Figini, R. Patuelli, Estimating the Economic Impact of Tourism in the European Union: Review and Computation, *Journal of Travel Research*, July 2021.

¹² M. Najman, Pojęcie i istota inwestycji alternatywnych, *Studia Prawno-Ekonomiczne*, T. CXV, 2020, s. 330-331

¹³ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/inwestycje;3915263.html>.

¹⁴ Rekomendacje metodologiczne dla przygotowywania rachunku satelitarne turystyki zostały opracowane przy współudziale: Światowej Organizacji Turystyki, OECD, Wydziału Statystyki Organizacji Narodów Zjednoczonych i Eurostatu.

¹⁵ Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008, *Studies in Methods*, Series F No. 80/Rev.1, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Paryż 2010, s. 18.

- obiekty świadczące usługi noclegowe, a zwłaszcza „hotele i podobne obiekty zakwaterowania” – sekcja I, dział 55. PKD 2007;
- obiekty świadczące usługi gastronomiczne, a zwłaszcza „restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne” – sekcja I, dział 56 PKD 2007;
- podmioty świadczące usługi transportowe, w tym transport wodny, lotniczy i lądowy – sekcja H, działy 49, 50 i 51, PKD 2007,
- organizatorzy turystyki, pośrednicy i agenci turystyczni – sekcja N, dział 79, PKD 2007;
- biblioteki, muzea i inne podmioty kultury – sekcja R, dział 91, PKD 2007,
- podmioty zajmujące się sportem, rekreacją i poprawą kondycji fizycznej, sekcja R, dział 93, sekcja S, dział 96, PKD 2007.

Zgodnie z zaprezentowaną klasyfikacją, która jest zgodna z międzynarodowymi rekomendacjami dla prowadzenia rachunku satelitarne turystyki, autorzy skoncentrowali się na 2 grupach podmiotów. Po pierwsze są to przedsiębiorstwa, których głównymi klientami niezależnie od miejsca lokalizacji są turyści. Do zbiorowości tej należy zaliczyć podmioty oferujące usługi noclegowe, usługi transportu pasażerskiego, organizatorzy turystyki, pośrednicy i agenci turystyczni. Po drugie zaś są to organizacje świadczące usługi gastronomiczne, podmioty kultury czy też zajmujące się sportem i rekreacją. W tym przypadku, zwłaszcza gdy są zlokalizowane w pobliżu dużych miast, może się okazać, że to nie turyści, a ich mieszkańcy są znaczącą lub nawet przeważającą grupą konsumentów, korzystających z ich usług.

Realnym problemem jest możliwość pozyskania danych, co sprawia, że rekomendacje dotyczące metodologii rachunku satelitarne turystyki będą musiały być modyfikowane.

Podstawowym źródłem danych, będących podstawą przygotowania RST w zakresie nakładów inwestycyjnych jest Główny Urząd Statystyczny i jego zasoby, opracowane, m.in. na podstawie następujących sprawozdań

- SP - roczna ankieta przedsiębiorstwa (cz. III Środki trwałe i inwestycje) sporządzana przez podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób,
- F-03 - sprawozdanie o stanie i ruchu środków trwałych oraz o działalności inwestycyjnej sporządzane przez jednostki sektora rządowego,
- SG-01 - statystyka gminy - część 4 - Inwestycje i środki trwałe - sporządzana przez urzędy gmin,
- SP-3 - sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 9 osób,

Niezbędne dane zostały udostępnione autorom RST w wyniku indywidualnego zamówienia, ponadto wykorzystane zostaną dane publikowane w Banku Danych Lokalnych oraz w bazie Eurostatu. Należy pamiętać, że dane zawarte w bazie Eurostat pochodzą z krajowego (polskiego) systemu sprawozdawczości, a zatem ich źródłem będą również wskazane wcześniej sprawozdania. Wykorzystanie jednak wyżej wymienionej bazy pozwala na prowadzenie porównań międzynarodowych, które ułatwią na pełniejszą ocenę inwestycji turystycznych, prowadzonych w Polsce.

1.5. Wpływy podatkowe

W pracy omówiono wpływy podatkowe jako źródło dochodów nie tylko przedsiębiorców turystycznych, ale również jednostek samorządu terytorialnego i budżetu państwa. Ustalenie wysokości wpływów z podatków z turystyki napotkało na takie bariery jak:

- Trudności z wyodrębnieniem usług turystycznych spośród innych usług oferowanych na rynku spowodowane powiązaniem turystyki z wieloma dziedzinami gospodarki. Czynnikiem ten ma w szczególności kluczowe znaczenie przy dokonywaniu porównań wysokości wpływów podatkowych z turystyki osiągniętych w poszczególnych latach. Dlatego dokonując takiego porównania należało w pierwszej kolejności ustalić jakie obszary działalności gospodarczej zostały zaliczone do turystyki. Analiza literatury przedmiotu z zakresu ekonomii, prawa i statystyki prowadzi do wniosku, że występują istotne różnice w ustalaniu jakie rodzaje działalności

zalicza się do turystyki. Istnieje potrzeba ujednolicenia terminologii prawnej i statystycznej. Zgodnie z metodologią RST w pracy analizą objęto charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej.

- Zmienność prawa podatkowego. Zasady pobierania podatków są regulowane ustawami, które ulegają zmianom w czasie. W szczególności zmianom ulegają stawki podatkowe, podstawa opodatkowania, zwolnienia podatkowe, rodzaje opodatkowania. Wprowadzanie zmian w prawie podatkowym znajduje odzwierciedlenie w wysokości wpływów podatkowych. Czynniki te należy uwzględnić przy dokonywaniu oceny i porównywaniu wysokości wpływów z podatków w badanym okresie.

Wyżej wymienione okoliczności zostały wzięte pod uwagę przy analizie wpływów podatkowych z turystyki w latach 2022 i 2023. Przedmiotem analizy są dwa podstawowe rodzaje podatków: podatek obciążający przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne (podatek dochodowy) oraz podatek obciążający usługi, płacony przez konsumentów (podatek od towarów i usług).

W opracowaniu wykorzystano kilka źródeł informacji:

- dane uzyskane z Krajowej Administracji Skarbowej (KAS) dla lat 2022 i 2023 zawierające wpływy podatkowe od przedsiębiorstw działających w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej,
- informacje KAS dotyczące transferu środków do samorządów gminnych, powiatowych i wojewódzkich oraz informacje o podmiotach – płatnikach VAT,
- dane pozyskane z Hurtowni WHTAX,
- obowiązujące akty prawne odnoszące się do omawianej problematyki.

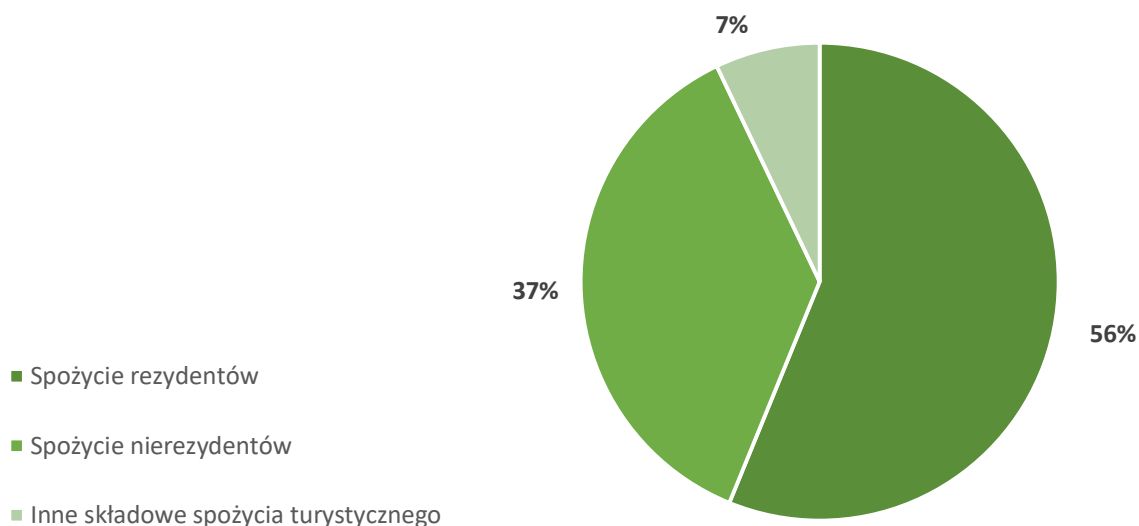
2. Spożycie turystyczne

2.1. Charakterystyka spożycia turystycznego w latach 2022 i 2023

2.1.1. Krajowe spożycie turystyczne łącznie

W 2022 łączne spożycie turystyczne na terytorium ekonomicznym Polski, rozumiane jako spożycie turystyczne gospodarstw domowych w zakresie podróży krajowych i krajowej części podróży zagranicznych, podróże służbowe rezydentów oraz spożycie turystyczne nierezydentów, oszacowano na poziomie 148 207,0 mln PLN (2022); w 2019 roku wyniosło ono 116 333 mln PLN, tj. niższe o 21,5%. W 2022 r. na krajowe spożycie turystyczne rezydentów przypadło 51,1% łącznej sumy, tj. 75 770,5 mln PLN. W 2022 roku spożycie turystyczne gospodarstw domowych w zakresie podróży krajowych i krajowej części podróży zagranicznych stanowiło 5% krajowego spożycia w sektorze gospodarstw domowych, w 2019 roku – 4,6%. Strukturę spożycia według grup nabywców przedstawia wykres 2.1.

Wykres 2.1. Struktura spożycia turystycznego w 2022 roku według grup konsumentów



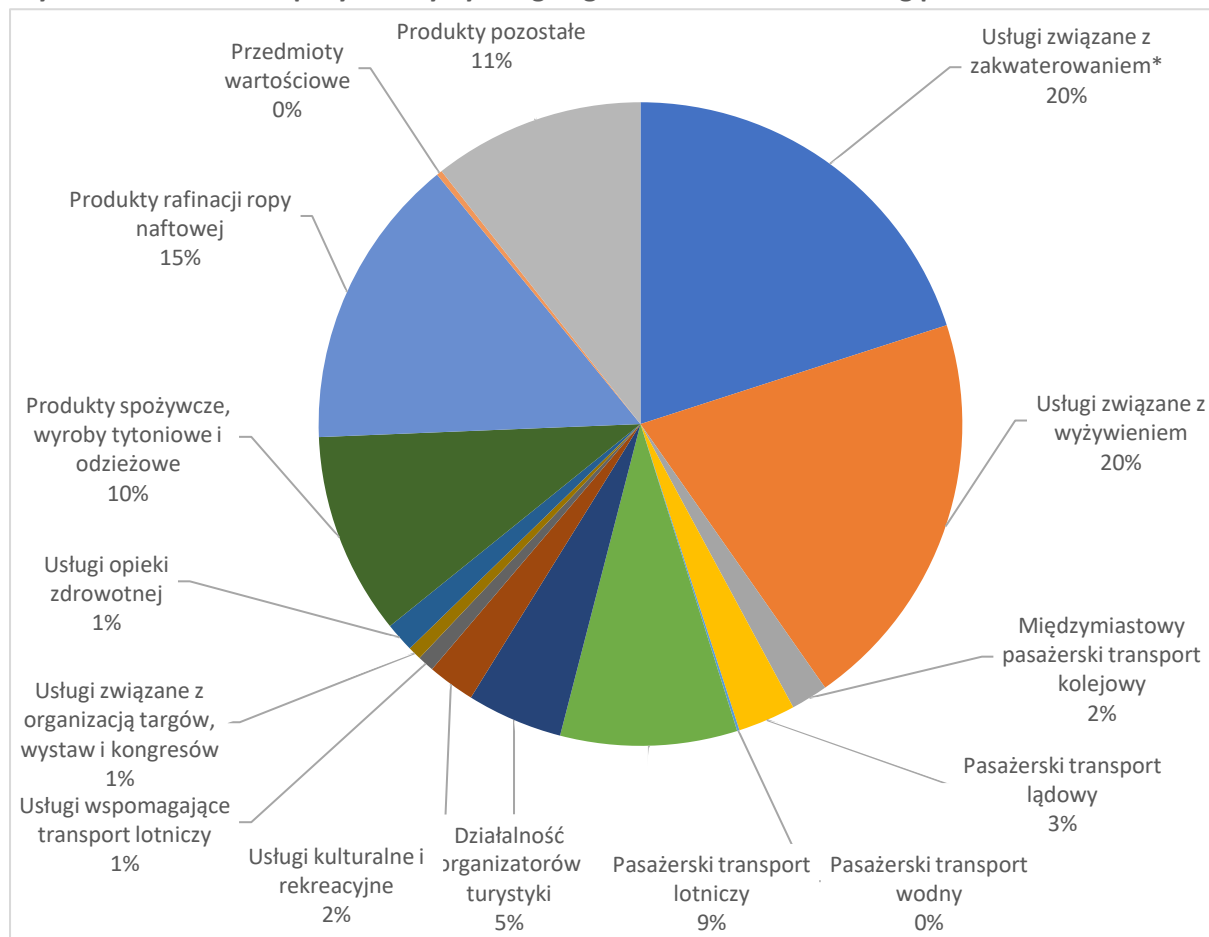
Źródło: oszacowania własne

Analiza struktury rodzajowej spożycia wskazuje, że – podobnie jak w poprzednich edycjach RST – przeważały wydatki na charakterystyczne produkty turystyczne (łącznie z produktami krajowymi charakterystycznymi). W 2022 roku stanowiły one 58,4%, w 2019 – 54,5% ogółu spożycia turystycznego. Produkty związane z turystyką to odpowiednio 31,9% (2022) i 29,4% (2019), pozostałe zaś – 9,7% (2022) oraz 16,1% (2019) krajowego spożycia turystycznego (pieniężnego i w naturze łącznie). W grupie charakterystycznych produktów turystycznych nabywanych przez odwiedzających (rezydentów i nierezydentów łącznie) największe wydatki były w 2022 roku związane z zakwaterowaniem (zarówno w hotelach, pozostałych obiektach zakwaterowania zbiorowego, jak i we własnych mieszkaniach/domach wakacyjnych) i wyżywieniem. Wydatki na zakwaterowanie stanowiły 31,2%, na wyżywienie 31,5% (więcej niż w 2019 roku). Z kolei na usługi transportowe przypadło 22,7% spożycia CPT (w 2019 25,5%).

Wśród wydatków na produkty związane z turystyką szczególnie znaczącą pozycję stanowią wydatki na produkty rafinacji ropy naftowej, na które w 2022 roku przeznaczono łącznie 19 902 mln PLN (w tym: 3464,5 mln PLN marża detaliczna), a w 2019 roku - 13 910,3 mln PLN (w tym: 2 518,7 mln PLN marża detaliczna). Wydatki na paliwa stanowiły odpowiednio 59,2% (2022) i 42,1% (2019) spożycia produktów związanych z turystyką i odpowiednio ok. 13,4% i 12% spożycia turystycznego ogółem. Od wielu lat wśród wydatków związanych z turystyką istotny udział mają również wydatki na zakupy żywności, napojów i wyrobów tytoniowych oraz odzieży: w 2022

roku wyniosły one 13 696,3mln PLN (w tym marża detaliczna w wysokości 3 450,4mln), w 2019 roku zaś - 19 123,1 mln PLN (marża 4 780,8 mln). Wydatki w tej grupie stanowiły odpowiednio 9,2% (2022) i 16,4% (2019) spożycia ogółem; są one związane przede wszystkim z wizytami odwiedzających jednodniowych nierezydentów. Strukturę spożycia turystycznego ogółem według grup produktów ilustruje wykres 2.2.

Wykres 2.2. Struktura spożycia turystycznego ogółem w 2022 roku według produktów



* łącznie z korzystaniem z własnych drugich domów

** łącznie z marżą detaliczną

Źródło: oszacowania własne autorów

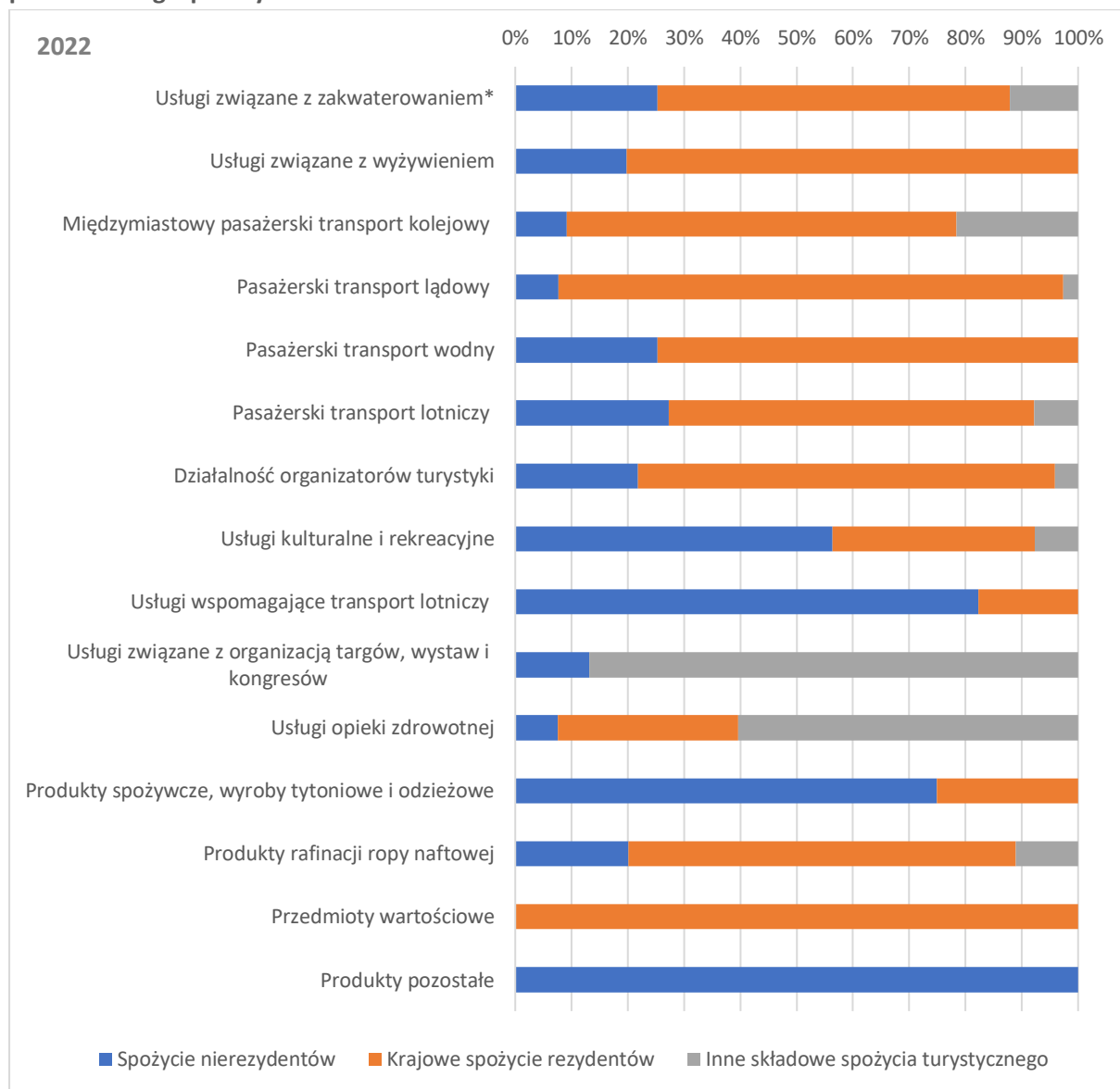
W latach 2022 i 2023, podobnie jak w poprzednich latach, produkty ujęte grupie *pozostałe produkty związane z turystyką*, a więc zarówno zakupy paliw przez odwiedzających, jak i artykułów spożywczych są w pewnym stopniu substytucyjne wobec usług transportowych i gastronomicznych, a ich skala od wielu lat dowodzi, że znaczna część ruchu turystycznego na terenie Polski bazuje na samodzielnym zaspokajaniu potrzeb związanych z transportem i wyżywieniem w trakcie podróży turystycznych. Porównanie struktury spożycia oszacowanej dla 2022 roku z poprzednimi edycjami RST dla Polski pokazuje, że zdecydowanie rośnie udział wydatków na usługi gastronomiczne, co jest związane z obserwowanymi wieloletnimi trendami w zakresie zachowań konsumentów i zdecydowanie częstszym korzystaniu z usług gastronomii.

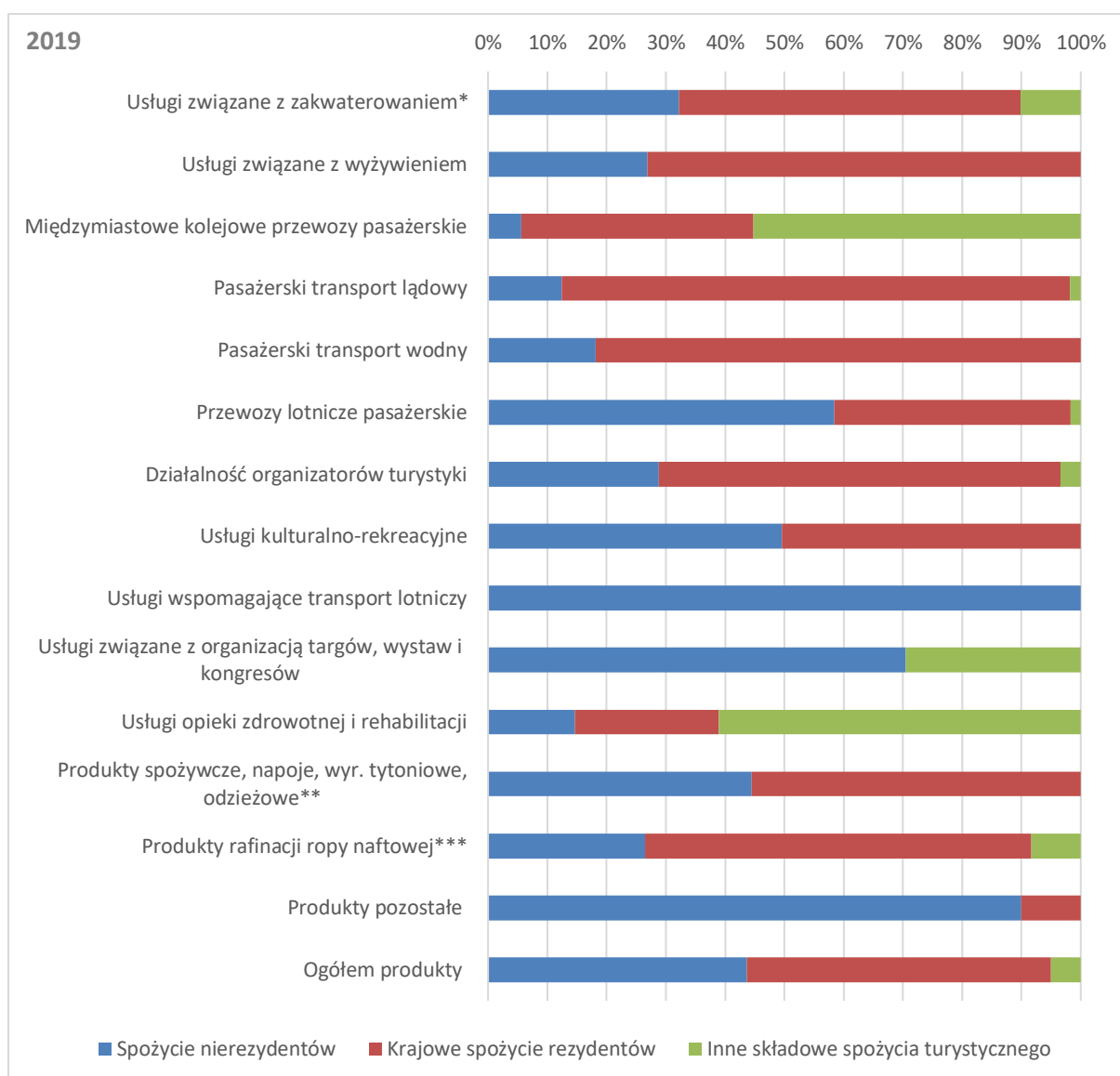
Struktura spożycia turystycznego pozwala ocenić, która z głównych grup nabywców odgrywała w badanych latach szczególnie ważną rolę dla producentów poszczególnych usług turystycznych. Takie zestawienie w odniesieniu do podróży nierezydentów, gospodarstw domowych rezydentów i pozostałych elementów spożycia turystycznego zawiera wykres 2.3.

Chociaż zarówno w 2022, jak i w 2019 roku głównymi klientami obiektów noclegowych były gospodarstwa domowe rezydentów (przypadło na nie odpowiednio 62,6% i 57,6% spożycia tego typu usług), to jednak po

pandemii obserwuje się wzrost znaczenia turystyki krajowej. Podobnie jak w poprzednich edycjach RST dominacja popytu ze strony rezydentów jest również bardzo wyraźna w odniesieniu do usług gastronomicznych, ponadto od lat rosnąca: ok. 80,2 % (2022) i 73,1% (2019) wydatków na usługi gastronomiczne przypadało na spożycie tej grupy odwiedzających. Jeśli chodzi o usługi transportu (wszystkie rodzaje), podstawową rolę odgrywają również gospodarstwa domowe rezydentów; w 2022 roku ok. 89,7% wydatków na usługi transportu lądowego poniosły gospodarstwa domowe rezydentów, ok. 74,8% wydatków na transport wodny śródlądowy i 70,4% na pasażerski transport lotniczy to także efekt turystyki krajowej. Także usługi świadczone przez organizatorów turystyki i agencje turystyczne nabywane były w roku 2022 w dominującej mierze przez gospodarstwa domowe rezydentów: w 2022 roku 74% a w 2019 w ok. 67%. Wydatki rezydentów przeważały w odniesieniu do zakupu takich usług, jak: usługi kulturalne i rekreacyjne, usługi wspomagające transport lotniczy, usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów, usługi opieki zdrowotnej oraz zakupy produktów spożywczych, wyrobów tytoniowych i odzieży. Omówiona wyżej struktura spożycia głównych grup nabywców usług turystycznych, tzn. nierezydentów oraz rezydentów została przedstawiona na wykresie 2.3.

Wykres 2.3. Krajowe spożycie turystyczne (pieniężne i w naturze) w latach 2022 i 2019 według produktów i grup nabywców





* łącznie z korzystaniem z własnych drugich domów

** łącznie z marżą detaliczną

Źródło: oszacowania własne

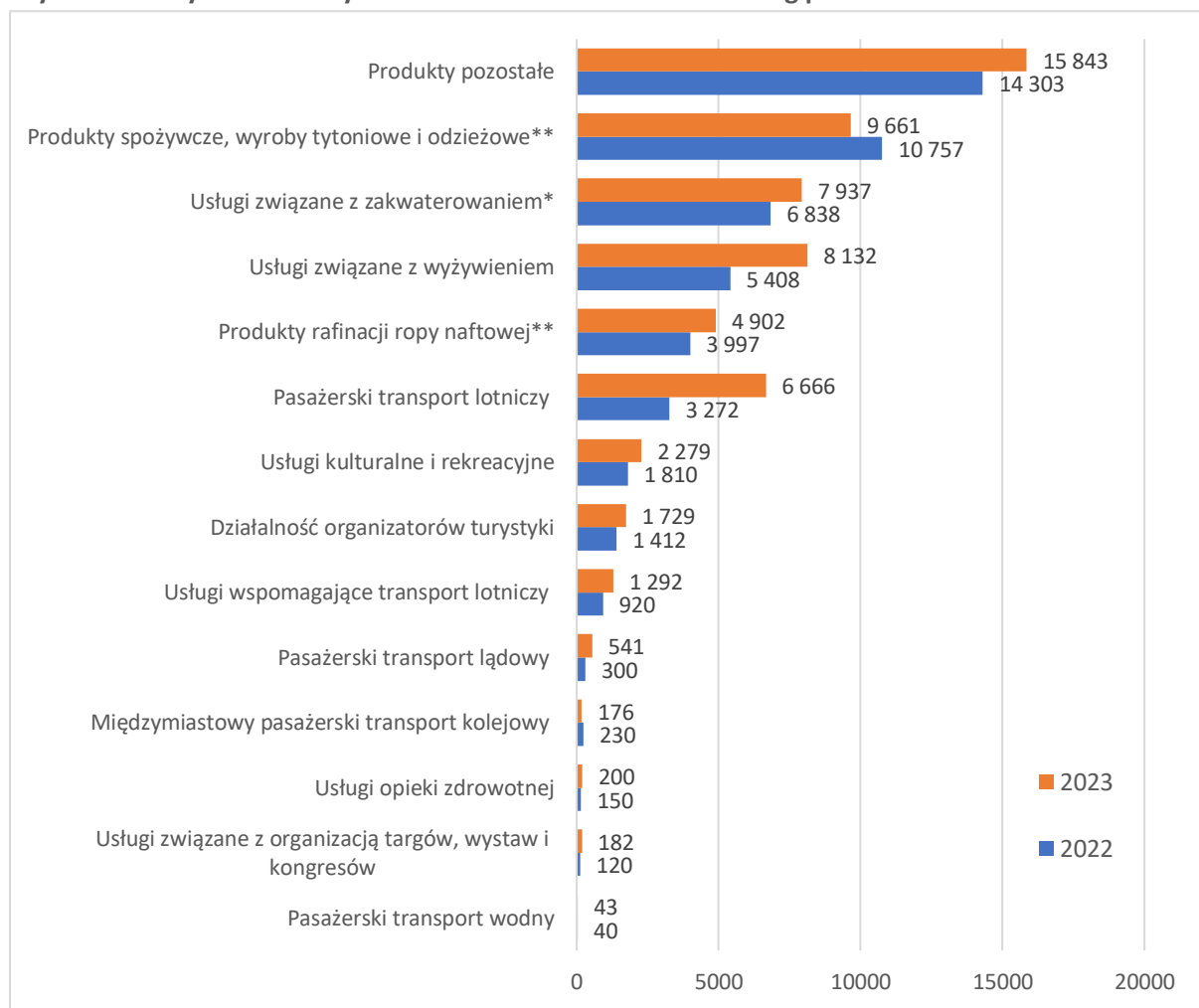
2.2.2. Spożycie turystyczne nierezydentów

W latach 2022 i 2023 łączne **wydatki nierezydentów** poniesione na rzecz polskich podmiotów gospodarczych (na terenie Polski i za granicą, przed podróżą) oszacowano na poziomie odpowiednio **49 558,5 mln PLN i 59 584,2 mln PLN**. Dla porównania w roku 2019 wyniosły one 50 839,6 mln PLN. Dane dla roku 2023 oznaczają, że wielkość przychodów z podróży zagranicznych nie tylko wróciła do wysokości wydatków obserwowanych w 2019 r., czyli przed pandemią, ale je przewyższyła o 17%. Analizując te informacje należy jednak mieć na uwadze wysoki poziom inflacji w tym okresie oraz znaczące wahania kursów euro i dolara amerykańskiego. Wg kwartalnych danych NBP pod koniec 2023 roku zaobserwowano spadek przychodów od nierezydentów spowodowany głównie przez wysokie wydatki obywateli Ukrainy w analogicznym okresie poprzedniego roku, które w czwartym kwartale 2023 wróciły do wcześniej notowanych poziomów. Obniżyły się również wydatki Białorusinów i obywateli Izraela.¹⁶ Wartość zakupów *charakterystycznych produktów turystycznych* (łącznie z krajowymi charakterystycznymi) oszacowano odpowiednio na 20 500 mln (2022) i 28 511 mln (2023). W 2019 roku wyniosły one 21 758 mln PLN (tj.

¹⁶ Bilans Płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej za IV kwartał 2023 r. NBP 2024

42,8% przychodów ogółem), a *związanych z turystyką i pozostałych produktów i usług* – na sumę 49 559 mln PLN w 2022 roku i 59 584 mln PLN w 2023 roku. Należy podkreślić, że udział tej drugiej kategorii jest we wszystkich badanych latach bardzo duży i odnosi się przede wszystkim do odwiedzających jednodniowych. Znaczenie spożycia produktów *związanych z turystyką i pozostałych* wynika z wysokiego poziomu wydatków nierezydentów ponoszonych w związku z zakupami na własne potrzeby, wliczanymi – zgodnie z metodologią RST – do wydatku turystycznego.

Wykres 2.4. Wydatki nierezydentów w latach 2022 i 2023 według produktów



* łącznie z korzystaniem z własnych drugich domów

** łącznie z marżą detaliczną

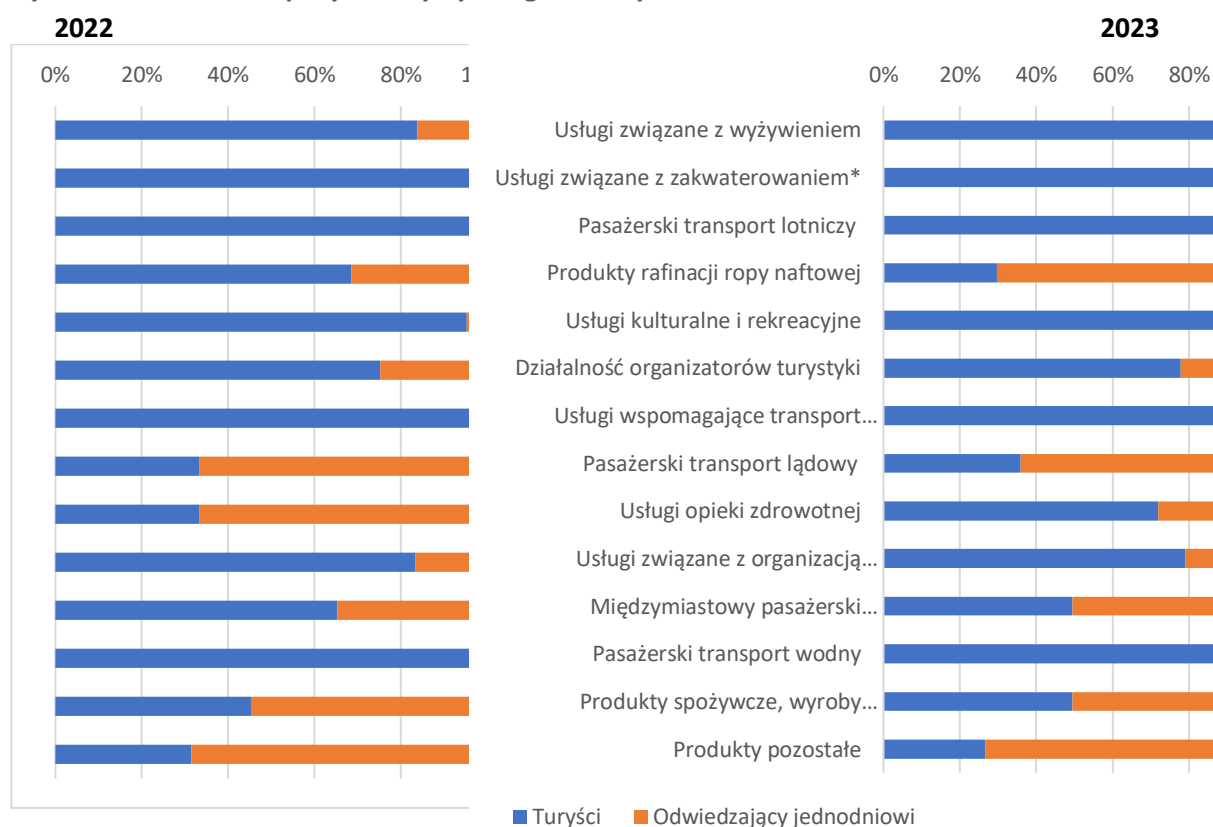
Źródło: oszacowania własne

W grupie CPT (łącznie z krajowymi charakterystycznymi) najważniejszą pozycję spożycia turystycznego nierezydentów stanowią niezmiennie od wielu lat usługi związane z zakwaterowaniem (w 2022 roku 33,4% CPT, w 2023 – 26,4%, w 2019 – 28,1%) i żywieniem (odpowiednio 26,4%, 28,5% i 22,1%). W 2022 roku koszty zakwaterowania pochłonęły 13,7% wydatków ogółem, koszty wyżywienia – 10,9%. W 2023 roku odpowiednio 10,9% (zakwaterowanie) i 13,7% (żywienie). W 2019 roku udziały te były zbliżone. Zgodnie z metodologią RST oraz podobnie jak w poprzednich latach, spożycie turystyczne w zakresie zakwaterowania obejmuje zarówno korzystanie z hoteli, jak i pozostałych obiektów zakwaterowania oraz oszacowane czynsze umowne za korzystanie z własnych domów i mieszkań wakacyjnych.

W 2022 roku udział wydatków na usługi transportu pasażerskiego świadczone przez polskich przewoźników (wszystkie rodzaje transportu łącznie, bez zakupu paliw) był nieco niższy niż w 2019 i wyniósł 7,8% spożycia

ogółem, natomiast w 2023 notuje się powrót do sytuacji sprzed pandemii (11,3%, wobec 12,1% w 2019). Udział wydatków na transport jest konsekwencją struktury przyjazdów cudzoziemców do Polski według środków transportu, w tym powrotu w 2023 roku (po pandemii) do korzystania z przewozów lotniczych. Porównanie wszystkich wydatków na transport z wydatkami na paliwa pokazuje, że w 2022 roku nieznaczna większość nierezydentów korzystała z własnych samochodów osobowych, co spowodowało, że wydatki na zakup paliw przez nierezydentów nieco przewyższyły wydatki na zakup usług polskich przewoźników. Jest to sytuacja podobna do tej z 2019 roku, kiedy to wydatki na zakup paliw stanowiły 7,3% łącznego spożycia nierezydentów odwiedzających Polskę i były istotnie niższe od wydatków na usługi polskich przewoźników z tytułu przewozu turystów. Podobnie jak w poprzednich badaniach, w usługach transportowych największy udział miał pasażerski transport lotniczy (w 2022 r. 85,2%, w 2023 r. 91,3%, w 2019 – 74,0%), a następnie usługi pasażerskiego transportu lądowego (odpowiednio 7,8%, 9,4% i 7,1%). Struktura wydatków na zakup usług najczęściej wykorzystywanych środków transportu wskazuje na powszechnie obserwowany wzrost znaczenia pasażerskiego transportu lotniczego, co potwierdzają także dane bilansu płatniczego. Kolejny rok z rzędu należy zwrócić uwagę na fakt, że rosnące znaczenie transportu lotniczego wynika przede wszystkim ze wzrostu liczby obsłużonych pasażerów; poziom łącznego spożycia wzrasta pomimo spadku cen biletów, wymuszonego przez konkurencję ze strony przewoźników niskokosztowych. Odstępstwem od tej tendencji były, z przyczyn oczywistych, lata pandemii, kiedy to ruch lotniczy był w sposób znaczący ograniczony¹⁷.

Wykres 2.5. Struktura spożycia turystycznego nierezydentów w latach 2022 i 2023



* łącznie z korzystaniem z własnych drugich domów

Źródło: opracowanie własne

¹⁷ Wg informacji ULC na trasach międzynarodowych w 2023 roku przewieziono 48,4 mln pasażerów (+28,2 proc. do 2022 r. i +7,4 proc. do 2019 r.) i wykonano 326,9 tys. pasażerskich operacji lotniczych (+18,3 proc. do 2022 r. i -4,7 proc. do 2019 r.). <https://www.ulc.gov.pl/pl/aktualnosci/6405-podsumowanie-przewozow-pasazerskich-na-polskich-lotniskach-w-2023-roku>. Pobrano 26.10.2024.

W latach 2022 i 2023 wydatki w pozycji *usługi rekreacyjne, rozrywkowe, związane ze sportem oraz usługi muzeów* oszacowano odpowiednio na poziomie 8,8% i 8,3% CPT (łącznie z krajowymi charakterystycznymi) (w 2019 8,1%). Stanowiły one ok. 3,6% (2022), 3,8% (2023) i 3,5% (2019) w stosunku do całego spożycia turystycznego nierezydentów. Z kolei, jeśli chodzi o udział *usług agencji turystycznych*, rozumianych jako marża biur podróży organizujących turystykę przyjazdową do Polski, w latach 2022 i 2023 oszacowano go odpowiednio na poziomie 6,9% i 6,3% CPT (łącznie z krajowymi charakterystycznymi); w 2019 było to 6,6%. W stosunku do całego spożycia turystycznego nierezydentów wyniósł on 2,8% (2022), 2,9% (2023) i 2,8% (2019). W strukturze wydatków nierezydentów zwraca także uwagę bardzo wysoki (i utrzymujący się) udział pozycji *pozostałe produkty i usługi nabywane przez odwiedzających* (32,9% w 2022, 29,4% w 2023 i 33,2% w 2019 r.). Należy podkreślić, że w latach 2022-2023 zakupy dokonywane były w głównej mierze przez odwiedzających jednodniowych, przede wszystkim z Ukrainy. W 2023 roku zakupy jako cel główny podróży wskazało aż 76,9 % odwiedzających jednodniowych. Atrakcyjność i skala tych zakupów waha się w zależności od sytuacji gospodarczej i politycznej krajów ościennych oraz zróżnicowania cen rynkowych w Polsce i na rynkach emisyjnych. Zarówno w 2022, jak i 2023 roku zanotowano najwyższe wydatki odwiedzających jednodniowych z Białorusi (przy relatywnie jak na kraj sąsiedzki ruchu), a następnie z Ukrainy.

RST dla kolejnych lat pokazuje duże znaczenie gospodarcze ruchu jednodniowego. I tak, w 2022 roku łączne wydatki nierezydentów, poniesione na rzecz polskich podmiotów gospodarczych należy wiązać w około 62,7% z przyjazdami turystów, pozostałą część zaś – z wizytami jednodniowymi. W 2023 roku wydatki turystów stanowiły 66,0%, w 2019 – 58,2%. Strukturę spożycia turystycznego w odniesieniu do nierezydentów w podziale na turystów i odwiedzających jednodniowych ilustruje wykres 2.5.

Analizując znaczenie wydatków odwiedzających jednodniowych warto zwrócić uwagę na duże znaczenie zakupów produktów spożywczych i odzieżowych, paliw i pozostałych produktów. W 2022 roku również wydatki na transport kolejowy w ok. 1/3 należy wiązać z podróżami odwiedzających jednodniowych, w 2023 stanowiły one więcej – nieco ponad 50%.

Mimo zaleceń metodologicznych, w RST 2022 i 2023 nie znaleziono podstaw do oszacowania poziomu wydatków nierezydentów na zakup przedmiotów wartościowych, nie ustalono też marży związanej z ich sprzedażą.

2.2.2. Spożycie turystyczne rezydentów

W 2022 roku krajowe spożycie **rezydentów** oszacowano na poziomie 75 770,5 mln PLN (w 2019 59 701,1 mln PLN; wzrost w 2022 roku w stosunku do 2019 o 26,9%). Zgodnie z przyjętymi założeniami metodologicznymi RST na spożycie rezydentów składają się zarówno wydatki związane z podróżami odbywanymi wewnątrz kraju, jak i ta część wydatków na podróże zagraniczne rezydentów, która zasilila krajowe jednostki gospodarcze (głównie marża organizatorów oraz opłaty na rzecz krajowych jednostek transportu pasażerskiego). Dla 2023 roku oszacowano:

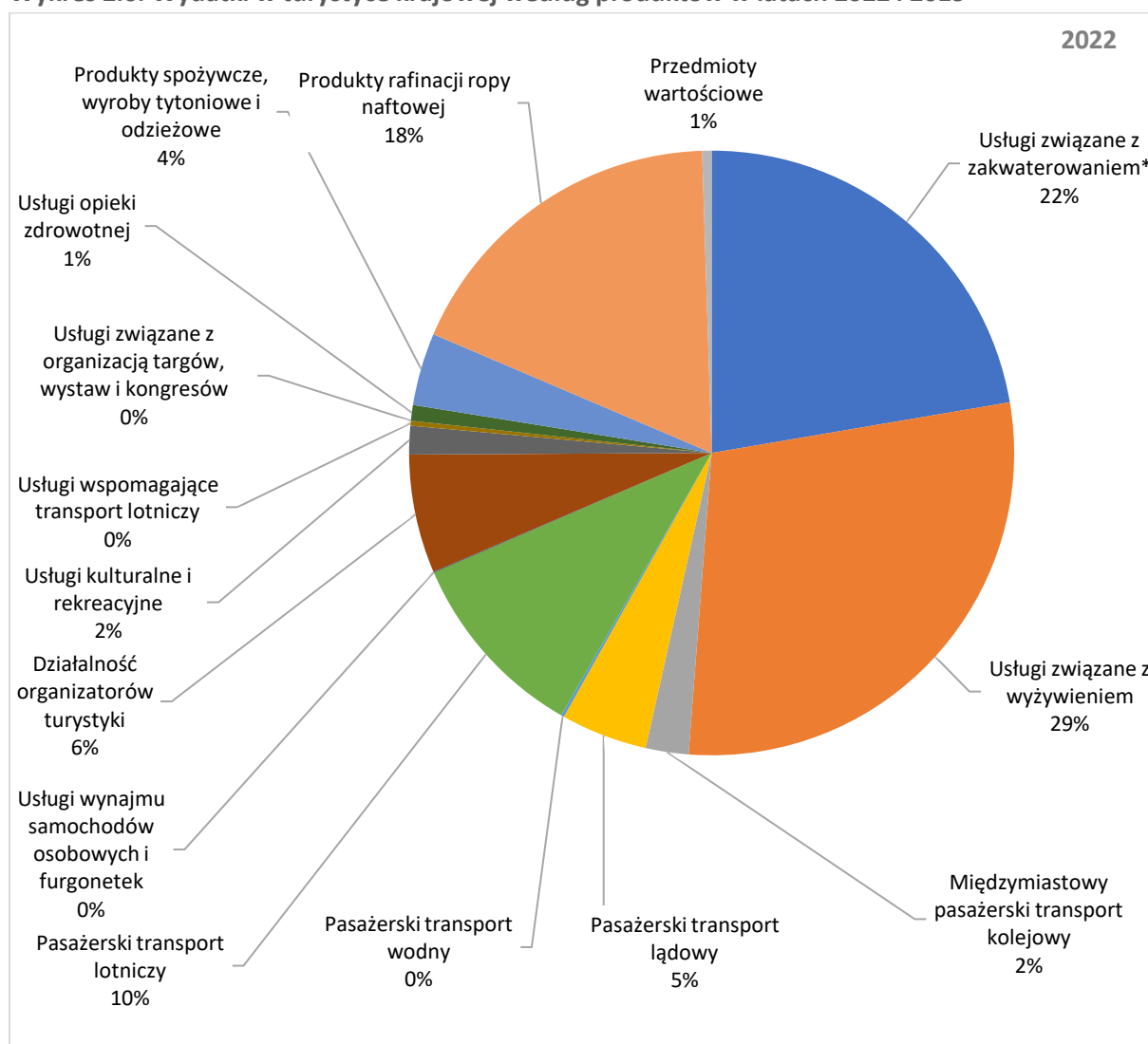
- spożycie turystyczne gospodarstw domowych w związku z prywatnymi podróżami krajowymi na poziomie 58 322mln PLN (w tym 86,6% przypadło na podróże turystyczne);
- spożycie w ramach krajowych podróży służbowych na poziomie 4 400 mln PLN.

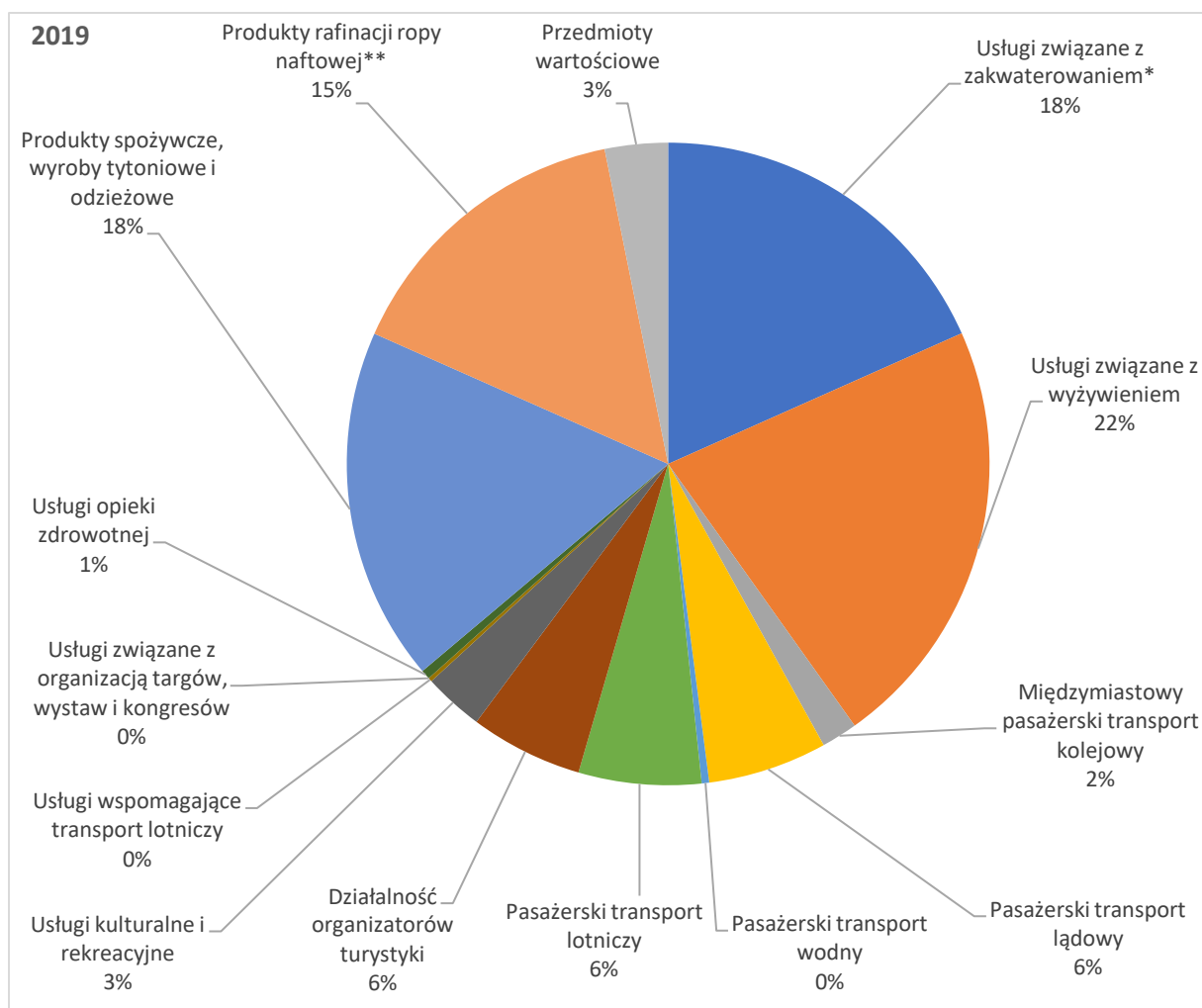
Spożycie rezydentów w badanym okresie w podziale na rodzaje produktów ilustruje wykres 2.6. W 2022 roku, podobnie jak w 2019 dominowały wydatki na charakterystyczne produkty turystyczne (odpowiednio 77,5% i 63,7%), na produkty związane z turystyką przypadło natomiast 22,5% (2022) i 33,1% (2019). W 2022 roku nie wyodrębniono pozycji *pozostałe wydatki*; zazwyczaj przypadła na nie niewielka część krajowego spożycia turystycznego rezydentów (w 2019 roku 3,2%). Biorąc pod uwagę wskazane w metodologii RST grupy produktów turystycznych (wykres 2.6), największą część wydatków rezydentów należy w 2022 roku wiązać z żywnością (28,9%), następnie z zakwaterowaniem (22,3%; łącznie z wykorzystaniem własnych domów wakacyjnych), oraz zakupami paliw (18,1%). W 2019 udziały te wyniosły odpowiednio: 21%, 18,3% i 15,2%.

Dane dla 2022 roku i ich porównanie z wcześniej przygotowywanymi RST (dla 2018 i 2019) są kolejnym dowodem na bardzo dynamiczny rozwój konsumpcji turystycznej rezydentów, realizowanej na terenie kraju. Dowodzi tego nie tylko znaczący wzrost wartości wydatków w liczbach bezwzględnych, ale również pozytywna zmiana struktury konsumpcji na korzyść wzrostu udziału CPT w wydatkach ogółem; w 2022 wyniósł on 77,5%. Wzrósł również, choć nieznacznie, udział wydatków na zakup usług organizatorów i pośredników, mimo rozwoju platform internetowych pośredniczących w sprzedaży imprez turystycznych. Dynamicznie rośnie również udział wydatków na transport lotniczy (z 6,2% w 2019 do 10,2% w 2022). Jest to efekt wzrostu liczby przewozów zarówno niskokosztowych, jak i czarterowych. W oszacowaniach RST dla 2022 po raz pierwszy znalazły się wydatki na przedmioty wartościowe zakupione przez odwiedzających (380,2 mln PLN); została również oszacowana związana z nimi marża detaliczna.

Na spożycie turystyczne rezydentów składają się wydatki związane z różnymi typami podróży i różnymi rodzajami odwiedzających. Poznanie, a następnie monitorowanie modeli konsumpcji związanych z poszczególnymi typami podróży to jeden z warunków prowadzenia polityki turystycznej i przewidywania wpływu ruchu turystycznego na gospodarkę. W latach 2022 i 2019, podobnie jak w poprzednich RST, dominowało spożycie związane z turystycznymi podróżami krajowymi: w 2022 roku stanowiły one 77% krajowych wydatków rezydentów ogółem, w 2019 – 74%. Krajowa część wydatków na zagraniczne podróże wyjazdowe stanowiła odpowiednio 23% i 26%. Strukturę spożycia wybranych usług przez turystów i odwiedzających jednodniowych przedstawia wykres 2.7.

Wykres 2.6. Wydatki w turystyce krajowej według produktów w latach 2022 i 2019





* łącznie z korzystaniem z własnych drugich domów

** łącznie z marżą detaliczną

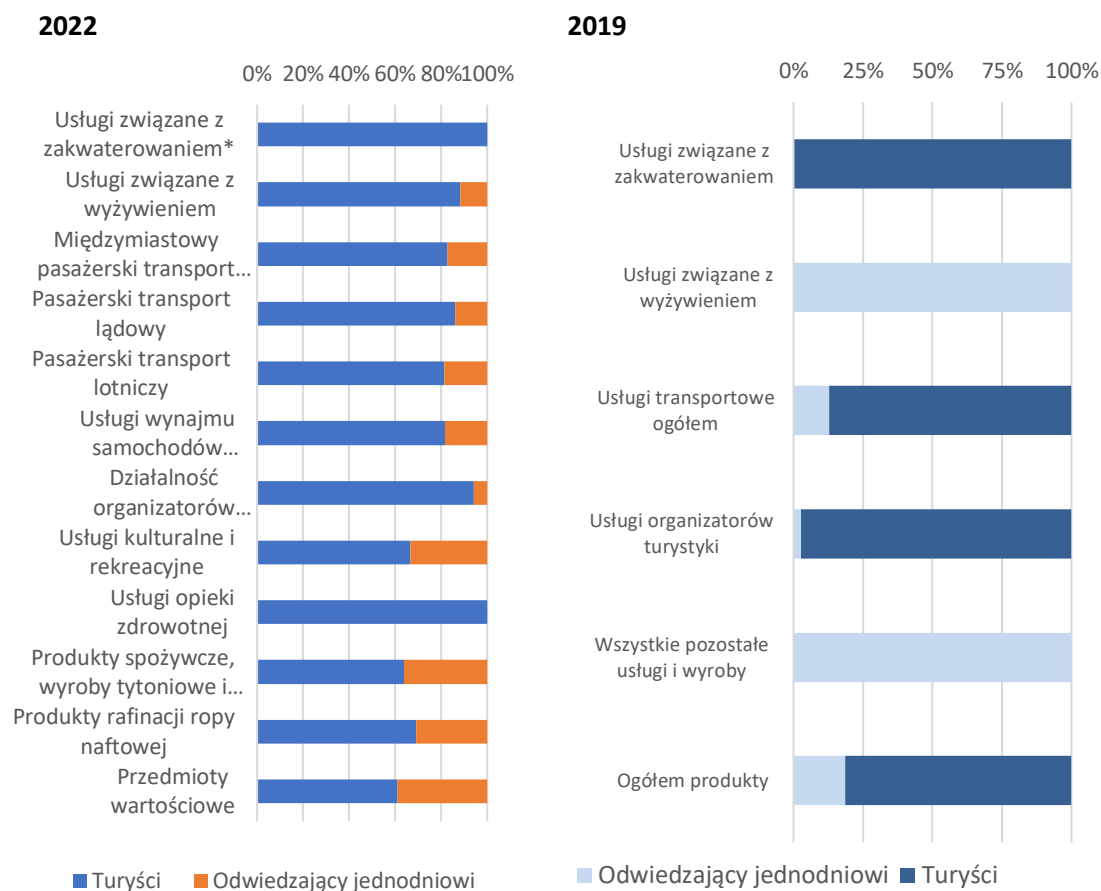
Źródło: oszacowania własne

Porównanie struktury spożycia rezydentów w podziale na turystów i odwiedzających jednodniowych w latach 2019 i 2022 pokazuje, że klientami jednostek gastronomicznych są coraz częściej krajowi odwiedzający jednodniowi. Udział wydatków odwiedzających jednodniowych na ten cel nieco wzrósł z ok. 11,5% w 2019 do 11,7% w 2022 roku; w liczbach bezwzględnych oznacza to przyrost obrotów gastronomii z tytułu wydatków odwiedzających jednodniowych o ponad 990 mln PLN. W podobnym stopniu z krajowymi podróżami jednodniowymi związane są usługi transportowe.

W metodologii RST przyjęto, że nie uwzględnia się wydatków rezydentów poniesionych za granicą, o ile nie zasilają one krajowych podmiotów gospodarczych; bierze się pod uwagę tylko krajową część wydatków na zagraniczne podróże wyjazdowe. Mimo to, dla celów informacyjnych, warto omówić wartość wydatków w turystyce wyjazdowej według produktów. Dla 2022 roku wydatki turystyczne poniesione za granicą oszacowano na poziomie ok. 26 792,1 mln PLN, w 2019 zaś – 36 051 mln PLN (spadek o ok. 25%), z czego CPT stanowiły odpowiednio 65,2% i 72%. W 2022 roku 16,5% wydatków związanych było z wizytami jednodniowymi, w 2019 – 26,9%.

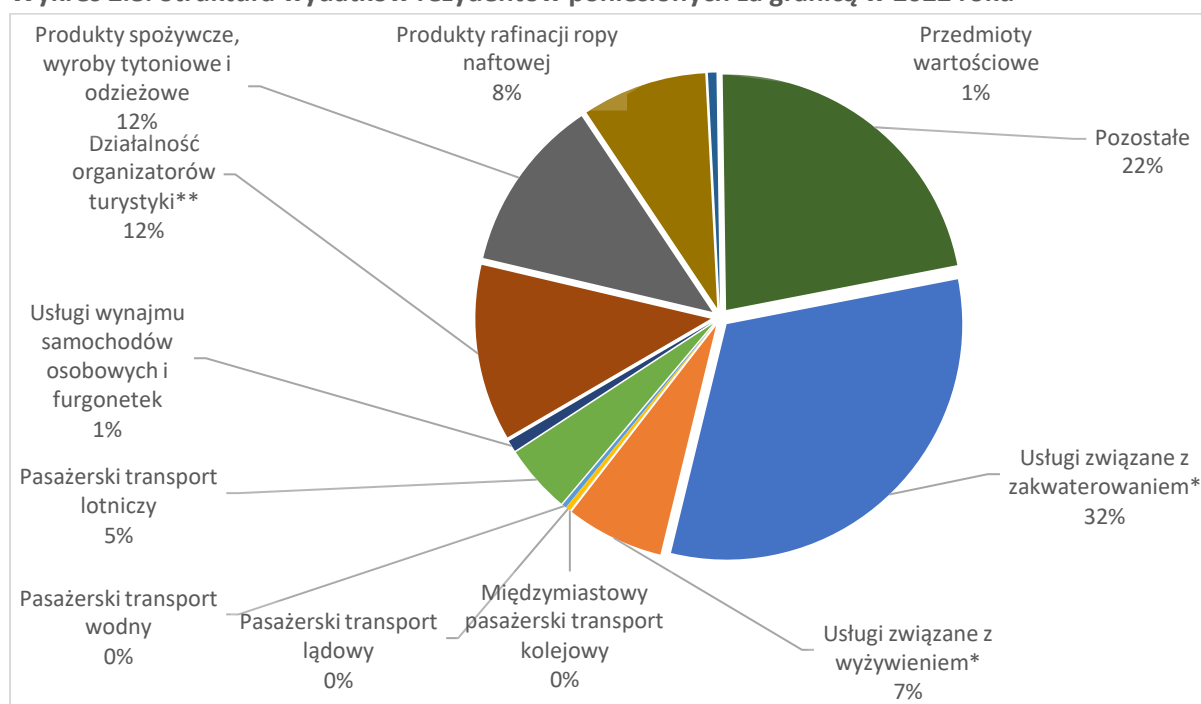
Porównanie oszacowanych wartości pokazuje, że wydatki turystyczne rezydentów poniesione za granicą stanowiły w 2022 roku 35,4% wydatków poniesionych w kraju, a w 2019 – 60,4%. Kolejny rok z rzędu dowodzi, że Polska jest krajem o wyraźnie dodatnim saldzie bilansu w turystyce: w 2022 eksport usług w pozycji podróże przewyższył import 1,8 krotnie; w 2019 roku o 41,0%.

Wykres 2.7. Struktura wydatków w turystyce krajowej w latach 2019 i 2022 według produktów i typów podróży (w %)



Źródło: oszacowania własne

Wykres 2.8. Struktura wydatków rezydentów poniesionych za granicą w 2022 roku



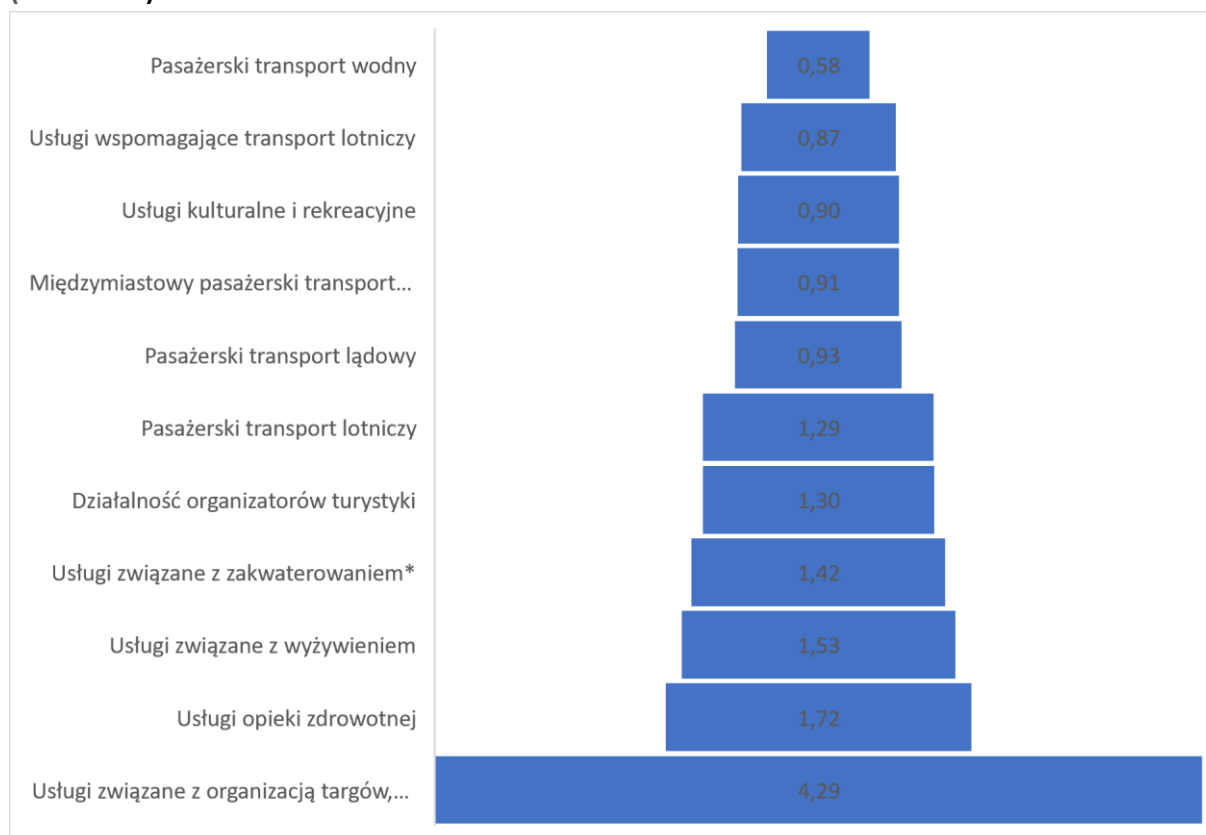
Źródło: oszacowania własne

2.2. Tempo i kierunek zmian

Analizując spożycie turystyczne i jego strukturę dla lat 2019, 2022 i 2023 (projekcja) warto przyrzeć się zmianom, które zaszły zarówno w okresie przed i po pandemii, jak i w ostatnich 15 latach objętych oszacowaniami RST. Badania pokazały, że w 2022 roku spożycie turystyczne wzrosło o ok. 27,4% w stosunku do 2019 roku, głównie dzięki znaczącemu wzrostowi spożycia rezydentów. Zwiększeniu uległy wydatki na wiele charakterystycznych produktów turystycznych, takich jak: usługi gastronomiczne, usługi noclegowe, działalność organizatorów turystyki, usługi transportu lotniczego, ale także krajowe charakterystyczne, a zwłaszcza związane z organizacją turystyki biznesowej i turystyką zdrowotną. Zmniejszeniu uległo natomiast spożycie usług transportowych (z wyjątkiem transportu lotniczego) oraz usług kulturalnych i rekreacyjnych. Poziom i kierunek zmian ilustruje wykres 2.9.

Jeśli chodzi o zmiany długookresowe, należy przede wszystkim podkreślić fakt wzrostu poziomu spożycia ogółem (gospodarstw domowych rezydentów, nierezydentów i pozostałych składowych spożycia turystycznego łącznie); odnosi się to zwłaszcza do okresu pomiędzy latami 2015 i 2018, ale także wzrostu spożycia po pandemii, co usprawiedliwia optymistyczną ocenę odzyskiwania roli turystyki w gospodarce i jest dobrym prognostykiem na przyszłość. W 2022 i 2023 roku obserwacja ta dotyczy w sposób szczególny rezydentów. Zmiany obserwowane na podstawie trzech ostatnich RST (2019, 2022 i 2023) wiążą się przede wszystkim ze wzrostem spożycia indywidualnego we wszystkich badanych grupach konsumentów, przy czym warto podkreślić, że wzrost spożycia gospodarstw domowych był najbardziej znaczący. Spożycie turystyczne w ramach pozycji inne składowe spożycia turystycznego (tzn. krajowych podróży służbowych i spożycia zbiorowego) również sukcesywnie rośnie (wykres 2.10).

Wykres 2.9. Zmiany w spożyciu wybranych produktów turystycznych w latach 2022 – 2019 (2022:2019)

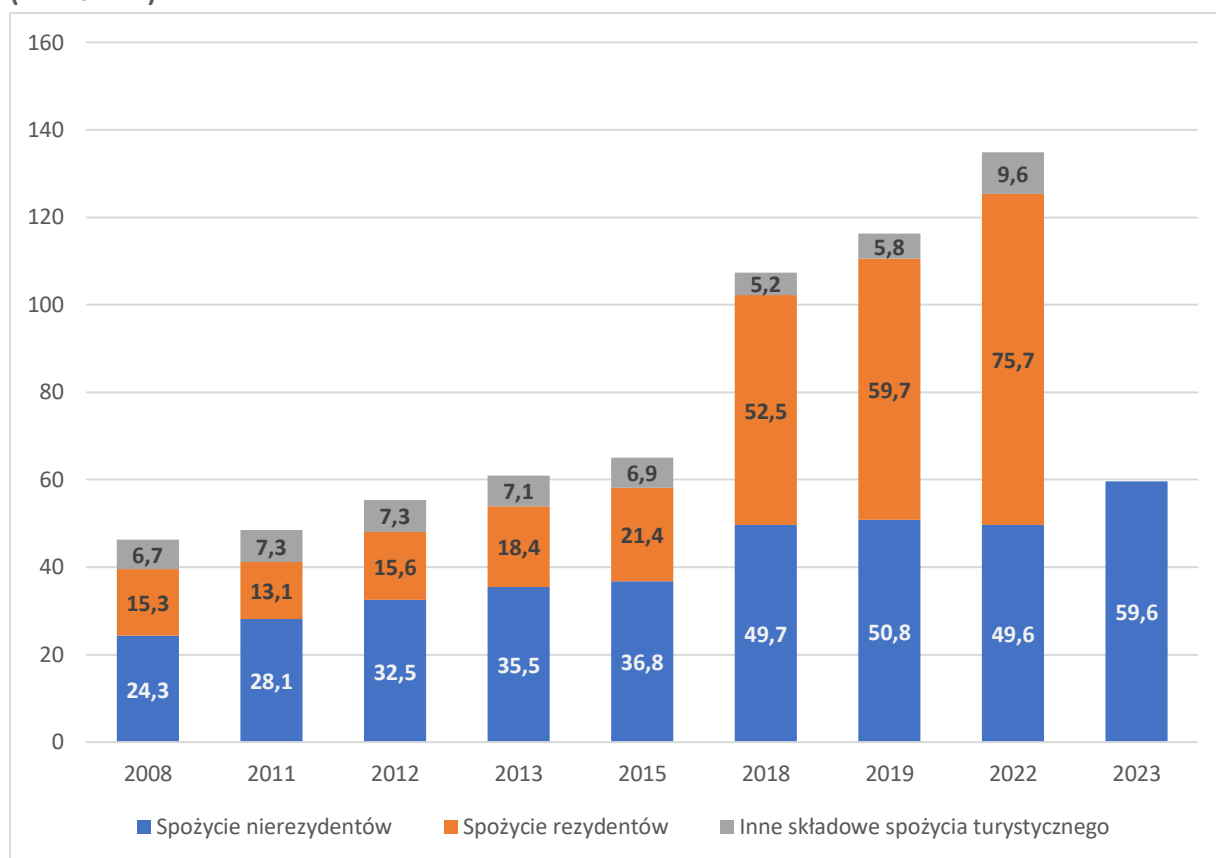


* łącznie z korzystaniem z własnych drugich domów

** łącznie z marżą detaliczną

Źródło: opracowanie własne

**Wykres 2.10. Wielkość i struktura krajowego spożycia turystycznego w latach 2008 – 2023
(w mld PLN)**



Źródło: opracowanie własne

3. Turystyczna produkcja globalna, wartość dodana i udział turystyki w tworzeniu PKB

3.1. Charakterystyka produkcji globalnej i podaży produktów turystycznych

Turystyka jest zasadniczo zjawiskiem kształtowanym przez popyt (spożycie), niemniej to produkcja będąca odpowiedzią na ten popyt decyduje o tym, w jaki sposób i w jakim zakresie zjawisko turystyki przyczynia się do rozwoju gospodarki. Zagadnienie wkładu turystyki w wielkość produkcji globalnej w gospodarce można rozpatrywać w trzech ujęciach:

- jako produkcję globalną rodzajów działalności obsługujących odwiedzających, szczególnie tych, które zaliczane są do CRDT;
- jako bezpośredni udział turystyki w wykorzystaniu podaży wyrobów i usług w całej gospodarce; obliczenie tej wielkości umożliwia oszacowanie bezpośredniego wkładu turystyki w PKB.

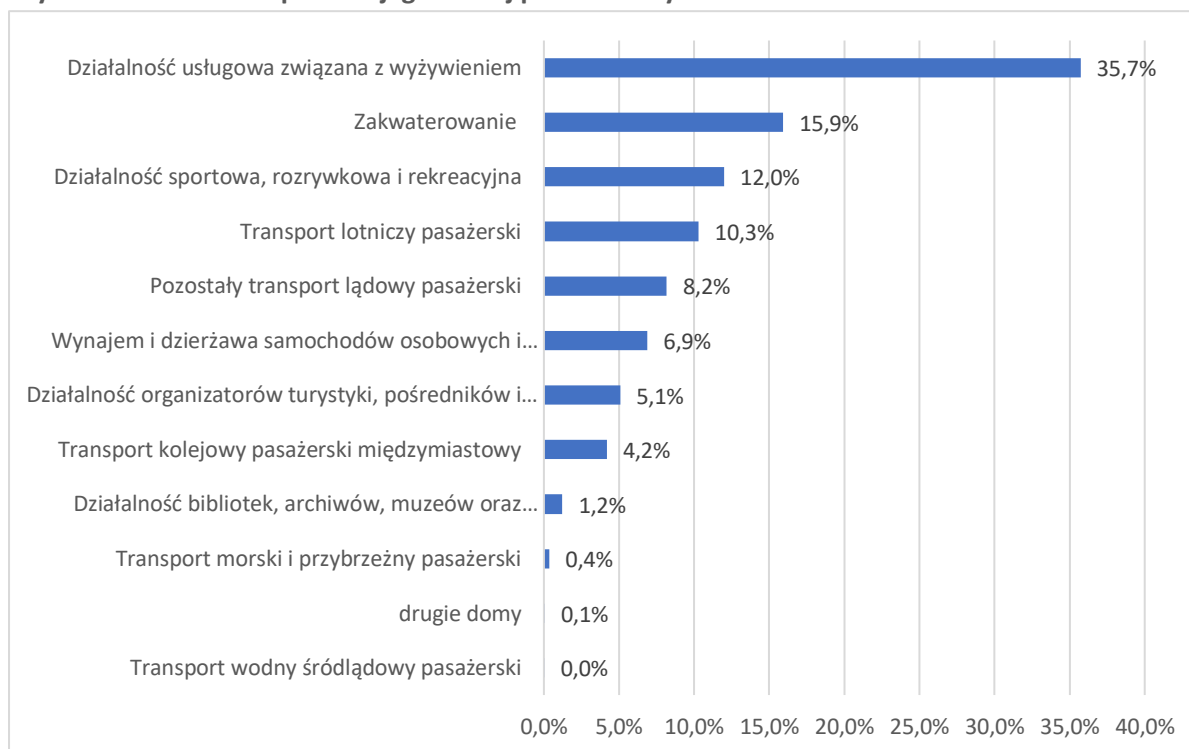
Pierwsze ujęcie jest szczególnie istotne, ponieważ pokazuje wkład w gospodarkę rodzajów działalności, które są najsilniej powiązane z turystyką. Co więcej, analiza wyników w układzie rodzajów działalności umożliwia ocenę efektywności ekonomicznej produkcji stymulowanej przez turystykę, tzn. pokazuje produktywność wykorzystania zasobów w CRDT w porównaniu z innymi rodzajami działalności gospodarczej. Wartość produkcji CRDT nie jest jednak jednoznaczna z produkcją charakterystycznych produktów turystycznych, ponieważ obok produktów przypisanych do podstawowej działalności przedsiębiorstwa mogą wytwarzać także produkty typowe dla innych branż, jest to tzw. produkcja drugorzędna. Z tego powodu poznanie skali podaży produktów turystycznych wymaga przedstawienia zarówno produkcji globalnej CRDT, jak i produkcji produktów turystycznych w tych i pozostałych rodzajach działalności gospodarczej. Szczegółowe dane na temat produkcji globalnej i wartości dodanej w CRDT oraz pozostałych branżach związanych z turystyką zawiera tablica 5 RST, a na temat produkcji i podaży produktów turystycznych tablica 6 RST.

W RST dla Polski do CRDT włączono standardowy zestaw porównywalny w skali międzynarodowej oraz trzy dodatkowe rodzaje działalności, które powiązane są popularnymi rodzajami turystyki, tj. turystyką zdrowotną i MICE. W 2022 r. produkcja globalna CRDT wyniosła **195 247,37 mln PLN**, co stanowiło 2,9% produkcji globalnej w kraju. Jeśli nie uwzględniać krajowych CRDT, to było to **175 780,4 mln PLN** (2,6% produkcji globalnej kraju). Wkład poszczególnych rodzajów działalności w wynik CTRD był bardzo zróżnicowany, co ilustruje wykres 3.1. W zestawieniu nie uwzględniono krajowych CTRD.

Dane z wykresu 3.1 wskazują na bardzo duże zróżnicowanie wkładu poszczególnych rodzajów działalności w produkcję globalną CTRD. Zdecydowanie największy udział miała działalność związana z wyżywieniem, kolejne miejsce zajęło zakwaterowanie, na trzecim miejscu znalazł się transport lotniczy. W momencie przygotowywania obecnej edycji RST dane za 2023 r. na temat produkcji i pozostałych agregatów ekonomicznych na poziomie rodzajów działalności nie były dostępne. Wyjątek stanowiły wyniki sekcji I obejmującej zakwaterowanie i działalność związaną z wyżywieniem. W stosunku do 2022 r. sekcja I osiągnęła wzrost produkcji globalnej o 32,8% (120 655,0 mln PLN w 2023 r. wobec 90 822 mln PLN w 2022 r.), przy wzroście w całej gospodarce o 5,2%. Jak wynika z wykresu 3.1 sekcja I odpowiada za ponad połowę produkcji globalnej CRDT można oczekiwać, że wartość tej produkcji istotnie wzrosła zwiększając swój udział w produkcji globalnej całego kraju.

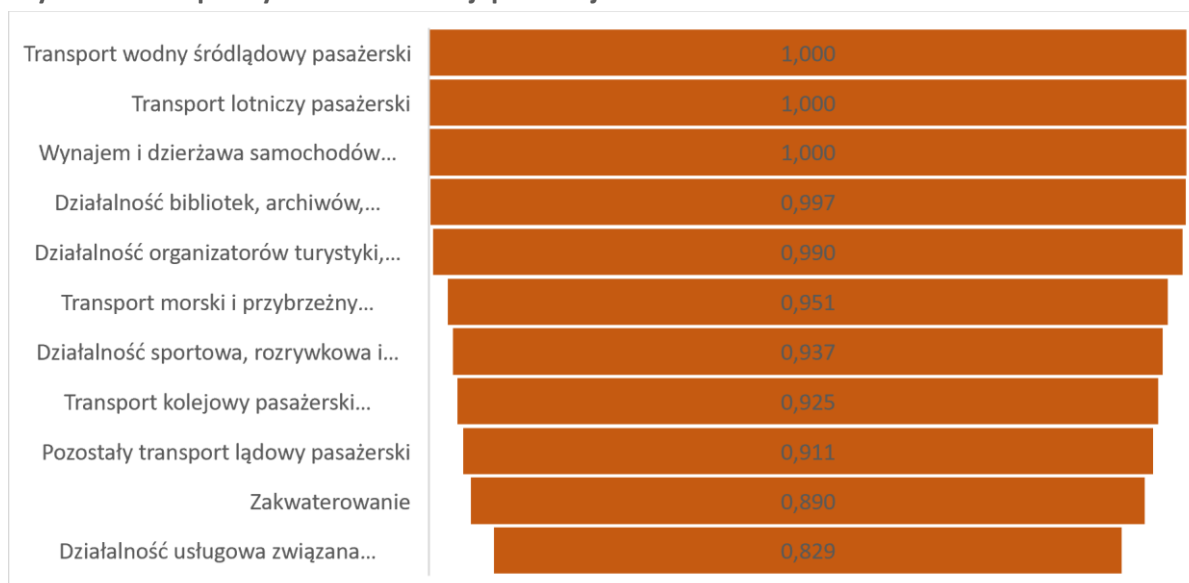
Jeśli chodzi o wytwarzanie charakterystycznych produktów turystycznych CPT, to interesujące jest ustalenie, w jakim stopniu jest to produkcja podstawowa, a w jakim drugorzędna. Informacji na ten temat dostarcza analiza współczynników specjalizacji produkcji, czyli udział podstawowego rodzaju działalności w podaży danego produktu. Wartość tego współczynnika dla poszczególnych CRDT w 2022 r. przedstawia wykres 3.2.

Wykres 3.1. Struktura produkcji globalnej podstawowych CRDT w 2022 r.



Źródło: opracowanie własne

Wykres 3.2. Współczynnik koncentracji produkcji CPT w CDRT w 2022 r.



Źródło: opracowanie własne

Z danych przedstawionych na wykresie 3.2 wynika, że większość produkcji CPT jest skoncentrowanych w odpowiadających im rodzajach działalności. Najniższe wartości analizowanego współczynnika cechują zakwaterowanie i działalność związaną z wyżywieniem, a więc produkty o kluczowym znaczeniu dla rozwoju turystyki. Oznacza to, że jest to działalność często podejmowana jako działalność drugorzędna przez przedsiębiorstwa z innych branż, także pozostałych branż należących do CRDT. I tak usługi związane z wyżywieniem stanowią część produkcji globalnej zakwaterowania, transportu wodnego i lotniczego, działalności związanej z turystyką oraz sportowej i rozrywkowej. W 2022 r. łączna wartość produkcji globalnej CPT, tj. z uwzględnieniem produkcji drugorzędnej, wyniosła **177 880,8 mln PLN**, co stanowiło 2,6% ogólnej wartości produkcji globalnej w kraju. Jeśli uwzględnić krajowe CPT, to produkcja CPT w 2022 r. osiągnęła wartość **193 831,3 mln PLN**, czyli 2,9% produkcji

globalnej całej gospodarki. Były to więc wartości zbliżone do wielkości produkcji globalnej CRDT, chociaż warto zauważyć, że produkcja podstawowych CPT (bez krajowych) była większa niż łączna produkcja odpowiadających im CRDT. Dla oceny całościowych wyników poszczególnych CRDT istotne jest określenie, w jakim zakresie wyniki te są efektem wytwarzania produktów podstawowych dla danej branży. Odpowiednie dane przedstawiono na wykresie 3.3.

Wykres 3.3 Udział produktów podstawowych w produkcji globalnej CRDT w 2022 r.



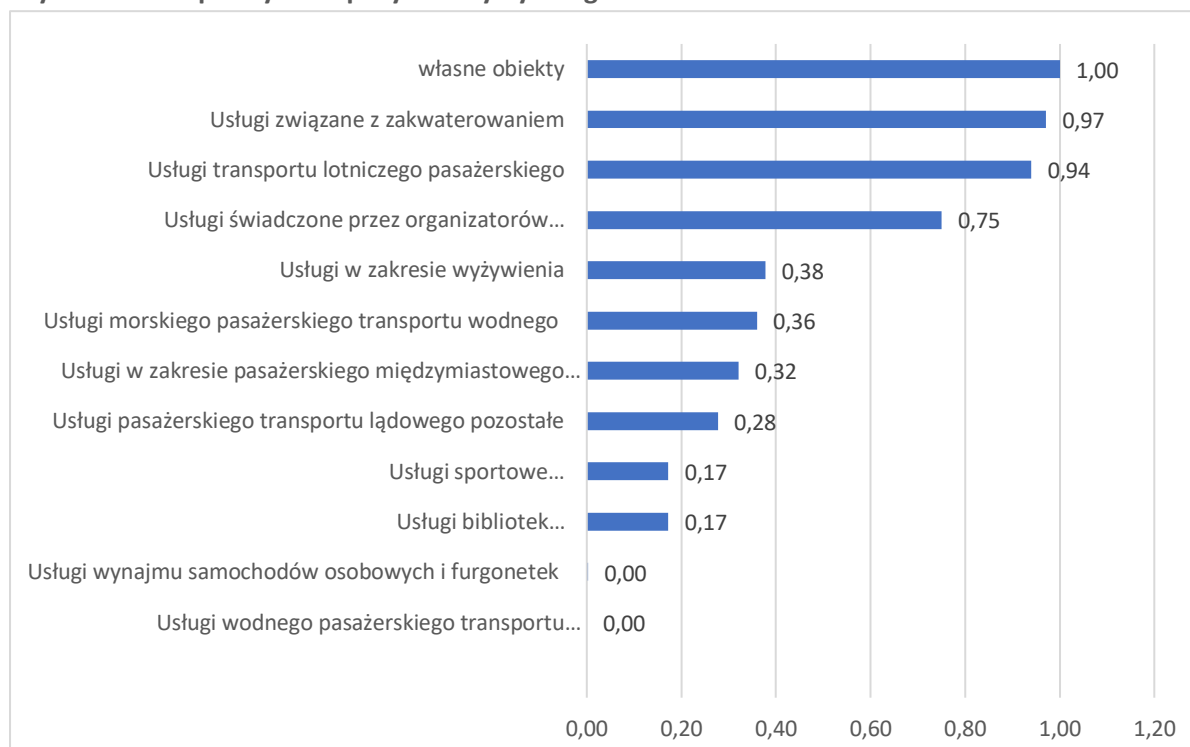
Źródło: opracowanie własne

Z danych na wykresie 3.3. wynika, że najmniejszym udziałem podstawowego produktu charakteryzuje się lotnictwo pasażerskie. Można to wytłumaczyć prawdopodobnie dużym udziałem przewozów cargo, ponieważ w Polsce nie ma wyspecjalizowanych linii lotniczych. Stosunkowo duży udział innych produktów występuje także w przypadku zakwaterowania, co związane jest z rozbudową oferty usług dodatkowych w obiektach hotelarskich. Stosunkowo duży udział produktów drugorzędnych występuje także w transporcie lądowym pasażerskim pozostałym. Przestanki wprowadzania takiej produkcji mogą być różne, najczęściej są to usługi komplementarne, jak w przypadku transportu lotniczego lub związane ze wzbogacaniem oferty, jak w zakwaterowaniu.

Wartość produkcji globalnej podawana jest w cenach producenta, tj. bez uwzględniania podatków pośrednich (VAT, akcyza, cło) netto, a więc bez uwzględniania ewentualnych dotacji do produktów. Wydatki nabywców obejmują te pozycje, zatem określenie wartości rynkowej CPT wymaga powiększenia wartości ich produkcji globalnej o podatki pośrednie netto. Szczegółowe informacje na ten temat zawiera tablica 6 RST. Obliczona w opisany sposób łączna wartość podaży CPT w 2022 r. wyniosła **187 770,3 mln PLN (2,3% podaży krajowej ogółem)**, a po uwzględnieniu krajowych CPT **203 821,1 mln PLN (2,4% podaży krajowej ogółem)**. Stosunkowo niewielka różnica między oboma wartościami wynika z faktu, że produkty zaklasyfikowane jako krajowe CPT nie są objęte VAT jak opieka medyczna lub świadczą usługi podmiotom uprawnionym do odliczenia VAT. Nieco niższy udział CPT w podaży niż w produkcji globalnej jest także konsekwencją tego, że usługi turystyczne w zdecydowanej większości opodatkowane są obniżoną stawką VAT.

Wielkość produkcji i podaży usług turystycznych oraz perspektywy ich rozwoju są ściśle uzależnione od efektywnego popytu, ponieważ usług nie można magazynować. Ustalenie relacji między spożyciem turystycznym a podażą poszczególnych usług dostarcza informacji, na ile rozwój ich produkcji uzależniony jest od popytu turystycznego, umożliwia też oszacowanie wkładu turystyki w gospodarkę kraju. Wspomniana relacja to współczynnik spożycia turystycznego, obliczony jako iloraz spożycia turystycznego (tablica 4 RST) i podaży produktów związanych z turystyką (tablica 6 RST). Na wykresie 3.4 przedstawiono wartość tego współczynnika w odniesieniu do CPT w 2022 r.

Wykres 3.4. Współczynnik spożycia turystycznego dla CPT w 2022 r.



Źródło: opracowanie własne

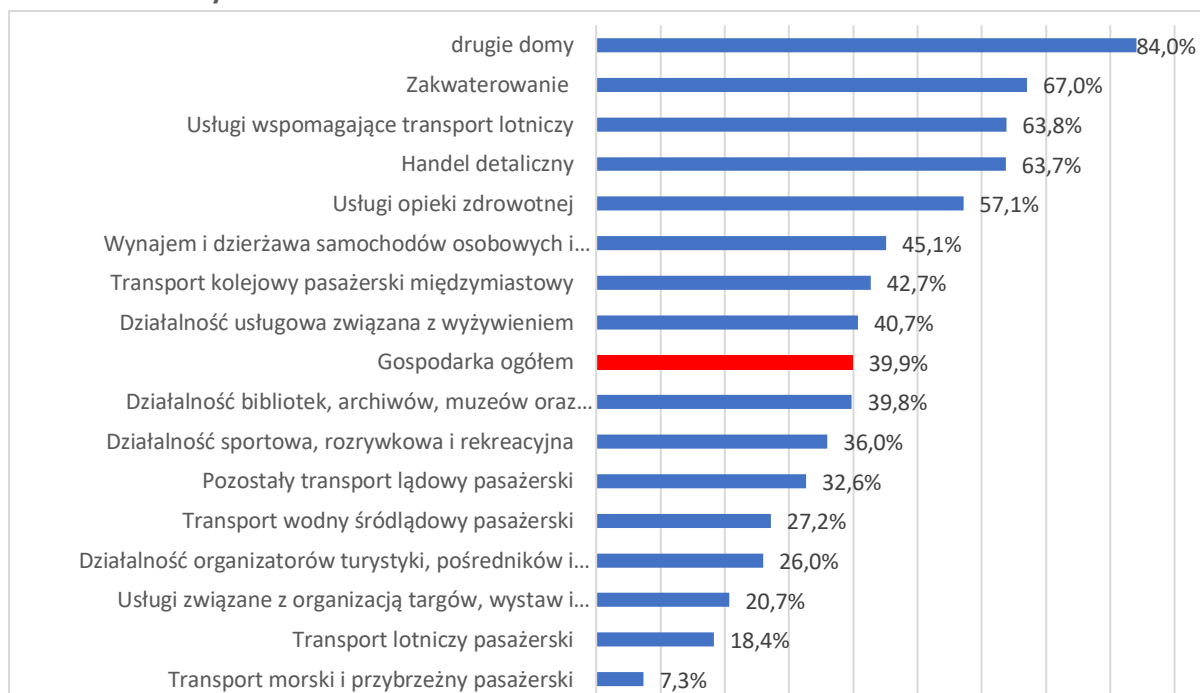
Do grupy usług, których produkcja jest najsilniej uzależniona od spożycia turystycznego należą usługi noclegowe oraz usługi transportu lotniczego, co pokazuje, że produkcja tych usług jest ściśle uzależniona od popytu ze strony odwiedzających. Na drugim biegunie znalazły się usługi transportu śródlądowego i wynajmu samochodów, których spożycie przez odwiedzających jest minimalne. Niewielki jest także udział spożycia odwiedzających w podaży usług bibliotek, muzeów oraz usług sportowych i rekreacyjnych. Jest to częściowo efekt obowiązującej klasyfikacji, ponieważ do wymienionych rodzajów usług obok usług kluczowych dla rozwoju turystyki należą także usługi z założenia rzadko wykorzystywane przez odwiedzających, jak usługi bibliotek lub klubów sportowych. Jeśli chodzi o usługi gastronomiczne, to udział odwiedzających w ich spożyciu jest znaczący, w 2022 r. wyniósł 38%. Stosunkowo niewielka wartość współczynnika spożycia turystycznego w odniesieniu do usług organizatorów turystyki i innych usług rezerwacyjnych wynika z trudności z określeniem spożycia turystycznego wspomnianych pozostałych usług, w tym usług informacji turystycznej i innych.

3.2. Wkład turystyki w gospodarkę kraju

Dane o wielkości produkcji ilustrują skalę działalności wytwórczej poszczególnych rodzajów działalności, ale ich wkład w gospodarkę zależy od wielkości wytworzonej wartości dodanej i jej udziału w produkcji globalnej. W ujęciu rachunków narodowych wartość dodana jest różnicą między wartością produkcji globalnej w cenach bazowych (producenta) a wartością wykorzystanych w produkcji dóbr i usług. Wspomniana różnica wykorzystywana jest do pokrycia kosztów związanych z zatrudnieniem pracowników oraz stanowi tzw. nadwyżkę operacyjną brutto i dochód mieszany. W niektórych przypadkach pozycją bilansującą są pozostałe podatki pomniejszone o dotacje związane z produkcją. W odróżnieniu od podatków i dotacji pośrednich ten rodzaj podatków i dotacji nie jest uzależniony od wielkości produkcji i stanowi koszt lub dochód producenta (koszt podatków pośrednich jest finalnie ponoszony przez nabywcę). Wartość dodana to przybliżony obraz udziału wynagrodzeń i wyniku finansowego brutto w produkcji przedsiębiorstw danego rodzaju działalności.

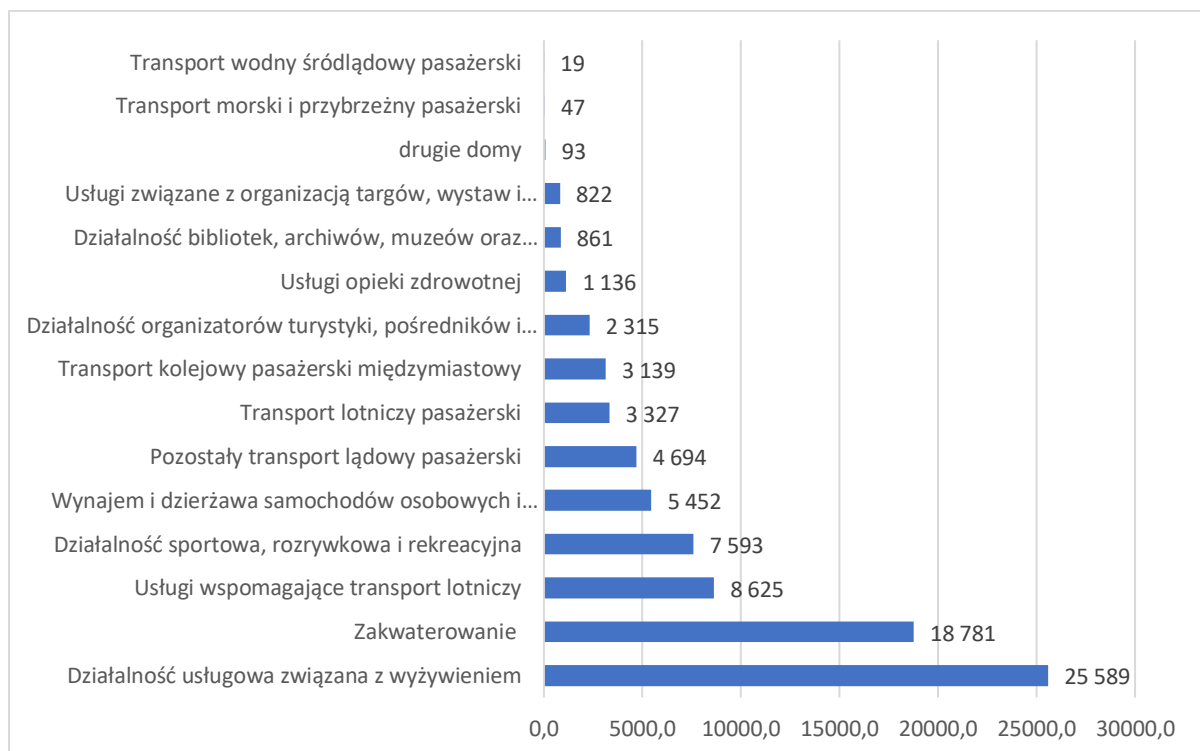
Na wykresie 3.5 przedstawiono udział wartości dodanej w produkcji globalnej poszczególnych rodzajów działalności i gospodarce Polski ogółem.

Wykres 3.5. Udział wartości dodanej w produkcji globalnej podstawowych i krajowych CRDT oraz handlu detalicznym w 2022 r.



Źródło: oszacowanie własne

Wykres 3.6 Wartość dodana wypracowana przez CRDT w 2022 r. mln PLN



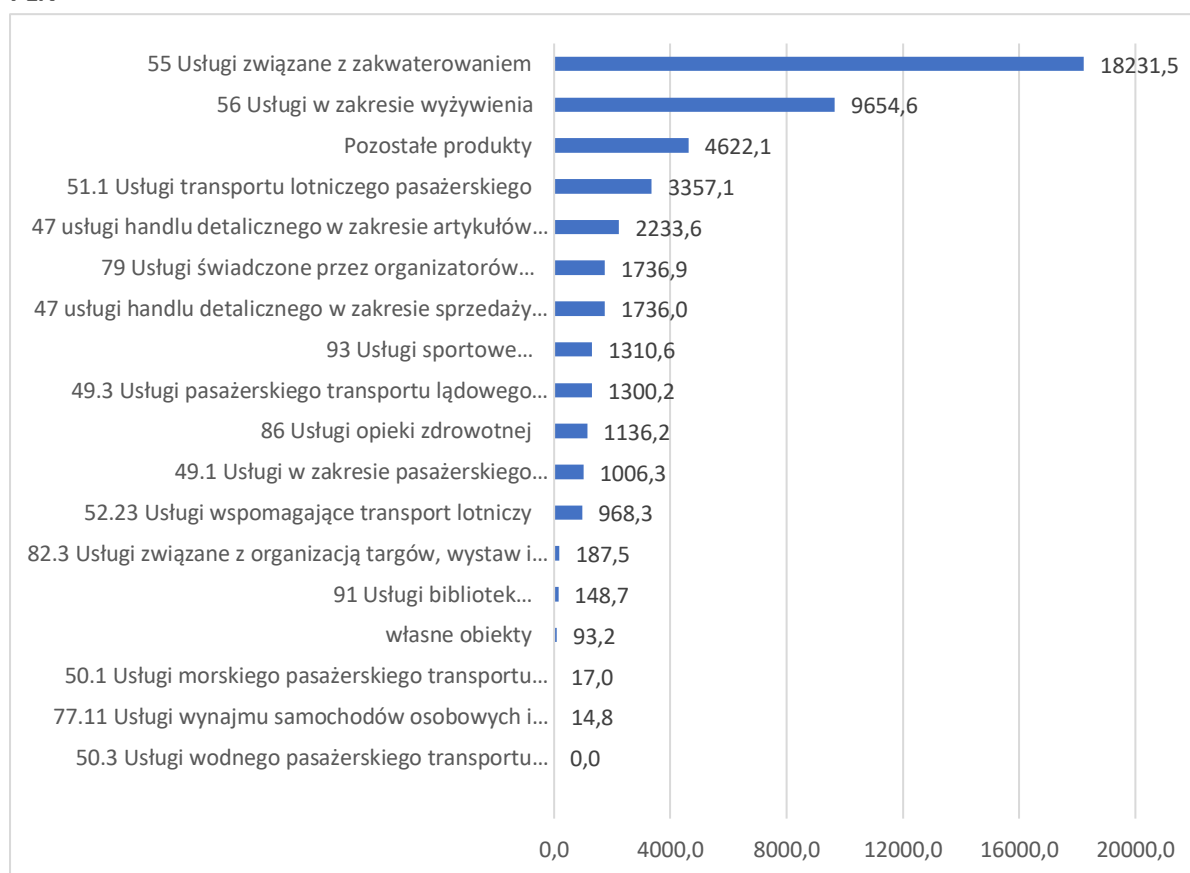
Źródło: oszacowanie własne

Z danych na wykresie 3.5 wynika, że największy udział wartości dodanej w produkcji globalnej ma miejsce w odniesieniu do drugich domów. Wysokimi wartościami tego wskaźnika charakteryzowało się także zakwaterowanie, usługi wspomagające transport lotniczy, handel detaliczny i opieka medyczna. Podstawowym wnioskiem, który można sformułować analizując dane z wykresu 3.5 jest stwierdzenie, że zdecydowaną większość CRDT

cehuje większy udział wartości dodanej w produkcji globalnej niż przeciętny w gospodarce. Najslabiej wypadły transportowe rodzaje działalności, co może być rezultatem dużych kosztów sprzętu, który często jest w leasingu i generuje koszty operacyjne z tego tytułu.

Wartość dodana brutto w CRDT jest jednym z najważniejszych agregatów obliczanych w RST. W 2022 r. jego wartość dla podstawowych CRDT wyniosła 71 910,4 mln PLN, a z uwzględnieniem krajowych CRDT 82 493,6 mln PLN. Stanowiło to odpowiednio 2,6% i 3% wartości dodanej wytworzonej w gospodarce. Szczegółowe dane na ten temat zawiera tablica 6 RST. Ze względu na brak innych danych dla 2023 r. możliwe jest jedynie porównanie wkładu sekcji I w wartość dodaną w gospodarce kraju. W 2022 r. wartość dodana wytworzona w sekcji wyniosła 44 370 mln PLN, a w 2023 r. 52 824 mln PLN. Było to odpowiednio 1,6% i 1,7% wartości dodanej wytworzonej w kraju. Wartość dodaną wypracowaną przez poszczególne CRDT ilustruje wykres 3.6.

Wykres 3.7. Bezpośrednia turystyczna wartość dodana brutto według produktów w 2022 r. mln PLN



Źródło: oszacowanie własne

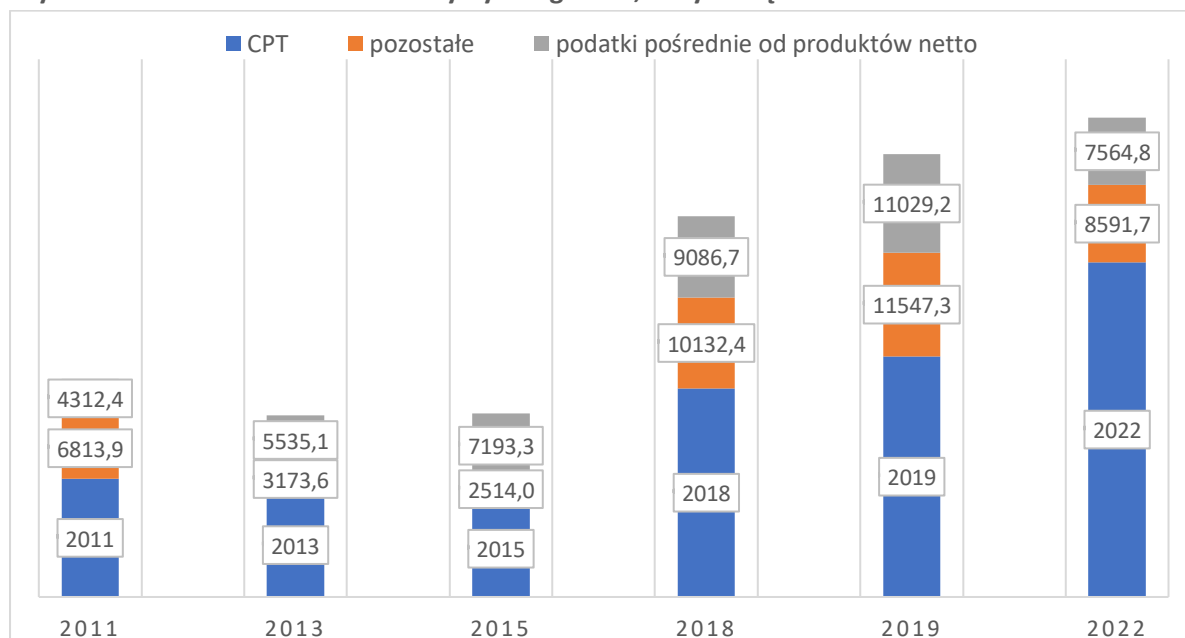
Z danych przedstawionych na wykresie 3.7 wynika, że zdecydowanie największy wkład miały usługi zakwaterowania – 36,7% turystycznej wartości dodanej oraz wkład wniosły także usługi związane z żywnością – 21%. Usługi handlu detalicznego odpowiadały łącznie za 8,7% tej wartości. Wniosek o malejącym wkładzie handlu detalicznego w wyniki turystyki może być jednak nie w pełni uzasadniony, ponieważ nie udało się szczegółowo określić struktury rodzajowej znacznej części wydatków odwiedzających, które w związku z tym zostały uwzględnione w RST jako „pozostałe”.

Szczególnie istotnym agregatem opisującym wkład turystyki w gospodarkę jest **bezpośredni turystyczny PKB**, który obejmuje bezpośrednią turystyczną wartość dodaną brutto powiększoną o wartość podatków pośrednich netto opłaconych przez nabywców usług turystycznych. W 2022 r. tak obliczony **bezpośredni turystyczny PKB** wyniósł **53 516,4 mld PLN, co stanowiło 2,3% PKB Polski**.

3.3. Kierunki zmian

Ze względu na to, że RST sporządzany jest w cenach bieżących porównywanie wyników w wartościach absolutnych jest nieuzasadnione, ponieważ nie uwzględnia wpływu czynnika inflacji. Informacje o kierunkach zmian wymagają zatem przeprowadzenia analiz strukturalnych.

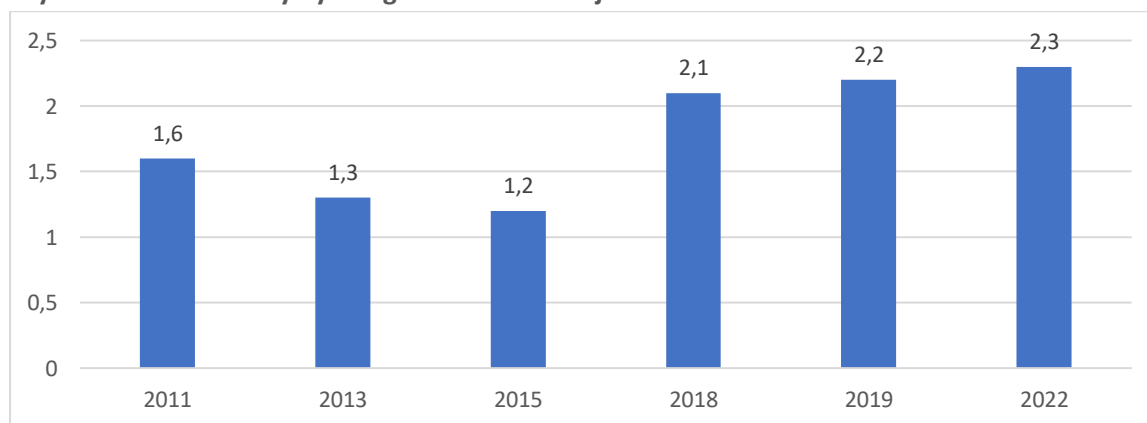
Wykres 3.7. Wielkość i struktura turystycznego PKB, ceny bieżące mln PLN



Źródło: oszacowanie własne

Analiza danych z wykresu 3.8 pokazuje, dynamiczny wzrost turystycznego PKB po 2015 r., związany z jej zwiększeniem we wszystkich elementach, które się na niego składają. Niewątpliwie najważniejszy był jednak wzrost turystycznej wartości dodanej związanej z produkcją CPT, który z jednej strony odzwierciedla istotny wzrost spożycia turystycznego, a z drugiej poprawę lub utrzymywanie się korzystnych relacji efektywnościowych w CRDT. Siłą napędową tych zmian było zakwaterowanie i usługi gastronomiczne. Warto również odnotować rosnący wkład transportu lotniczego. Analizując dane dotyczące turystycznego PKB w 2022 r. trzeba pamiętać o uwarunkowaniach tego wzrostu – skutkach pandemii COVID 19 i wojny na Ukrainie. Warto też zaznaczyć, że szacunki turystycznego PKB mogą być lekko niedoszacowane ze względu na problemy z rozszacowaniem części wydatków i wysoką kwotą w pozycji „pozostałe”, dla której udział wartości dodanej określony jest na poziomie przeciętnego dla gospodarki.

Wykres 3.9. Udział turystycznego PKB w PKB kraju %



Źródło: oszacowanie własne

4. Charakterystyka siły roboczej w CRDT

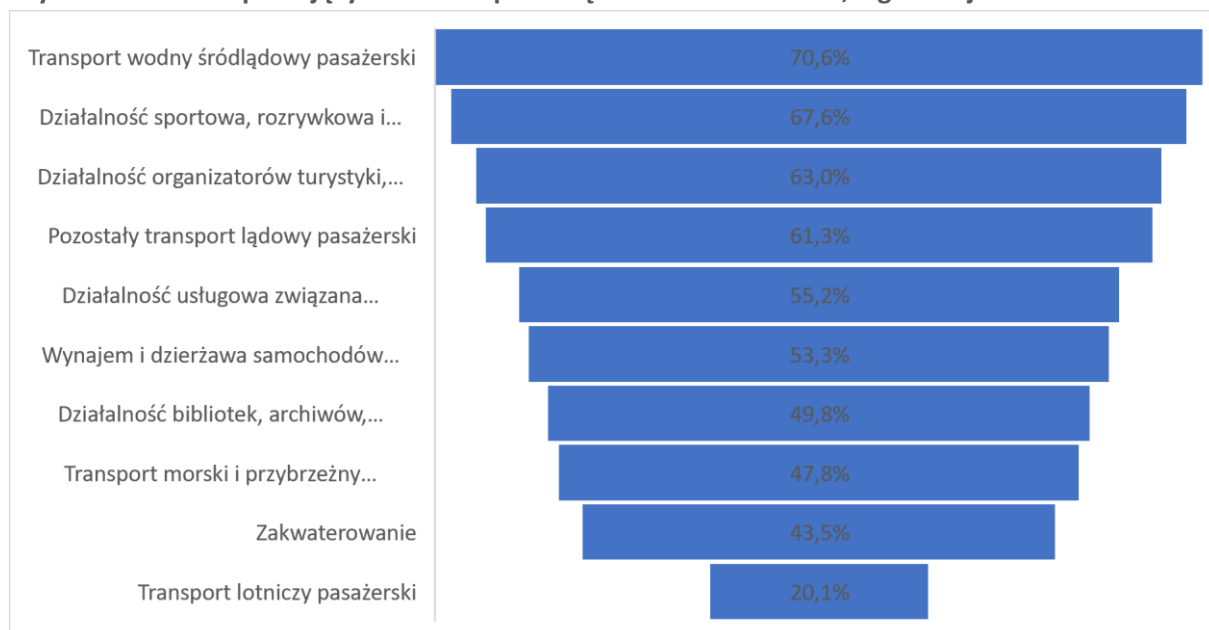
Ze względu na znaczenie siły roboczej jednym z elementów RST jest zestawienie danych na temat jej wykorzystania w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej. Dane te są zamieszczone w tablicy 7 RST i zawierają informacje o liczbie pracujących, tj. właścicielach, współwłaścicielach i pomagających członkach rodzin („samozatrudnieni”) i pracownikach najemnych, tj. osobach pobierających wynagrodzenie za pracę. W obecnej edycji RST dane zawarte w tablicy 7 obejmują dane o strukturze wg płci we wszystkich podmiotach. Od 2022 r. dane dotyczące rynku pracy opracowywane są na podstawie informacji z ZUS, co stanowi istotną zmianę w porównaniu do poprzednich lat, kiedy bardziej szczegółowe dane były dostępne tylko dla przedsiębiorstw z co najmniej 10 pracującymi. Prezentowane dane dla 2022 r. pochodzą ze statystyki strukturalnej przedsiębiorstw publikowanych w bazie EUROSTAT, zakres danych za 2023 r. pochodzi ze statystyki rynku pracy publikowanej przez GUS, która zawiera mniej informacji.

Z danych uzyskanych z wymienionych źródeł wynika, że w 2022 r. zasoby siły roboczej zaangażowanej w CRDT wyniosły 509 265 pracujących, co stanowiło 3,4% ogółu pracujących w Polsce. Wśród nich 74,4% stanowili pracownicy najemni, a pozostałą część samozatrudnieni. Dominowali pracujący w mikroprzedsiębiorstwach, na które przypadało 52,4% ogólnej liczby pracujących w CRDT. W 2023 r. (stan na 30 czerwca) ogólna liczba pracujących w CRDT była wyraźnie większa i wyniosła 596 760 (3,9% pracujących w gospodarce). Oznacza to wzrost o 17,1% w porównaniu z poprzednim rokiem. Obserwowany wzrost może być efektem odbudowy gospodarki turystycznej po pandemii COVID 19, a także sezonowości turystyki, ponieważ dane za 2023 r. dotyczą stanu w szczycie sezonu turystycznego.

Poszczególne rodzaje działalności charakteryzowało znaczne zróżnicowanie pod względem liczby pracujących i udziału mikroprzedsiębiorstw. Najwięcej pracujących było zaangażowanych w działalność usługową związaną z żywnością (48% ogółu pracujących w CRDT w 2022 r.) oraz zakwaterowaniu (16,4%). Na przeciwnym biegunie był pasażerski transport wodny zatrudniający 769 pracujących.

Poszczególne CRDT różnią także udziałem mikroprzedsiębiorstw w tworzeniu miejsc pracy. Najwięcej takich miejsc pracy było w usługach związanych z żywnością oraz transporcie lądowym pozostałym. Udział pracujących w mikroprzedsiębiorstwach w poszczególnych rodzajach działalności w 2022 r. przedstawia wykres 4.1.

Wykres 4.1. Udział pracujących w mikroprzedsiębiorstwach w 2022 r, wg rodzaju działalności ^{a)}



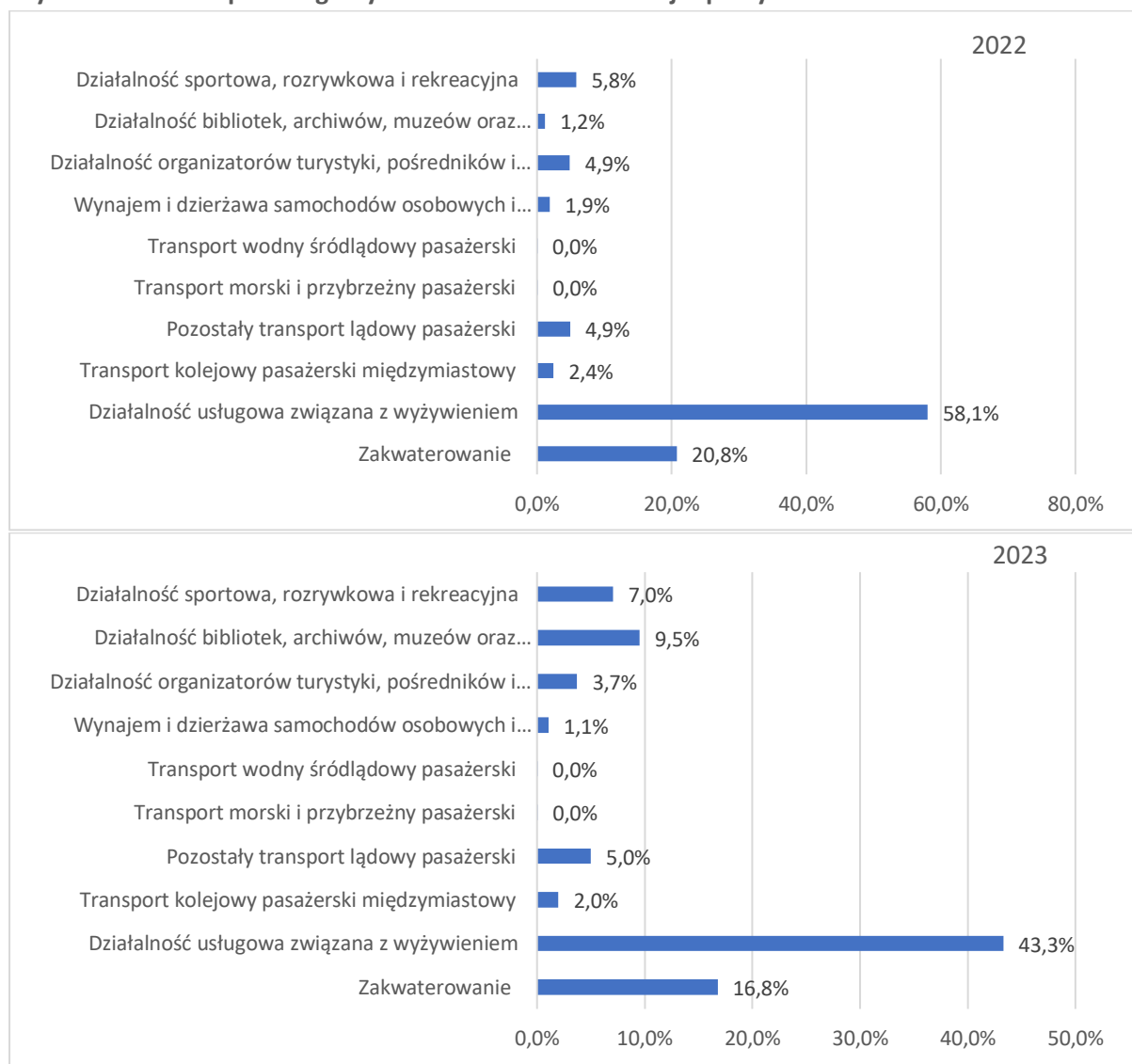
a) Dla transportu pasażerskiego kolejowego międzymiastowego brak danych ze względu na tajemnicę statystyczną

Źródło: opracowanie własne

Wykres 4.1. pokazuje, że największy udział mikroprzedsiębiorstw cechował transport wodny śródlądowy, działalność sportowa i rekreacyjną oraz działalność organizatorów i agentów turystyki. Mikroprzedsiębiorstwa najmniej popularne były w pasażerskim transporcie lotniczym.

Z punktu widzenia rynku pracy duże znaczenie ma tworzenie miejsc pracy dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Do tej kategorii często zaliczane są kobiety, które nie zawsze mogą znaleźć odpowiednie miejsca pracy. W 2022 r. w CRDT pracowało ok. 252 tys. kobiet, co stanowiło co najmniej 54,1% ogółu pracujących (ze względu na tajemnicę statystyczną brak informacji o kobietach pracujących w transporcie lotniczym). W 2023 r. wartość wskaźnika była niższa i wyniosła 50,5%. W obu przypadkach był znacząco wyższy niż w gospodarce, w której jego wartość wyniosła odpowiednio 47,2% oraz 47,0%. Zakres feminizacji poszczególnych rodzajów działalności był bardzo zróżnicowany. Największy odsetek kobiet wśród pracujących odnotowano w działalności bibliotek i muzeów (69,5% w 2022 r. i w 2023 r.) oraz w działalności związanej z turystyką (67,5% w 2022 r. i 67,3% w 2023 r.), natomiast najniższy w transporcie lądowym pozostałym (15,3% w 2022 r. i 14,8% w 2023 r.). Wysoki odsetek miejsc pracy zajmowanych przez kobiety wystąpił także w zakwaterowaniu (65,2% w 2022 r. i 65,6% w 2023 r.) oraz w gastronomii (62,2% w 2022 r. i 61,6% w 2023 r.). Wkład poszczególnych CRDT w tworzenie miejsc pracy dla kobiet przedstawia wykres 4.2.

Wykres 4.2. Udział poszczególnych CRDT w tworzeniu miejsc pracy dla kobiet w 2022 i 2023 r.^a



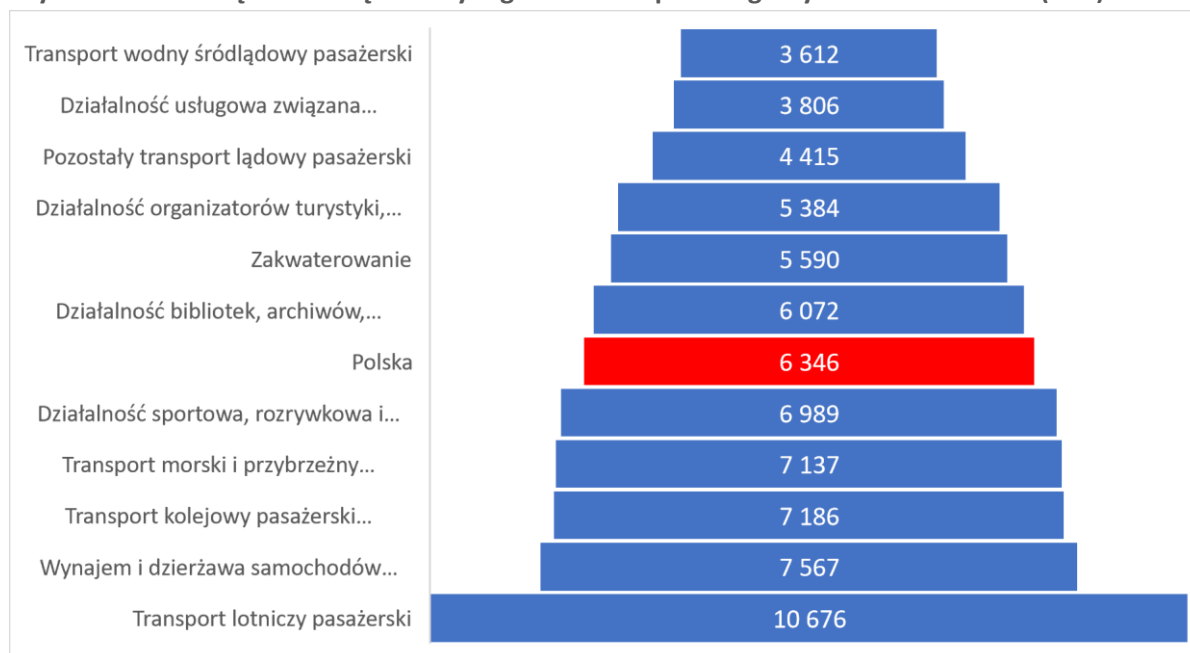
a) Bez transportu lotniczego

Źródło: opracowanie własne

Analiza danych na wykresie 4.2 pokazuje, że chociaż działalność związana z wyżywieniem i zakwaterowanie nie należą do najbardziej sfeminizowanych, to odpowiadają ok. 60% miejsc pracy dla kobiet w CRDT, z tym, że udział tej pierwszej jest zdecydowanie większy, w 2022 r. wynosił aż 58,1%, w 2023 r. spadł do 43,3%.

Istotną cechą miejsc pracy jest ich jakość często określana za pomocą wysokości oferowanych wynagrodzeń. W tabeli 7 RST zamieszczono informacje na temat wynagrodzeń w poszczególnych CRDT. Zawarte w niej dane ilustruje wykres 4.3.

Wykres 4.3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w poszczególnych CRDT w 2022 r. (PLN)

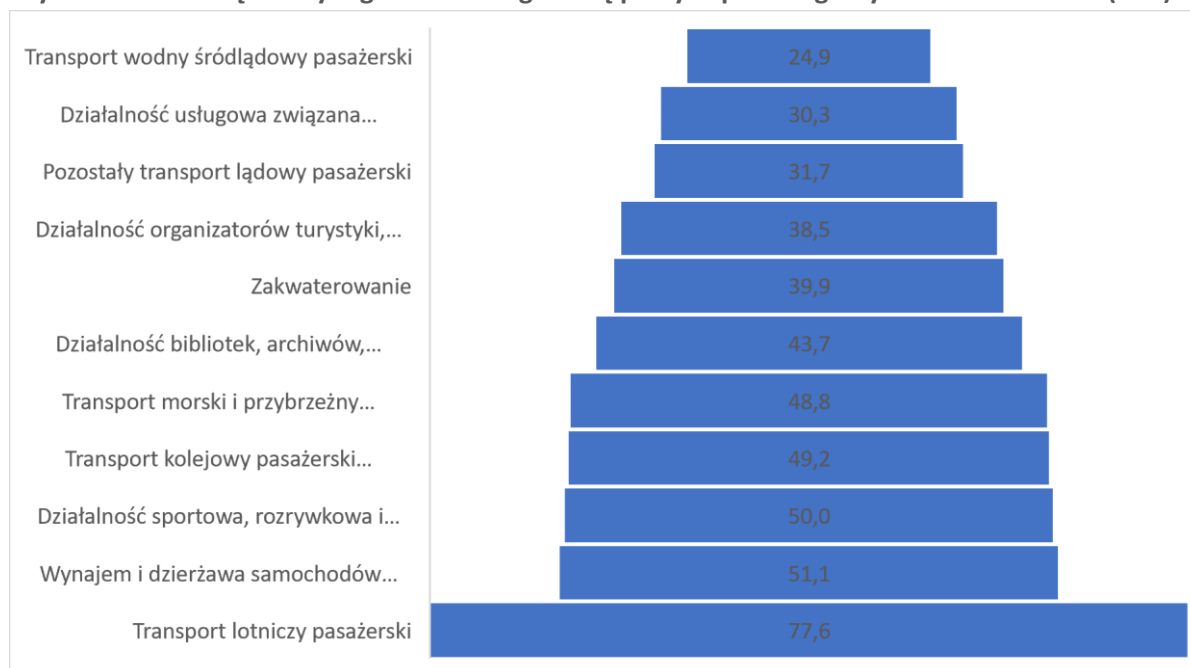


Źródło: opracowanie własne

Z danych przedstawionych na wykresie wynika, że wysokość wynagrodzeń w CRDT cechowała bardzo duża rozpiętość. W 2022 r. wynagrodzenia w działalności związanej z wyżywieniem były niemal o połowę niższe niż przeciętne w Polsce. Często podkreślany związek między feminizacją miejsc pracy a wysokością wynagrodzeń nie jest jednoznaczny. Wśród nisko wynagradzanych znalazły się zarówno sfeminizowane, jak i zdominowane przez mężczyzn rodzaje działalności, do tej pierwszej grupy należy np. działalność związana z wyżywieniem, z kolei transport lądowy pasażerski pozostały charakteryzuje się wyraźną przewagą mężczyzn wśród pracujących. Również związek między udziałem mikroprzedsiębiorstw w danym rodzaju działalności a wysokością wynagrodzeń nie jest jednoznaczny. Wśród działalności o najniższym poziomie wynagrodzeń znalazły się zarówno te o najwyższym udziale mikroprzedsiębiorstw (np. transport śródlądowy, działalność organizatorów turystyki), jak i zakwaterowanie, w których udział mikroprzedsiębiorstw nie był dominujący. Wyjaśnieniem może być liczba przepracowanych godzin, która uwzględnia zatrudnienie sezonowe lub na niepełny etat. Dla 2022 r. dostępna jest informacja na ten temat i dla uzyskania pełniejszego obrazu wynagradzania pracy w CRDT warto przeanalizować przeciętne wynagrodzenia za przepracowane godziny. Ilustruje je wykres 4.3.

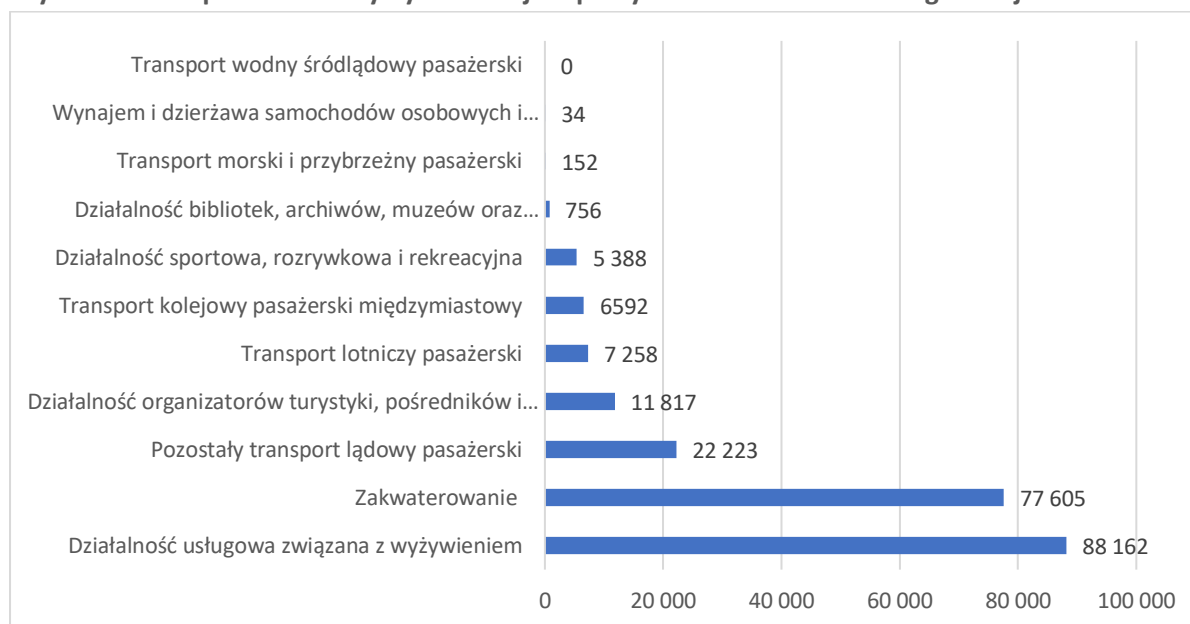
Analiza danych z wykresów 4.3 i 4.4 pokazuje, że wynagrodzenie za godzinę pracy odzwierciedla kolejność poszczególnych rodzajów działalności według miesięcznych wynagrodzeń, a więc liczba przepracowanych godzin nie ma znaczącego wpływu na wysokość miesięcznych wynagrodzeń. Wyjątkiem jest działalność sportowa i rekreacja, w przypadku której wynagrodzenie za godzinę pracy jest nieco wyższe niż w transporcie kolejowym, który wyprzedza ją pod względem miesięcznych wynagrodzeń. Podobnie, jak w przypadku innych wielkości ekonomicznych także w przypadku pracujących warto oszacować, jaką część ich liczby można przypisać bezpośrednio spożyciu turystycznemu. Odpowiednie dane dostępne są tylko dla 2022 r., a wyniki oszacowania bezpośredniego wkładu turystyki do rynku pracy w Polsce przedstawia wykres 4.5.

Wykres 4.4. Przeciętne wynagrodzenia za godzinę pracy w poszczególnych CRDT w 2022 r. (PLN)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 4.5. Bezpośrednie turystyczne miejsca pracy w latach 2022 r. według rodzaju CRDT



Źródło: opracowanie własne

W 2022 r. bezpośredni wkład CRDT w tworzenie miejsc pracy to 219 987, co stanowiło 1,5% liczby pracujących w Polsce. Największy udział w tej liczbie miała działalność związana z żywieniem i zakwaterowaniem.

Pomimo, że precyzyjne porównanie wyników obecnej edycji z poprzednią za lata 2018 i 2019 jest niemożliwe ze względu na zmiany w sposobie zbierania danych przez GUS, to warto zastanowić się nad kierunkami zmian, ponieważ okres między tymi edycjami był bardzo trudny dla turystyki ze względu na pandemię COVID 19. Rok 2022 był pierwszym rokiem bez większych ograniczeń związanych z pandemią, ale proces wychodzenia turystyki z kryzysu został zakłócony przez wojnę na Ukrainie, której wpływ trudno zmierzyć. Jeśli chodzi o ogólną liczbę pracujących w CRDT, to w porównaniu z 2019 r. spadła o niemal 100 tys., pracujących, czyli o 16,4%. Optymistycznym sygnałem jest wzrost tej liczby w 2023 r. Jeśli chodzi o udział CRDT w liczbie pracujących w gospodarce, to spadł z 3,9% do 3,4%, ale w 2023 r. wrócił do stanu z 2019 r.

Kierunek zmian w poszczególnych rodzajach działalności był zróżnicowany. W 2022 r. w porównaniu z 2019 rokiem największy spadek liczby pracujących wystąpił w działalności sportowej i rekreacyjnej oraz działalności organizatorów i agentów podróży. W rodzajach działalności o największej liczbie pracujących, tj. wyżywieniu i zakwaterowaniu wystąpił wzrost. W przypadku działalności związanej z wyżywieniem było to 9,7%, a w zakwaterowaniu o 3,5%. W 2023 r. w zakwaterowaniu wystąpił dalszy wzrost liczby pracujących o 4,3%, ale w działalności związanej z wyżywieniem odnotowano spadek o 2,3%. W odniesieniu do organizatorów i agentów turystyki nadal występuje spadek liczby pracujących, podczas gdy działalność sportowa i rekreacyjna odbudowuje stan zatrudnienia sprzed pandemii. Dane na temat opisanych zmian zawiera tabela 4.1.

Tabela 4.1 pracujący w CRDT w latach 2019 oraz 2022-2023

		2019	2022	2019=100	2023	2022=100
55	Zakwaterowanie	80 593	83382	103,5	86959	104,3
56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	223 054	244652	109,7	239054	97,7
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzimiastowy	23 290	21528	92,4	22612	105,0
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	137 818	83996	60,9	114744	136,6
50.1	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	553	439	79,4	539	122,8
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	386	330	85,5	548	166,1
51.1	Transport lotniczy pasażerski	4 813	7696	159,9		0,0
77.11	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	12 179	12749	104,7	10336	81,1
79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji ...	21 552	18900	87,7	18808	99,5
91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	49323	4378	8,9	46639	1065,3
93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	57181	31215	54,6	48825	156,4

Źródło: opracowanie własne

W 2019 r. bezpośredni wkład turystyki w zatrudnienie to **233 842** pracujących (1,5% ogółu pracujących w kraju), podczas gdy w 2022 r. wyniósł 219 987 pracujących. W liczbach bezwzględnych był zatem mniejszy niż w 2019 r., ale nadal było 1,5% liczby pracujących w kraju.

5. Nakłady i inwestycje

Lata 2022-2023 są dla Polski okresem, charakteryzującym się dużą niepewnością, związaną przede wszystkim ze skomplikowaną sytuacją za wschodnią granicą. Pomimo to w okresie tym w zakresie nakładów inwestycyjnych udało utrzymać się tendencję wzrostową. W 2023 r. dynamika tychże nakładów ogółem (w stosunku do 2022 r.) wyniosła 109,5¹⁸. Pozytywnie również wygląda stan bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Co prawda w 2023 r. ich liczba spadła o 3%, ale za to skala jest większa i ocenia się, że wygenerują 21% więcej miejsc pracy¹⁹.

Jak wskazano wcześniej produkt destynacji turystycznej charakteryzuje się silną złożonością. Różnorodność atrakcji destynacji, a przede wszystkim różnorodność elementów infrastruktury, wpływają na kluczową cechę produktów, jakimi są obszary recepcji turystycznej. Są to produkty rozbudowane, ale jednocześnie złożone, rozdrobnione, zróżnicowane wewnętrznie, którymi kompleksowo niełatwo zarządzać.

Charakterystyka powyższa w sposób oczywisty przekłada się na inwestycje turystyczne i sposób ich analizy. Należy do nich zaliczyć szeroko rozumiane inwestycje w rozwój atrakcji turystycznych, jak również inwestycje związane z rozwojem szeregu elementów infrastruktury, która jest powiązana ze świadczeniem usług turystycznych. Jednocześnie jednak pojawia się wątpliwość na ile nakłady na rozwój poszczególnych elementów produktu destynacji zaliczać do nakładów turystycznych. Należy pamiętać, że szereg składowych tego produktu jest rozwijanych ze względu na wzrost komfortu życia mieszkańców danej destynacji.

Tabela 5.1. Baza noclegowa turystyki – Polska

Wyszczególnienie	2005	2010	2015	2018	2022	2023
Obiekty*	6 723	7 206	10 024	11 076	9766	9809
Obiekty hotelowe	2 200	3 223	3 723	4 179	3974	3982
w tym hotele	1 231	1 796	2 316	2 592	2569	2581
Pozostałe obiekty	4 523	3 983	6 301	6 897	5792	5827
Miejsca noclegowe* (w tys.)						
Ogółem	569,9	610,1	710,3	798,7	779,9	793,1
Obiekty hotelowe	169,6	241,0	301,6	353,8	381,1	395,2
w tym hotele	127,5	176,0	235,6	273,8	302,8	315,3
Pozostałe obiekty	400,3	369,1	408,7	444,9	398,8	397,9
Noclegi (w tys.)						
Udzielone noclegi	48 618,4	55 794,5	71 234,4	88 860,5	89954,0	92798,0
w tym turystom zagranicznym	10 542,4	10 064,6	13 757,7	17 742,7	14759,0	17011,0
Obiekty hotelowe	20 333,0	27 140,8	38 804,8	50 430,0	55235,0	57476,0
w tym hotele	16 335,2	27 140,8	32 674,8	42 068,0	46778,0	48923,0
Pozostałe obiekty	28 285,4	28 653,7	32 429,6	38 430,5	34719,0	35322,0

* stan na 31 VII

Źródło: Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019, s. 408-409, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016, s. 408-409; Mały Rocznik Statystyczny Polski 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020, s. 240; Mały Rocznik Statystyczny Polski 2024, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2024, s. 227;

W 2005 i 2010 bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych, w latach 2015 i 2018, 2022 i 2023 dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych

¹⁸ Mały rocznik statystyczny Polski, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2024, s.364-366

¹⁹ https://www.ey.com/pl_pl/news/2024/05/atrakcyjnosć-inwestycyjna-europy-2024 (30.08.2024)

Zastrzeżeń nie wzbudza np. budowa hotelu, który jest dedykowany przede wszystkim obsłudze ruchu turystycznego, ale już wątpliwości mogą się pojawić przy budowie nowej restauracji w dużym mieście, której kluczowymi klientami są jego mieszkańcy. Podobnie może wyglądać sytuacja czy to z atrakcjami, wykorzystywanymi przez mieszkańców czy też np. drogami, których również oni są głównymi użytkownikami. Zastrzeżenia powyższe należy brać pod uwagę, analizując całłościowe wielkości inwestycji na poszczególne elementy produktu turystycznego. W znacznej mierze na ich analizę pozwala wskaźnik spożycia turystycznego.

Produktami które są jednoznacznie dedykowane przyjeżdżającym i obsłudze ruchu turystycznego są usługi noclegowe. Potwierdza to również prezentowana wcześniej wartość wymienionego wskaźnika, która dla usług związanych z zakwaterowaniem wynosiła w analizowanym okresie 0,93. W związku z powyższym inwestycje w infrastrukturę hotelową, związaną z ich świadczeniem można uznać za konsekwencję rozwoju funkcji turystycznej w danym regionie. W efekcie punktem wyjścia do dalszych rozważań powinna być analiza danych, dotyczących rozwoju bazy noclegowej oraz napływu turystów do Polski

Dane zaprezentowane w tabeli prowadzą do kilku interesujących wniosków. Widać wyraźnie, że liczba obiektów do 2018 r. (przed pandemią) systematycznie rosła. Potem jednak uległa obniżeniu i w 2023 r. wynosiła 88,5% stanu z roku 2018. Wynik taki może sugerować pewien zastój w inwestycjach w obiekty noclegowe, a szerzej może sugerować pewien problem dla branży turystycznej. Warto jednak zauważyć, że liczba hoteli w latach 2018 i 2023 jest bardzo porównywalna. Co więcej liczba miejsc noclegowych właśnie w hotelach znacząco wzrosła i w 2023 r. wynosiła 115% stanu z 2018 r. Sytuacja powyższa jednoznacznie dowodzi, że powstają obiekty większe, mogące przyjąć większą ilość turystów. Należy również podkreślić, że sytuacja taka ma rzeczywiście miejsce. W roku 2023 udzielono również większej ilości noclegów (zwłaszcza w hotelach) niż 5 lat wcześniej. Za wzrost ten w znacznej mierze odpowiadał rynek wewnętrzny ze względu na mniejszą ilość noclegów, które zostały udzielone obcokrajowcom.

Tabela 5.2. Porównanie ilości hoteli i miejsc noclegowych w nich w latach 2022-2023 wg województw

	Ilość hoteli 2022	Ilość hoteli 2023	Udział w ogólnej ilo- ści w 2023	Ilość miejsc noclegowych 2022 (w tys.)	Ilość miejsc noclegowych 2023 (w tys.)	Udział w ogólnej ilo- ści w 2023
Zachodniopomorskie	135	138	5,3%	21,9	24,6	7,8%
Pomorskie	213	213	8,3%	27,1	27,2	8,6%
Warmińsko-mazurskie	107	110	4,3%	13,3	13,7	4,3%
Podlaskie	50	50	1,9%	5,0	5,3	1,7%
Kujawsko-Pomorskie	130	138	5,3%	12,1	12,7	4,0%
Mazowieckie	261	259	10,0%	45,6	48,1	15,3%
Lubuskie	60	62	2,4%	4,7	5,2	1,6%
Wielkopolskie	213	211	8,2%	18,9	19,0	6,0%
Łódzkie	108	112	4,3%	12,3	12,7	4,0%
Lubelskie	131	130	5,0%	10,1	9,9	3,1%
Dolnośląskie	278	280	10,8%	37,7	39,7	12,6%
Śląskie	211	214	8,3%	25,3	26,0	8,2%
Świętokrzyskie	97	97	3,8%	8,3	8,4	2,7%
Małopolskie	386	383	14,8%	47,6	49,5	15,7%
Podkarpackie	138	137	5,3%	9,9	10,2	3,2%
Opolskie	51	47	1,8%	3,2	3,2	1,0%
Ogółem/Polska	2569	2581	100%	303,0	315,4	100%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablic> (10.10.2024)

Pogłębienie informacji zawartych w tabeli 5.1 stanowi porównanie ilości hoteli oraz miejsc noclegowych w nich w analizowanych latach 2022 i 2023 wg województw. Jak pokazują informacje zamieszczone w tabeli 5.2 w latach tych obie wskazane zmienne uległy wzrostowi, aczkolwiek wzrost liczby miejsc noclegowych charakteryzował się większą dynamiką co stanowi przesłankę wspierającą hipotezę, że w okresie tym powstawały hotele duże, posiadające znaczącą liczbę miejsc. Patrząc na poszczególne województwa warto zauważyć, że w analizowanym okresie liczba hoteli ulegała relatywnie niewielkim zmianom. Warto jednak podkreślić inną kwestię. Po pierwsze, najwięcej obiektów znajduje się województwach takich jak: małopolskie (14,8%), mazowieckie (10%) i dolnośląskie (10,8%). W tych samych województwach znajduje się najwięcej miejsc noclegowych, co nie powinno być zaskoczeniem. Z drugiej jednak strony udział województw mazowieckiego i dolnośląskiego w ogólnej ilości miejsc noclegowych jest znacząco większy (zwłaszcza w przypadku mazowieckiego) niż miało to miejsce w przypadku liczby obiektów i wynosi 15,5% i 12,6%. Wynik powyższy pokazuje, że w województwach tych są większe obiekty, posiadające więcej łóżek niż ma to miejsce w innych województwach.

Tabela 5.3. Nakłady inwestycyjne wg sekcji PKD 2007 (dane kwartalne-rok) – zakwaterowanie i gastronomia (mln PLN)

	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	817,3	1 113,0	1 034,2	793,3	880,6	1 239,5	1 750,4
REGION MAŁOPOLSKIE	49,2	57,4	52,6	29,2	28,9	42,5	49,1
REGION ŚLĄSKIE	43,3	40,9	54,0	47,5	47,3	42,8	82,5
REGION LUBUSKIE	4,0	3,1	6,7	0,4	5,7	0,0	0,0
REGION WIELKOPOLSKIE	12,9	10,5	13,6	2,1	7,2	29,9	36,6
REGION ZACHODNIOPOMORSKIE	34,4	28,3	47,7	45,8	54,0	75,3	32,1
REGION DOLNOŚLĄSKIE	160,4	218,1	217,0	174,4	144,5	224,6	506,2
REGION OPOLSKIE	0,0	4,9	0,0	0,0	9,3	0,0	0,0
REGION KUJAWSKO-POMORSKIE	16,3	7,4	10,8	1,6	8,3	18,7	10,8
REGION POMORSKIE	21,6	29,1	30,9	27,4	23,4	45,8	28,5
REGION WARMIŃSKO-MAZURSKIE	11,2	5,0	0,0	0,0	7,8	14,9	2,7
REGION ŁÓDZKIE	24,8	26,3	24,6	5,1	20,8	41,7	33,6
REGION ŚWIĘTOKRZYSKIE	9,0	7,1	3,8	3,3	5,2	4,5	4,2
REGION LUBELSKIE	0,5	2,2	4,0	0,2	4,5	4,3	6,4
REGION PODKARPACKIE	21,3	8,9	8,8	5,5	6,5	10,0	13,8
REGION PODLASKIE	25,1	5,9	2,8	1,6	5,2	0,0	38,2
Makroregion WOJ. MAZOWIECKIE	383,3	657,9	536,4	445,3	502,1	667,0	902,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablica> (22.06.2024)

Uwaga: Ceny bieżące. Dane kwartalne w zakresie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe (z wyjątkiem podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest działalność zaklasyfikowana według PKD do sekcji "Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo" oraz "Działalność finansowa i ubezpieczeniowa"), w których liczba pracujących przekracza 49 osób. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy danych wojewódzkich z tytułu zaokrągleń mogą się różnić od podanych wielkości ogółem Polska. Podziału nakładów według województw dokonano zgodnie z siedzibą inwestora.

Ważnym uzupełnieniem wcześniejszych rozważań mogą być informacje, które zostały zaprezentowane w tabeli 5.3. Analizując zaprezentowane dane trzeba uwzględnić, że zawierają one informacje, które dotyczą inwestycji związanych z gastronomią i zakwaterowaniem, ale poczynionych przez przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 49 osób. Z całą pewnością w przypadku omawianego sektora, którego specyfika wiąże się z silnym

rozdrobieniem podmiotów i znaczącą przewagą liczbową mikroprzedsiębiorstw fakt ten musi być brany pod uwagę. Zaprezentowane dane wskazują wyraźnie na rosnącą wartość inwestycji w sektorze w latach 2020-2023. Ponadto wskazują na duże zróżnicowanie inwestycji ze względu na województwo. W zaprezentowanym zestawieniu Makroregion województwo mazowieckie odpowiada za przeszło 50% wartości inwestycji. Nie oznacza to oczywiście, że były one lokowane w tym województwie, ale wskazuje na pochodzenie kapitału i pośrednio na miejsce zarządzania prowadzonymi inwestycjami.

W prezentacji wielkości zarówno nakładów inwestycyjnych jak i wartości środków trwałych bazowano na Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) oraz na zaszeregowaniu opartym na Polskiej Klasyfikacji Działalności PKD 2007, co zostało dokładnie opisane w rozdziale poświęconym metodologii rachunku satelitarnego dla turystyki. Klasyfikacja PKD 2007 pozwoliła na wyodrębnienie charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej i w konsekwencji na wskazanie podmiotów, które są odpowiedzialne za ich kreowanie. Z kolei KŚT, będąc zbiorem obiektów majątku trwałego służącym m.in. do celów ewidencyjnych, ustalania stawek odpisów amortyzacyjnych oraz badań statystycznych pozwala na wyodrębnienie poszczególnych kategorii inwestycji i jest wykorzystywana m.in. w sprawozdaniach SP – roczna ankieta przedsiębiorstwa.

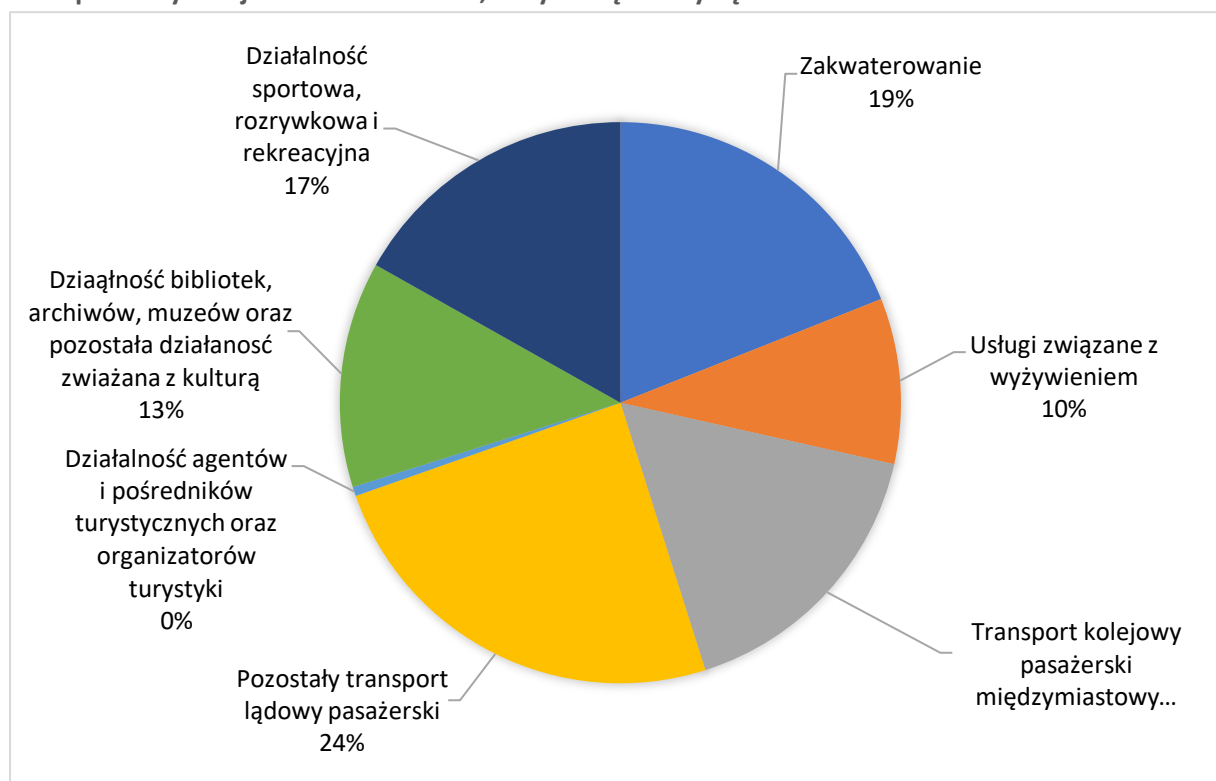
Z perspektywy prowadzonych rozważań, których celem jest ukazanie inwestycji turystycznych kluczowe są informacje zawarte w aneksie tabelarycznym. Zaprezentowano w nich informacje liczbowe, obrazujące wielkość nakładów inwestycyjnych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej odpowiednio w latach 2022 i 2023. Należy jednak bardzo wyraźnie zaznaczyć, że ze względu na brak danych (na moment pisania raportu nie były jeszcze opracowane przez GUS) w przypadku 2023 r. przedstawiono dane szacunkowe. W prezentacji informacji wykorzystano klasyfikację PKD 2007, która posłużyła do wyróżnienia poszczególnych kategorii działalności turystycznej oraz Klasyfikację Środków Trwałych, która pozwoliła na wyróżnienie celu inwestycji. Kluczową kwestią jest, że w przypadku poszczególnych pozycji wskazano dwie wartości: ogółem dla danej kategorii PKD oraz wartość skorygowaną wielkością Współczynnika Spożycia Turystycznego. Podejście takie pozwala na oszacowanie rzeczywistych wartości inwestycji ukierunkowanych na rozwój produktów turystycznych.

Do kluczowych inwestycji turystycznych należy zaliczyć szeroko rozumiane usługi noclegowe, gastronomiczne czy transportowe, działalność agentów i organizatorów turystyki czy też działalność związaną z rekreacją. Ogółem wartość nakładów na CRT wynosiła 17 034 678 tys. PLN. w roku 2022 i 18 652 975 tys. PLN (wg szacunków) w roku 2023. Należy jednak pamiętać, zgodnie z uwagami na temat specyfiki produktu destynacji, że przedsiębiorstwa obsługujące turystów, świadczą swoje usługi także mieszkańcom. Trzeba uwzględnić, że inna będzie charakterystyka klientów restauracji w centrum Warszawy, a inna takiej samej restauracji w Wiśle. Obie natomiast, zgodnie z klasyfikacją PKD, będą znajdowały się w tej samej kategorii. W konsekwencji nie można jednoznacznie stwierdzić, że inwestycje, które były poniesione przez poszczególne przedsiębiorstwa są inwestycjami, skutkującymi rozwojem turystyki. Nawet w przypadku przedsiębiorstw, świadczących usługi noclegowe funkcjonują np. akademiki, czy hotele pracownicze, które również nie świadczą usług turystycznych. W związku z powyższym do dalszych rozważań zastosowano prezentowany i policzony we wcześniejszej części opracowanie Wskaźnik Spożycia Turystycznego (WST). Jego wykorzystanie pozwoliło na oszacowanie rzeczywistych nakładów inwestycyjnych na rozwój turystyki w ramach poszczególnych kategorii. Po skorygowaniu wartością WST wielkości te wynosiły odpowiednio 4 589 708 tys. PLN i 5 025 730 tys. PLN. Wartości te wynosiły niespełna 30% wartości inwestycji w opisywanej grupie przedsiębiorstw ogółem. Patrząc na wartości wskaźników spożycia turystycznego, zwłaszcza w działach o największym poziomie inwestycji, wynik taki nie powinien zaskakiwać. Korekta WST sprawiła, że swoistemu spłaszczeniu uległa struktura inwestycji turystycznych, co zostało zaprezentowane wyraźnie na wykresie 5.1. „Pozostały transport lądowy pasażerski” nadal znajduje się na pierwszym miejscu wśród inwestycji (24% udziału), ale nie jest to już tak znacząca przewaga nad pozostałymi grupami podmiotów, jak miało to miejsce w przypadku wartości nieskorygowanych WST. Na drugim miejscu znajduje się „zakwaterowanie” z udziałem 19%. Kategoria ta przesunęła się w zestawieniu, ze względu na wysoki WST i wyprzedziła „transport kolejowy pasażerski międzymiastowy” oraz „działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna” – po 17% udziału. Sytuacja

taka nie powinna być zaskoczeniem, odpowiada sytuacji rzeczywistej i wskazuje na podmioty, które realnie są ukierunkowane na obsługę turystów.

Zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych największe nakłady zostały przekazane na budynki i lokale oraz na środki transportu. W przypadku większości kategorii analizowanych podmiotów głównym przedmiotem inwestycji są budynki i budowle, które odpowiadają za przeszło 50% wartości wszystkich omawianych inwestycji. Sytuacja taka dotyczy przede wszystkim obiektów noclegowych, restauracji oraz działalności bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostałej działalności związanej z kulturą. Wynik taki w żaden sposób nie powinien zaskakiwać, gdyż jest w pełni zgodny ze specyfiką usług, świadczonych przez wymienione podmioty. Jak można było zakładać inaczej wygląda sytuacja jedynie w przypadku transportu, a zwłaszcza kolejowego, w którym to przypadku można mówić wręcz o dominacji inwestycji ukierunkowanych na środki transportu - przeszło 90 % wartości inwestycji.

Wykres 5.1. Nakłady inwestycyjne w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 po modyfikacji wskaźnikiem WST, ceny bieżące w tysiącach zł.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024

Konsekwencją nakładów inwestycyjnych jest wartość netto środków trwałych, posiadanych przez przedsiębiorstwa. Wielkości te dla charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej zostały zaprezentowane w tabelach 5.4 i 5.5. Ogółem w 2022 r. wartość ta dla analizowanych podmiotów wynosiła 226 469 480 tys. zł., natomiast w na 2023 r. wielkość tę oszacowano na poziomie 234 775 705 tys. zł. W badanym okresie można zaobserwować wzrost wartości, ale jednocześnie należy pamiętać o tym, że dla 2023 r. w momencie przygotowywania raportu nie było jeszcze precyzyjnych danych. Ponadto dane udostępnione przez GUS obejmowały też częściowo działalność niezwiązaną z turystyką, przede wszystkim transport rurociągowy, co powoduje, że rzeczywista wartość tych środków dla CRT jest z pewnością niższa. Drugą pozycję zajmował dział „działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna”, co nie jest zaskoczeniem. Aktywność ta wymaga silnie rozbudowanej infrastruktury, co potwierdzają zaprezentowane wielkości. Przeszło 94% wartości netto środków trwałych stanowią w tym przypadku budynki i budowle. Sytuacja wyglądała zdecydowanie inaczej w przypadku transportu, gdzie przeszło 50% wartości środków netto stanowiły środki transportu, co również nie powinno być zaskoczeniem. W przypadku

„działalności sportowej, rozrywkowej i rekreacyjnej” należy natomiast pamiętać o niskim poziomie WST – 0,17, co oznacza, że infrastruktura ta jest wykorzystywana przede wszystkim przez rezydentów. Na kolejnym miejscu znalazła się kategoria „wynajem i dzierżawa”, która zawiera w sobie (zgodnie z PKD 2007) wielkość 77.11 - wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek, stanowi ona jednak jedynie część całego działu 77. Dopiero na kolejnym miejscu znalazła się działalność dedykowana przede wszystkim turystom – „zakwaterowanie”, którego podstawą majątku (zgodnie z oczekiwaniami) są również budynki i budowle.

Prezentując dane, obrazujące wartość netto dla środków trwałych nie wprowadzano korekty o Współczynnik Spożycia Turystycznego, tak jak to miało miejsce dla nakładów inwestycyjnych. Należy pamiętać, że WST jest liczony dla podaży w konkretnym roku. Natomiast wartość środków trwałych w znacznej mierze odpowiada za akumulację tychże nakładów, która jest wynikiem wielookresowej działalności inwestycyjnej. W tej sytuacji wykorzystywanie wcześniej zaprezentowanych wskaźników nie ma uzasadnienia. Z drugiej strony należy pamiętać, że zarówno transport jak i zakwaterowanie, są to kategorie, w przypadku których WST był wysoki, co oznacza, że przedsiębiorstwa świadczące wymienione usługi obsługują przede wszystkim turystów, co pozwala przypuszczać, że zdecydowana większość środków trwałych, których wartość prezentowano w tabelach jest dedykowana rozwijaniu działalności turystycznej.

Tabela 5.4. Wartość netto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022, ceny bieżące, w tys. zł.

Rodzaj działalności	Wg KŚT					
Wybrane działy PKD 2007		Budynki i budowle (1-2)	Maszyny i urządzenia (3-6,8)	Środki transportu (7)	Grunty (0)	Ogółem
Ogółem		1 852 122 998	495 449 224	169 122 993	3 815 142	2 520 510 357
	w tym					
49	TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	37 150 359	7 068 316	48 626 880	4 338	92 849 893
50	TRANSPORT WODNY	*	*	*	*	*
51	TRANSPORT LOTNICZY	*	*	*	*	*
55	ZAKWATEROWANIE	17 085 445	1 529 401	330 162	2 636	18 947 644
56	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	8 273 710	1 686 318	376 451	1 393	10 337 872
77	WYNAJEM I DZIERŻAWA	1 288 408	3 453 989	29 385 363	2 134	34 129 894
79	DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	1 097 480	89 376	77 651	1 000	1 265 507
90	DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZA ZWIĄZANA Z KULTURĄ I ROZRYWKĄ	13 695 617	1 361 748	134 393	1 699	15 193 457
91	DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK, ARCHIWÓW, MUZEÓW ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ	10 441 542	3 656 084	73 553	9 604	14 180 783
93	DZIAŁALNOŚĆ SPORTOWA, ROZRYWKOWA I REKREACYJNA	37 224 669	2 076 882	241 119	21 760	39 564 430
	Ogółem CRT	126 257 230	20 922 114	79 245 572	44 564	226 469 480

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024

Uwaga: „*” – Dane objęte tajemnicą statystyczną

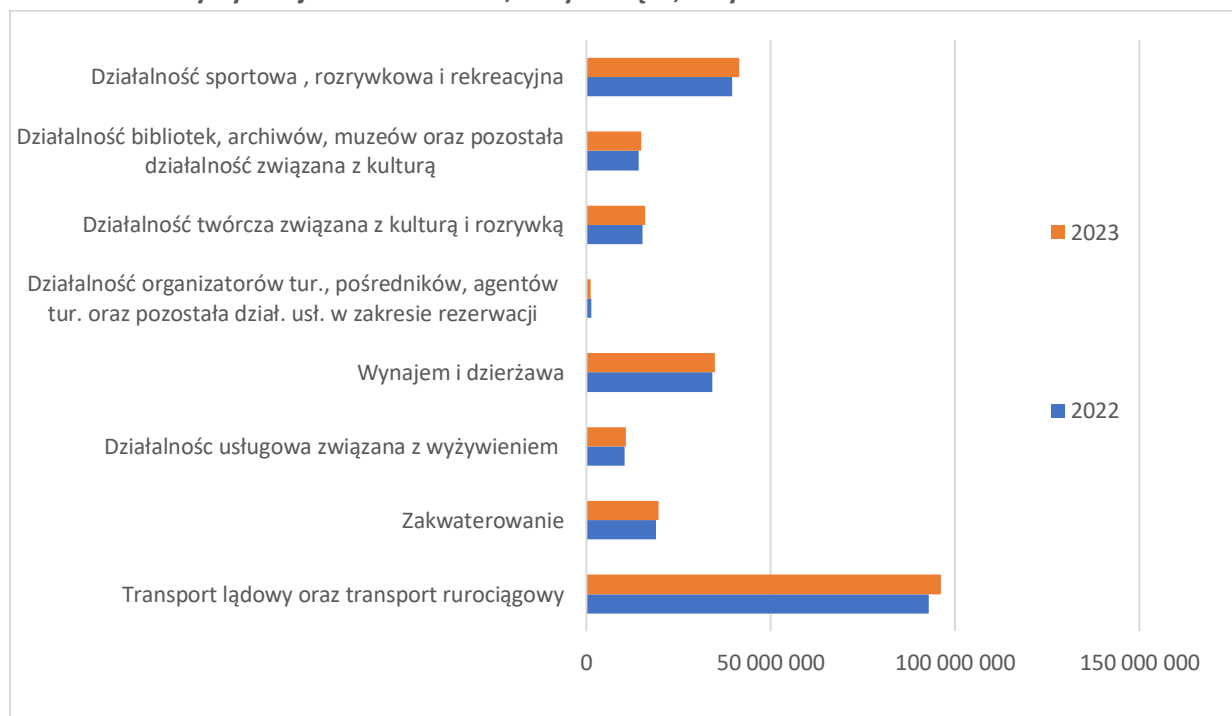
Tabela 5.5. Wartość netto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2023, ceny bieżące, w tys. zł., wartości szacunkowe

Rodzaj działalności Wybrane działy PKD 2007		Ogółem wg KŚT
	Ogółem	2 608 728 219
	w tym:	
49	TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	96 099 639
50	TRANSPORT WODNY	*
51	TRANSPORT LOTNICZY	*
55	ZAKWATEROWANIE	19 610 812
56	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	10 699 698
77	WYNAJEM I DZIERŻAWA	34 812 492
79	DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	1 236 400
90	DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZA ZWIĄZANA Z KULTURĄ I ROZRYWKĄ	15 937 936
91	DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK, ARCHIWÓW, MUZEÓW ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ	14 875 641
93	DZIAŁALNOŚĆ SPORTOWA, ROZRYWKOWA I REKREACYJNA	41 503 087
	Ogółem CRT	234 775 705

Źródło: Szacunki na podstawie danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024

Uwaga: w tabeli zaprezentowano wielkości szacunkowe dla 2023 r. Z powodu braku informacji szczegółowych oszacowaniu poddano jedynie wartości ogólne, kluczowe dla dalszych rozważań. W tym celu wyliczoną średnią dynamikę z lat 2020-2022 dla kategorii takich jak: transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, obsługa rynku nieruchomości czy działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

Wykres 5.2. Porównanie wartości netto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 i 2023 r., ceny bieżące, w tys. zł.



Źródło: Główny Urząd Statystyczny, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024

W celu poszerzenia analizy na wykresie 5.2 zaprezentowano porównanie wartości netto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 i 2023 r. Wykres wskazuje na wzrost we wszystkich wskazanych kategoriach w 2023 r., jednak należy pamiętać, że są wielkości szacunkowe. Potwierdza on jednak wyraźnie wnioski, które można było również zaobserwować na podstawie danych z tabel 5.4 i 5.5. Największą wartość środków trwałych można zaobserwować w kategorii transport lądowy i rurociągowy. Należy jednak pamiętać, że nie w całości wiąże się on z obsługą ruchu turystycznego.

Uzupełnieniem obrazu inwestycji w sektorze turystycznym jest zestawienie, które prezentuje wartość nakładów na oprogramowanie komputerowe. Ich wysokość jest znacząco niższa niż miało to miejsce w przypadku pozostałych inwestycji CRT. Pomimo to wartość przeszło 194 mln. PLN nie może pozostać niezauważona. Ponadto należy pamiętać, że oprogramowanie komputerowe ulega szybkiej dezaktualizacji i musi być na bieżąco odnawiane, co wiąże się koniecznością ponoszenia kosztów w tym zakresie. Jak można zaobserwować na podstawie danych, zamieszczonych w tabeli inwestycje w tym zakresie są szczególnie wysokie w przypadku transportu oraz działalności bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostałej działalności, związanej z kulturą. Zaskakiwać może natomiast relatywnie niska wartość w tym zakresie dla zakwaterowania i działalności organizatorów turystyki.

Tabela 5.6. Nakłady inwestycyjne na oprogramowanie komputerowe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 r., ceny bieżące w tysiącach złotych

Rodzaj działalności Wybrane działy PKD 2007		Nakłady inwestycyjne na oprogramowanie komputerowe
Ogółem		10 176 164
	w tym	
49	TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	70 471
50	TRANSPORT WODNY	*
51	TRANSPORT LOTNICZY	*
55	ZAKWATEROWANIE	6 889
56	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	2 102
77	WYNAJEM I DZIERŻAWA	52 213
79	DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	1 167
90	DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZA ZWIĄZANA Z KULTURĄ I ROZRYWKĄ	100
91	DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK, ARCHIWÓW, MUZEÓW ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ	55 295
93	DZIAŁALNOŚĆ SPORTOWA, ROZRYWKOWA I REKREACYJNA	5 818
	Ogółem CRT	194 055

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024

Uwaga: „*” – Dane objęte tajemnicą statystyczną

Podsumowując, warto zwrócić uwagę na specyfikę produktu turystycznego destynacji. Jego złożoność i silna komplementarność sprawiają, że jest on trudny do zarządzania, ale jednocześnie cechy te powodują, że specyfika tego produktu jest również zauważalna podczas analizy inwestycji, które są związane z rozwojem regionu i turystyki na jego obszarze. Konsekwencją szerokiego podejścia do pojęcia produktu obszaru recepcji turystycznej jest również szerokie podejście do pojęcia inwestycji turystycznych. Należy do nich zaliczyć przede wszystkim

inwestycje prowadzone przez podmioty ukierunkowane na świadczenie usług turystom. Z drugiej strony należy pamiętać, że wiele przedsiębiorstw, które obsługuje turystów swoje produkty sprzedaje również rezydentom. Sytuacja powyższa sprawia, że nie wszystkie ich inwestycje można zaliczyć do turystycznych. Z tego powodu w analizie wykorzystano Współczynnik Spożycia Turystycznego.

Nawet po uwzględnieniu w kalkulacji wartości inwestycji tegoż wskaźnika łatwo zauważyć, że ich wielkość jest znacząca i że mają również znaczącą siłę oddziaływania na gospodarkę. Zaprezentowane dane wskazują na rozwój turystyki w Polsce i powiązany z nim rozwój infrastruktury turystycznej, co wiąże się z inwestycjami w tym zakresie i wzrostem wartości środków trwałych branży. Bardziej szczegółowej analizie poddano lata 2022 i 2023. Wyraźnie jednak można wskazać na przedsiębiorstwa transportowe i hotelarskie jako główne podmioty odpowiedzialne za inwestycje, związane z rozwojem turystyki. Jednocześnie jednak należy pamiętać, że możliwości wnioskowania ograniczał pewien deficyt danych, zwłaszcza dotyczących 2023 r.

6. Wpływy podatkowe z turystyki w Polsce

Gospodarcze znaczenie turystyki przejawia się w m.in. tym, że jest ona źródłem dochodów nie tylko przedsiębiorców turystycznych, ale również jednostek samorządu terytorialnego i budżetu państwa.

Ustalenie wysokości wpływów z podatków z turystyki napotyka na takie bariery jak:

- Trudności z wyodrębnieniem usług turystycznych spośród innych usług oferowanych na rynku spowodowane powiązaniem turystyki z wieloma dziedzinami gospodarki. Czynnikiem ten ma w szczególności kluczowe znaczenie przy dokonywaniu porównania wysokości wpływów podatkowych z turystyki osiągniętych w poszczególnych latach. Dlatego dokonując takiego porównania należy w pierwszej kolejności ustalić jakie obszary działalności gospodarczej zostały zaliczone do turystyki. Analiza literatury przedmiotu z zakresu ekonomii, prawa i statystyki prowadzi do wniosku, że występują istotne różnice w ustalaniu jakie rodzaje działalności zalicza się do turystyki. Istnieje potrzeba ujednolicenia terminologii prawnej i statystycznej.
- Zmienność prawa podatkowego. Zasady pobierania podatków są regulowane ustawami, które na przestrzeni lat ulegają zmianom. W szczególności zmianom ulegają stawki podatkowe, podstawa opodatkowania, zwolnienia podatkowe, rodzaje opodatkowania. Wprowadzanie zmian w prawie podatkowym znajduje odzwierciedlenie w wysokości wpływów podatkowych. Czynnikiem ten należy uwzględnić przy dokonywaniu oceny i porównywaniu wysokości wpływów z podatków na przestrzeni jakiegoś okresu.

Wyżej wymienione okoliczności będą brane pod uwagę przy analizie wpływów podatkowych z turystyki w latach 2022 i 2023. Przedmiotem analizy będą dwa podstawowe rodzaje podatków: podatek obciążający przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne (podatek dochodowy) oraz podatek obciążający usługi, płacony przez konsumentów (podatek od towarów i usług).

6.1. System podatkowy – ogólna charakterystyka

Zarówno podatek dochodowy jak i podatek od towarów i usług są elementami systemu podatkowego rozumianego jako całokształt równocześnie funkcjonujących podatków lub zespołów podatków w obrębie danego kraju. Tworzą one całość, a także uzupełniają się zarówno pod względem ekonomicznym, jak i prawnym²⁰. Najprościej rzecz ujmując na system podatkowy w Polsce składa się ogół obowiązujących w Polsce przepisów prawnych z zakresu ustalania i poboru podatków.

Zgodnie z art. 217 Konstytucji RP nakładanie podatków i innych danin publicznych oraz określanie kto jest podmiotem i co jest przedmiotem opodatkowania, a także stawek podatkowych, kategorii podmiotów zwolnionych od podatków i zasad przyznawania ulg oraz umorzeń podatkowych może następować wyłącznie w drodze ustawy²¹.

W Polsce wyróżniamy 17 rodzajów podatków. W przypadku turystyki kluczowe znaczenie mają:

Podatki dochodowe: tj.

- podatek dochodowy od osób fizycznych
- podatek dochodowy od osób prawnych;

oraz podatek od towarów i usług – podatek Vat.

Należy podkreślić, że wpływy z podatków dochodowych są dzielone pomiędzy budżet państwa a jednostki samorządu terytorialnego: gminnego, powiatowego i wojewódzkiego, natomiast wpływy z podatku od towarów i usług stanowią dochody budżetu państwa.

²⁰ <https://businessinsider.com.pl/prawo/podatki/system-podatkowy-panstwa-definicja-i-rodzaje/z25nw3k>

²¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04 1997 r. Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483.

6.2. Podatki dochodowe

6.2.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych (Personal Income Tax - PIT).

Zasady pobierania tego podatku zostały określone w ustawie 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych²². Ustawa stanowi, że podatkiem dochodowym od osób fizycznych (PIT) objęte są dochody osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Z powyższego wynika, że płacą go m.in. przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą jako osoby fizyczne, a działalność ta polega na świadczeniu usług turystycznych. Mogą oni wybierać spośród czterech dostępnych form opodatkowania podatkiem dochodowym:

- podatek na zasadach ogólnych tj. według skali podatkowej,
- podatek liniowy lub
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych
- karta podatkowa.

Pierwszy z ww. rodzajów podatku dochodowego - podatek na zasadach ogólnych tj. wg. skali podatkowej jest metodą, w której stosowana jest tzw. progresja podatkowa, polegająca na tym, że stawka podatku wzrasta wraz z przekroczeniem ustalonego ustawowo progu dochodu. Ponadto istnieje możliwość odliczania kosztów od przychodów. Nie jest to jednak jedyna ulga, na jaką mogą liczyć przedsiębiorcy rozliczający się na zasadach ogólnych. Inną, równie ważną preferencją jest kwota wolna od podatku, która zależy od wysokości uzyskiwanych dochodów. Zgodnie z ustawą o PIT podatek na wg skali podatkowej obliczany jest w następujący sposób: (por. tabela 6.1.).

Tabela 6.1. Stawki podatku dochodowego w roku 2022 i 2023

Podstawa obliczenia podatku	Podatek PIT
Do 30 000 zł	0
Od 30 000 zł do 120 000 zł	12% podstawy obliczenia podatku - 3600 zł
Od 120 000 zł	10 800 zł + 32% nadwyżki ponad 120 000 zł
Od 1 000 000 zł	10 800 zł + 32% od nadwyżki ponad 120 000 zł + 4% od nadwyżki ponad 1 000 000 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

Kolejnym udogodnieniem, z którego mogą skorzystać zarówno przedsiębiorcy, którzy rozliczają się na zasadach ogólnych, jest możliwość złożenia wspólnej deklaracji rocznej wraz z małżonkiem. Jest to korzystne rozwiązanie, zwłaszcza jeśli małżonkowie uzyskują dochody znajdujące się w różnych przedziałach skali podatkowej (12% i 32%), bądź jedno z małżonków w ogóle nie otrzymuje dochodów. W ustawie o PIT znajduje się katalog ulg uprawniających do obniżenia podatku takich jak: ulga na dziecko, ulga na internet, ulga rehabilitacyjna,

Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych reguluje również zasady pobierania podatku liniowego. Specyfika tej formy opodatkowania polega na tym, że niezależnie od wysokości dochodu obowiązuje jedna 19% stawka. Podatek liniowy pozwala na odliczenie od przychodu kosztów jego uzyskania. Nie obowiązuje jednak kwota wolna od podatku, ponadto podatnik nie może również rozliczać się wspólnie z małżonkiem, a także nie może odliczyć ulg (za internet, na dzieci na rehabilitację).

Trzecią formą opodatkowania jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Zasady jego pobierania określa ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne²³. Warunkiem skorzystania z tej formy opodatkowania jest uzyskanie w roku

²² Ustawa 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Tekst ujednolicony Dz. U. z 2021 r. poz. 1128.

²³ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów. Dz. U. 1998 Nr 144 poz. 930 z późn. zm.

poprzedzającym rok podatkowy przychodów nie przekraczających 2 000 000 euro oraz niekorzystanie z opodatkowania w formie karty podatkowej. Ta forma polega na opodatkowaniu przychodu, nie zaś dochodu, jak np. w przypadku zasad ogólnych czy podatku liniowego. Oznacza to, że ryczałtowiec nie ma możliwości pomniejszenia podatku należnego o koszty uzyskania przychodu. Jest to uproszczona forma opodatkowania działalności gospodarczej. Stawki podatku zależą od rodzaju prowadzonej działalności i – w przypadku działalności związanych z turystyką wahały się od 3 do 15% uzyskanych przychodów z poszczególnych rodzajów działalności. Tabela 6.2 przedstawia zestawienie wysokości stawek dla poszczególnych rodzajów działalności turystycznych stosowanych w latach 2022 i 2023.

Tabela 6.2. Stawki ryczału dla działalności związanych z turystyką

Kod	Rodzaj działalności	Stawka w %
55	Zakwaterowanie	8,5 oraz 12,5% przychodów od nadwyżki ponad kwotę 100 000
56	Działalność gastronomiczna połączona ze sprzedażą alkoholi powyżej 1,5%	8,5
56	Działalność gastronomiczna bez sprzedaży alkoholi powyżej 1,5%	3%
79	Działalność organizatorów turystyki, agentów turystycznych	15
91	Działalność kulturalna i rozrywkowych	15
93	Działalność sportowa i rekreacyjna	15
49.1	Wynajem środków transportu	8,5% przychodów do kwoty 100 000 zł oraz 12,5% przychodów od nadwyżki ponad kwotę 100 000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne reguluje również zasady pobierania podatku dochodowego od osób fizycznych w formie karty podatkowej. Jednak od 2022 roku z tej formy opodatkowania mogli korzystać jedynie podatnicy, którzy byli opodatkowani w tej formie przed rokiem 2022 i kontynuowali opodatkowanie w formie karty podatkowej.

Przedsiębiorca, który korzystał z karty podatkowej, nie musiał prowadzić księgowości. Jego wysokość zależała od rodzaju i zakresu prowadzonej działalności, liczby zatrudnionych pracowników oraz lokalizacji, w której znajdował się przedsiębiorstwo. Ustawa przewidywała, że zryczałtowany podatek dochodowy w formie karty podatkowej mogli płacić podatnicy prowadzący działalność usługową lub wytwórczo-usługową, usługową w zakresie handlu detalicznego żywnością, napojami, wyrobami tytoniowymi oraz kwiatami, usługową w zakresie handlu detalicznego artykułami nieżywnościowymi, gastronomiczną, a także w zakresie usług transportowych i rozrywkowych. W taki sposób mogły z fiskusem rozliczać się też osoby prowadzące sprzedaż posiłków domowych w mieszkaniach. Korzystanie z karty podatkowej zwalniało z obowiązku prowadzenia ksiąg podatkowych, składania zeznań podatkowych, a także wpłacania zaliczek na podatek dochodowy. Wysokość podatku opłacanego kartą podatkową zależała od wielkości miejscowości, w której prowadzona była działalność gospodarcza oraz liczby i rodzaju zatrudnionych osób. Wysokość tego podatku wyznaczana była w drodze decyzji naczelnika urzędu skarbowego według stawek miesięcznych określonych corocznie w obwieszczeniu ministra finansów publikowanej w Monitorze Polskim.

Z przedstawionych rozważań wynika, że wysokość wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, zależy nie tylko rodzaju prowadzonej i uzyskiwanych z tego tytułu dochodów, ale także od formy opodatkowania wybranej przez przedsiębiorcę. Decyduje ona o podstawie opodatkowania (dochód czy przychód), możliwości rozliczania się z małżonkiem oraz dokonywania odliczeń.

6.2.2. Wpływy z podatku PIT z działalności turystycznych w latach 2022 i 2023

Jak już wspomniano, dokonując oceny wielkości wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, należy w pierwszej kolejności ustalić jakie rodzaje działalności gospodarczej są zaliczane do działalności turystycznych. Z danych uzyskanych z Hurtowni WHATAx wynika, że zaliczono do niej 11 rodzajów działalności gospodarczej (por: tabela 6.3). Dane te nie uwzględniają jednak wszystkich form opodatkowania. W szczególności nie wyodrębniają opodatkowania na zasadach ogólnych i podatku liniowego – traktując te dwie formy łącznie.

Tabela 6.3. Wpływy z podatku PIT z poszczególnych rodzajów działalności w 2022 i 2023 r.

Wpływy z PIT w latach 2022-2023	Wpływy z podatku PIT		%
	2022 r.	2023 r.	
55 Zakwaterowanie	591 054 329	639 061 560	108,12%
56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	902 778 657	1 078 915 272	119,51%
79 Działalność organizat. turyst., pośred. i agentów turyst.; pozost. dział. usług. dot. rezerwacji i dział. z nią związane	165 069 443	216 998 491	131,46%
91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	192 960 015	222 671 747	115,40%
93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	451 547 258	517 476 384	114,60%
49.1 Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	128 618 644	154 915 752	120,45%
49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski	527 008 655	665 906 876	126,36%
50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski	3 507 055	3 886 587	110,82%
51.1 Transport lotniczy pasażerski	65 053 401	81 982 208	126,02%
82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	110 041 865	140 946 471	128,08%
77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	99 507 657	109 618 651	110,16%
Działalność gospodarcza z turystyki	3 237 146 981	3 832 380 002	118,39%
Działalność gospodarcza ogółem	55 986 229 679	58 228 381 877	104,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHATAx

Na wstępie należy zaznaczyć, że w okresie objętym analizą nie wprowadzono nowych form opodatkowania podatkiem PIT ani nie dokonano zmiany stawek opodatkowania tym podatkiem.

Z danych zamieszczonych w tabeli 6.3 wynika, że w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 nastąpił istotny wzrost wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych z działalności gospodarczych polegającej na świadczeniu usług turystycznych. Ogółem wpływy z tego tytułu wzrosły o 18,39%. Największy wzrost dotyczył rezerwacji usług turystycznych (biura podróży itp. jednostki - wzrost o 31,46%) oraz organizatorów kongresów, targów, konferencji itp. (wzrost o 28,08%), a także transportu pasażerskiego lądowego (wzrost o 26,36%) i lotniczego

(wzrost o 26,02%). Wpływ na wzrost wpływów z ww. działalności miały takie czynniki jak Pandemia COVID²⁴ pociągająca za sobą wzrost kosztów świadczenia usług powodowany koniecznością przestrzegania wymogów sanitarnych, stosunkowo wysoka inflacja oraz powodowany nią wzrost cen usług turystycznych, spadek siły nabywczej konsumentów, a także wybuch konfliktu zbrojnego na Ukrainie pociągający za sobą spadek poczucia bezpieczeństwa w szczególności dotyczący turystów zagranicznych

Najniższy wzrost w 2023 r. wpływów z podatku PIT dotyczył zakwaterowania (wzrost o 8,12%), wynajmu pojazdów samochodowych i furgonetek (10,16%), a także pasażerskiego transportu wodnego śródlądowego (10,82%). Udział poszczególnych rodzajów działalności we wpływach z podatku PIT w roku 2022 i 2023 był zróżnicowany. Szczegółowe dane na ten temat zawiera tabela 6.4.

Tabela 6.4. Udział poszczególnych rodzajów działalności we wpływach z podatku PIT z turystyki w latach 2022 i 2023

Rodzaje działalności turystycznych	Wpływy z podatku PIT		% udział rodzajów działalności we wpływach PIT z turystyki 2022	% udział rodzajów działalności we wpływach PIT z turystyki 2023
	2022 r.	2023 r.		
55 Zakwaterowanie	591 054 329	639 061 560	18,26%	16,68%
56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	902 778 657	1 078 915 272	27,89%	28,15%
79 Działalność organizat. turyst., pośred. i agentów turyst.; pozost. dział. usług. dot. rezerwacji i dział. z nią związane	165 069 443	216 998 491	5,10%	5,66%
91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	192 960 015	222 671 747	5,96%	5,81%
93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	451 547 258	517 476 384	13,95%	13,50%
49.1 Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	128 618 644	154 915 752	3,97%	4,04%
49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski	527 008 655	665 906 876	16,28%	17,38%
50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski	3 507 055	3 886 587	0,11%	0,10%
51.1 Transport lotniczy pasażerski	65 053 401	81 982 208	2,01%	2,14%
82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	110 041 865	140 946 471	3,40%	3,68%
77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	99 507 657	109 618 651	3,07%	2,86%
Rodzaje działalności turystycznych - ogółem	3 237 146 981	3 832 380 002	100,00%	100,00%
Działalność gospodarcza ogółem	55 986 229 679	58 228 381 877		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX. Hurtownia SSP

²⁴ W Polsce pandemia trwała od marca 2020 do 1 lipca 2023 r., kiedy to został zniesiony stan zagrożenia epidemicznego spowodowany zakażeniami wirusem SARS-CoV-2.

Z danych zamieszczonych w tabeli 6.4 wynika, że zarówno w roku 2022 jak i 2023 najwyższe wpływy z podatku PIT dotyczyły działalności związanych z: wyżywieniem (rok 2022 -27,89%, 2023 – 28,15%) zakwaterowaniem (2022- 18,26% i 2023 16,68%), pozostałym transportem pasażerskim, (2022- 16,28%, 2023 – 17,38) oraz działalnością sportową, rekreacyjną, rozrywkową (2022 – 13,95%; 2023 -13,50%).

Warto zauważyć, że wpływy z tych 4 rodzajów działalności stanowiły ponad 75% ogólnej wysokości wpływów z podatku PIT z turystyki (w 2022 r. 76,38%, a w 2023 r. 75,71%). Z powyższego wynika, że wpływy z pozostałych 7 rodzajów działalności zaliczanych do turystyki stanowiły mniej niż 25% ogólnej wysokości tych wpływów. To uzasadnia wyciągnięcie wniosku, że sytuacja w branży hotelarskiej i gastronomicznej ma kluczowe znaczenia dla wysokości wpływów z podatku PIT.

Dla uzyskania pełnego obrazu znaczenia wpływów z podatku PIT z poszczególnych rodzajów działalności w latach 2022 - 2023 należy je odnieść do ogólnej wysokości wpływów z podatku PIT z działalności gospodarczej ogółem. Dane na ten temat zawiera tabela 6.5.

Tabela 6.5. Udział wpływów z podatku PIT z poszczególnych rodzajów działalności w ogólnej wysokości wpływów tego podatku z działalności gospodarczej w 2022 i 2023 r.

Rodzaje działalności turystycznych	Wpływy z podatku PIT		Udział poszczególnych turystycznych rodzajów działalności we wpływach z działalności gospodarczej ogółem (%)	
	2022 r.	2023 r.	2022 r.	2023 r.
55 Zakwaterowanie	591 054 329	639 061 560	1,06%	1,10%
56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	902 778 657	1 078 915 272	1,61%	1,85%
79 Działalność organizat. turyst., pośred. i agentów turyst.; pozostał. dział. usług. dot. rezerwacji i dział. z nią związane	165 069 443	216 998 491	0,29%	0,37%
91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	192 960 015	222 671 747	0,34%	0,38%
93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	451 547 258	517 476 384	0,81%	0,27%
49.1 Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	128 618 644	154 915 752	0,23%	0,27%
49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski	527 008 655	665 906 876	0,94%	1,14%
50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski	3 507 055	3 886 587	0,01%	0,01%
51.1 Transport lotniczy pasażerski	65 053 401	81 982 208	0,12%	2,14%
82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	110 041 865	140 946 471	0,20%	0,24%
77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	99 507 657	109 618 651	0,18%	0,19%
Działalność gospodarcza z turystyki	3 237 146 981	3 832 380 002	5,78%	6,58%
Działalność gospodarcza ogółem	55 986 229 679	58 228 381 877		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX. Hurtownia SSP

Z porównania danych zamieszczonych w tabeli 6.5 wynika, że w 2023 r. udział wpływów z podatku PIT z turystyki wzrósł o 0,8%. Zarówno w roku 2022 jak i 2023 największy udział miały wpływy od przedsiębiorców świadczących usługi związane z wyżywieniem (2022 – 1,61%; 2023 – 1,85%) i zakwaterowaniem (2022 – 1,06%; 2023 – 1,10%) oraz transportem lądowym pasażerskim (2022 – 0,94%; 2023 – 1,14%). W przypadku transportu lotniczego widoczny jest istotny wzrost udziału wpływów z tej działalności w 2023 r. (2,14%) w porównaniu do roku 2022 (0,12%). Wpływ na ten wynik miało niewątpliwie zakończenia w 2023 r. pandemii COVID-19, a wraz z nią zniesienie obostrzeń sanitarnych oraz wzrost liczby pasażerów korzystających z transportu lotniczego.

Tabela 6.6. Udział poszczególnych form opodatkowania w opodatkowaniu poszczególnych rodzajów działalności turystycznych w roku 2022

Rodzaje działalności	Wpływy z podatku PIT w 2022 r. (tys. zł)				% udział poszczególnych form opodatkowania w łącznej sumie podatków z danej działalności w 2022			
	§ 001 - Podatek dochodowy od osób fizycznych	§ 003 - Zryczałtowany podatek dochodowy	karta podatkowa	Razem	% podatek dochodowy od osób fizycznych	% Zryczałtowany podatek dochodowy	% karta podatkowa	% razem
55 Zakwaterowanie	505 697	83 845	1512	591 054	85,6%	14,2%	0,3%	100,0%
56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	749 519	153 087	172	902 779	83,0%	17,0%	0,0%	100,0%
79 Działalność organizat. turyst., pośred. i agentów turyst.; pozost. dział. usług. dot. rezerwacji i dział. z nią związane	142 877	22 182	10	165 069	86,6%	13,4%	0,0%	100,0%
91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	187 897	4 880	183	192 960	97,4%	2,5%	0,1%	100,0%
93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	386 999	64 505	43	451 547	85,7%	14,3%	0,0%	100,0%
49.1 Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	128 485	133	1	128 619	99,9%	0,1%	0,0%	100,0%
49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski	468 820	50 617	7 571	527 009	89,0%	9,6%	1,4%	100,0%
50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski	2 902	530	74	3 507	82,8%	15,1%	2,1%	100,0%
51.1 Transport lotniczy pasażerski	38 789	26 265	0	65 053	59,6%	40,4%	0,0%	100,0%
82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	90 897	19 139	6	110 042	82,6%	17,4%	0,0%	100,0%
77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych...	87 293	12 199	15	99 508	87,7%	12,3%	0,0%	100,0%

Wpływ na wysokość wpływów z podatku PIT z poszczególnych rodzajów działalności turystycznych miała również wybierana przez przedsiębiorców forma opodatkowania podatkiem PIT przesądzająca o podstawie i stawkach opodatkowania. Pojawia się w związku z tym pytanie, z których form opodatkowania poszczególnych

rodzajów działalności najczęściej korzystali przedsiębiorcy w 2022 i 2023 r. Tabele 6.6 i 6.7 zawierają dane na temat wybieranych przez przedsiębiorców form opodatkowania w tym okresie.

Tabela 6.7. Udział poszczególnych form opodatkowania w opodatkowaniu poszczególnych rodzajów działalności w roku 2023

Rodzaje działalności	Wpływy z podatku PIT w 2023 r. (tys. zł)				% udział poszczególnych form opodatkowania w łącznej sumie podatków z danej działalności w 2023			
	§ 001 - Podatek dochodowy od osób fizycznych	§ 003 - Zryczałtowany podatek dochodowy	karta podatkowa	Razem	% podatek dochodowy od osób fizycznych	% Zryczałtowany podatek dochodowy	% karta podatkowa	% razem
55 Zakwaterowanie	524 051	113 255	1755	639 062	82,0%	17,7%	0,3%	100,0%
56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	854 077	224 648	190	1 078 915	79,2%	20,8%	0,0%	100,0%
79 Działalność organizat. turyst., pośred. i agentów turyst.; pozostał. dział. usług. dot. rezerwacji i dział. z nią związane	191 567	25 423	8	216 998	88,3%	11,7%	0,0%	100,0%
91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	216 450	6 027	195	222 672	97,2%	2,7%	0,1%	100,0%
93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	422 630	94 798	48	517 476	81,7%	18,3%	0,0%	100,0%
49.1 Transport kolejowy pasażerski międzygminny	154 708	207	1	154 916	99,9%	0,1%	0,0%	100,0%
49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski	584 037	74 248	7 622	665 907	87,7%	11,1%	1,1%	100,0%
50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski	3 044	758	85	3 887	78,3%	19,5%	2,2%	100,0%
51.1 Transport lotniczy pasażerski	43 717	38 266	0	81 982	53,3%	46,7%	0,0%	100,0%
82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	109 631	31 309	7	140 946	77,8%	22,2%	0,0%	100,0%
77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	91 275	18 331	13	109 619	83,3%	16,7%	0,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX za 2022 i 2023

Dane zamieszczone w tabelach 6.6 i 6.7 uzasadniają wyciągnięcie wniosku, że zarówno w roku 2022 jak i w 2023 podstawową formą opodatkowania we wszystkich rodzajach działalności związanych z turystyką były zasady ogólne. W przypadku takich rodzajów działalności jak transport kolejowy pasażerski i działalności związane z kulturą, ta forma opodatkowania stanowiła blisko 100%. Najrzadziej z tej formy opodatkowania korzystały podmioty prowadzące działalność w zakresie transportu lotniczego pasażerskiego (2022 – 59,63%, 2023 – 53,32%). Jednocześnie podmioty te korzystały z opodatkowania w formie ryczałtu (2022 – 40,37%; 2023 – 46,68%).

Z zamieszczonych w tabelach danych wynika, że zanikającą formą opodatkowania była karta podatkowa, co niewątpliwie związane było z ograniczeniem od 2022 r. możliwości korzystania z tej formy przez przedsiębiorców.

Podsumowując należy stwierdzić, że w okresie objętym analizą wpływy z podatku dochodowego PIT z działalności turystycznych nie przekroczyły wysokość 7% ogólnej wysokości wpływów z działalności gospodarczej. Zakwaterowanie, gastronomia i transport pasażerski to rodzaje działalności, z których wpływy były najwyższe. Podstawową formą opodatkowania działalności turystycznych w latach 2022 i 2023 było opodatkowanie na zasadach ogólnych. Wysokość wpływów z podatku PIT w latach 2022 i 2023 zależała nie tylko od wysokości dochodów uzyskiwanych ze sprzedaży usług turystycznych, ale także od takich czynników jak:

- forma organizacyjna w jakiej była prowadzona działalność,
- rodzaj działalności,
- wybrana przez przedsiębiorcę forma opodatkowania podatkiem PIT.

6.2.3. Podatek dochodowy od osób prawnych (Corporate Income Tax – CIT)

Drugim rodzajem podatku dochodowego pobieranego od przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne jest podatek dochodowy od osób prawnych, uregulowany ustawą z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych²⁵. Co do zasady podatkiem CIT opodatkowane są osoby prawne, a w szczególności przedsiębiorcy prowadzących działalność w turystyce w formie spółki kapitałowej (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne) spółki kapitałowe w organizacji a także podatkowe grupy kapitałowe²⁶ i inne osoby prawne takie jak fundacje czy stowarzyszenia.

W przypadku przedsiębiorców turystycznych prowadzących działalność w formie spółek osobowych sytuacja jest zróżnicowana. Zysk wpracowany przez spółki komandytowe i komandytowo-akcyjne opodatkowany jest dwukrotnie. Od wypracowanego zysku spółka odprowadza podatek CIT. Jednak w przypadku, gdy zysk ten wypłacany jest wspólnikom, podlega on ponownemu opodatkowaniu: podatkiem PIT dla wspólników będących osobami fizycznymi, a dla wspólników będących podatnikami CIT (gdy wspólnikiem spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej jest spółka z o.o.). Inna jest sytuacja w przypadku spółki jawna, która nie jest podatnikiem, a jej zyski są opodatkowane tylko raz przy wypłacie wspólnikom. Wspólnikami spółki jawnej mogą być zarówno osoby fizyczne jak i osoby prawne. Wspólnicy będący osobami fizycznymi płacą podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT), natomiast wspólnicy będący osobami prawnymi płacą podatek dochodowy od osób prawnych (CIT).

Przedmiotem opodatkowania jest dochód (nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami), który przedsiębiorca uzyskała w danym roku podatkowym. Dochody podatników CIT podlegają opodatkowaniu według stawki 19%, a w przypadku tzw. małych podatników²⁷ lub podatników rozpoczynających działalność uzyskane dochody opodatkowane są stawką 9%. Tabela 6.8. przedstawia wpływy z podatki CIT z działalności związanych z turystyką w roku 2022 i 2023.

²⁵ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Tekst ujednolicony Dz.U. z 2022 poz. 2587 z późn.zm.

²⁶ Podatkowe grupy kapitałowe są to grupy co najmniej dwóch spółek prawa handlowego, pozostające w związku kapitałowym.

²⁷ Termin mały podatnik – oznacza to podatnika, u którego wartość przychodu ze sprzedaży (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 2 000 000 euro; przeliczenia kwot wyrażonych w euro.

Tabela 6.8. Wpływy z podatku CIT z działalności związanych z turystyką w latach 2022 i 2023

Rodzaje działalności turystycznych	Wpływy z podatku CIT, 2022 r.	Wpływy z podatku CIT, 2023 r.	%
55 Zakwaterowanie	201 332 801	279 422 434	138,79%
56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	270 675 898	428 281 359	158,23%
79 Działalność organizat. turyst., pośred. i agentów turyst.; pozost. dział. usług. dot. rezerwacji i dział. z nią związane	95 322 967	156 063 393	163,72%
91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	17 974 553	26 077 312	145,08%
93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	118 157 375	114 052 561	96,53%
49.1 Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	51 988 785	82 845 895	159,35%
49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski	115 138 178	182 446 660	158,46%
50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski	94 684	563 698	595,35%
51.1 Transport lotniczy pasażerski	11 779 412	121 357 080	1030,25%
82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	46 335 926	58 783 304	126,86%
77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	67 300 011	355 388 937	528,07%
Wpływy z działalności turystycznych	996 100 591	1 805 282 631	181,23%
Działalność gospodarcza ogółem	85 290 392 886	89 696 094 361	105,17%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Z danych zamieszczonych w tabeli 6.8 wynika, że w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 wpływy z podatku CIT wzrosły aż o 81,23%. Najwyższy wzrost zanotowano w przypadku transportu lotniczego (1030,25%). Wpływ na ten wzrost miało zakończenie w lipcu 2023 r. pandemii COVID -19 i tym samym zniesienie wymogów sanitarnych. Nieco mniejszy, ale również bardzo wysoki wzrost wpływów podatku CIT dotyczył pasażerskiego wodnego transportu śródlądowego (595,35%) oraz wynajmu pojazdów samochodowych (528,07%). Natomiast w przypadku działalności sportowej i rekreacyjnej wpływy z podatku CIT spadły o 3,47 %.

Tabela 6.9. Udział poszczególnych rodzajów działalności we wpływach z podatku CIT z działalności turystycznych i wpływach działalności gospodarczej ogółem w 2022 i 2023

Rodzaje działalności turystycznych	Wpływy z podatku CIT	Udział we wpływach z działalności turystycznych	Udział we wpływach z działalności gospodarczej ogółem	Wpływy z podatku CIT	Udział we wpływach z działalności turystycznych	Udział we wpływach z działalności gospodarczej ogółem
		2022 r.			2023 r.	
	zł	%	%	zł	%	%
55 Zakwaterowanie	201 332 801	20,21%	0,24%	279 422 434	15,48%	0,31%
56 Działalność usługowa związana z wyżywieniem	270 675 898	27,17%	0,32%	428 281 359	23,72%	0,48%
79 Działalność organizat. turyst., pośred. i agentów turyst.; pozost. dział. usług. dot.	95 322 967	9,57%	0,11%	156 063 393	8,64%	0,17%

Rodzaje działalności turystycznych	Wpływy z podatku CIT	Udział we wpływach z działalności turystycznych 2022 r.	Udział we wpływach z działalności gospodarczej ogółem	Wpływy z podatku CIT	Udział we wpływach z działalności turystycznych 2023 r.	Udział we wpływach z działalności gospodarczej ogółem
rezerwacji i dział. z nią związane						
91 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	17 974 553	1,80%	0,02%	26 077 312	1,44%	0,03%
93 Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	118 157 375	11,86%	0,14%	114 052 561	6,32%	0,13%
49.1 Transport kolejowy pasażerski międzykrajowy	51 988 785	5,22%	0,06%	82 845 895	4,59%	0,09%
49.3 Pozostały transport lądowy pasażerski	115 138 178	11,56%	0,13%	182 446 660	10,11%	0,20%
50.3 Transport wodny śródlądowy pasażerski	94 684	0,01%	0,00%	563 698	0,03%	0,00%
51.1 Transport lotniczy pasażerski	11 779 412	1,18%	0,01%	121 357 080	6,72%	0,14%
82.3 Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	46 335 926	4,65%	0,05%	58 783 304	3,26%	0,07%
77.11 Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	67 300 011	6,76%	0,08%	355 388 937	19,69%	0,40%
Wpływy z działalności turystycznych	996 100 591	100,00%		1 805 282 631	100,00%	
Działalność gospodarcza ogółem	85 290 392 886		1,17%	89 696 094 361		2,01%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Z danych zamieszczonych w tabeli 6.9 wynika, że wpływy z podatku CIT z działalności turystycznych w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 wzrosły o 81%. W strukturze wpływów z działalności turystycznych zarówno w roku 2022 jak 2023 największy udział miały wpływy z działalności związanej z wyżywieniem (2022 – 27,17%; 2023 – 23,72%) i zakwaterowaniem (2022 – 20,21%; 2023 – 15,48%) oraz transportem lądowym pasażerskim (2022 – 11,56%; 2023 – 10,11%). W 2022 r. udział wpływów z podatku CIT z działalności sportowej, rozrywkowej i rekreacyjnej w ogólnej wysokości wpływów z turystyki stanowił 11,86%, jednak w roku 2023 zmniejszył się do 6,32%. Wpływy z działalności polegającej na organizacji imprez i pośrednictwie turystycznym utrzymywała się na zbliżonym poziomie nieprzekraczającym 10% (2022 – 9,57%; 2023 – 8,64%).

Udział wpływów z podatku CIT z działalności turystycznej w ogólnej wysokości wpływów z działalności gospodarczej wzrósł w 2023 r. porównaniu do roku 2022, jednakże udział wpływów z poszczególnych rodzajów działalności w całym okresie objętym analizą nie przekroczył 0,5%. Najwyższy udział miały wpływy z działalności związanej z wyżywieniem (2022- 0,32%; 2023 – 0,48%). Warto zauważyć wzrost udziału wpływów z działalności polegającej na organizacji imprez i pośrednictwie turystycznym. W roku 2022 – stanowiły one 0,11%, a w 2023 wzrosły do 0,17%. Istotny wzrost dotyczył również udziału wpływów z podatku CIT z wynajmu samochodów osobowych i furgonetek: 2022 – 0,08%; 2023 – 0,40 %.

Z przedstawionej analizy wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych wynika, że podobnie jak w przypadku podatku PIT udział poszczególnych rodzaju działalności turystycznych we wpływach z tego podatku jest zróżnicowany. Podstawowym źródłem tych wpływów jest gastronomia i zakwaterowanie, transport pasażerski – w szczególności lotniczy, a także organizacja imprez turystycznych i pośrednictwo. Nie bez znaczenia dla wysokości wpływów z tego podatku było obniżenie stawki CIT do 9% dla „małych podatników” i podatników rozpoczynających działalność.

6.2.4. Podział wpływów z podatku dochodowego PIT i CIT

Wpływy z podatku dochodowego stanowią nie tylko źródło dochodów budżetu państwa, ale również źródło dochodów jednostek samorządu terytorialnego (JST). Udział jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z tego podatku jest regulowany ustawą z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego²⁸. Ustawa określa procentowy udział poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego we wpływach z podatku dochodowego PIT i CIT. Znajomość tych stawek umożliwia ustalenie podziału wpływów z podatku PIT i CIT (Tabela 10).

Tabela 6.10. Podział wpływów z podatku dochodowego

Szczebel samorządu terytorialnego	PIT	CIT
	%	%
Samorząd gminny	39,34	6,71
Samorząd powiatowy	10,25	1,40
Samorząd wojewódzki	1,60	14,75
Samorządy terytorialne łącznie	51,19	22,86
Budżet państwa	48,81	77,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Z zamieszczonego w tab. 6.10 zestawienia wynika, że w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych ponad 50% wpływów z tego podatku stanowiła dochody samorządu terytorialnego. Największa część tych wpływów – blisko 40% - stanowiła dochód gmin, a najmniejsza niecałe 2% dochód samorządu wojewódzkiego. W przypadku podatku CIT ponad 75% wpływów z tego podatku stanowiło dochód budżetu państwa. Największy udział we wpływach z tego podatku- blisko 15% - miały samorządy wojewódzkie, a najmniejszy (1,4%) samorządy powiatowe.

Znajomość wysokości procentowego udziału poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego oraz wysokości wpływów z podatku dochodowego ogółem oraz wpływów z podatku dochodowego z działalności turystycznych umożliwia ustalenie jaka ich część wpływa do budżetów samorządu terytorialnego a jaka do budżetu państwa. Szczegółowe wyliczenia dotyczące tego podziału zamieszczono w tabeli 6.11.

²⁸ Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Tekst ujednolicony Dz. U. z 2024 poz. 356.

Tabela 6.11. Wysokości wpływów z podatków dochodowych do budżetów jednostek samorządu terytorialnego z podatku CIT i PIT w roku 2022 i 2023

Źródło wpływów	Rok	Samorząd gminny	Samorząd powiatowy	Samorząd wojewódzki	Samorząd terytorialny ogółem	2023/2022 w %
Wpływy z podatku CIT w zł.	2022 r.	4 438 875 328	927 450 021	9 787 464 630	15 153 789 979	
	2023 r.	6 402 682 025	1 335 879 995	14 074 450 001	21 813 012 021	143,94%
Wpływy z podatku PIT w zł.	2022 r.	30 140 174 281	35 160 303 308*	2 342 331 296	32 482 505 577	
	2023 r.	39 535 104 001	10 552 990 010	1 647 296 000	51 735 390 011	159,27%

* z miastami na prawach powiatu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Z zamieszczonych w tab. 6.11 danych wynika, że w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 r. wpływy do budżetów jednostek samorządu terytorialnego wzrosły w przypadku podatku CIT o prawie 44% a w przypadku podatku PIT prawie o 60%. Wpływ na ten wzrost miało niewątpliwie z jednej strony zakończenie Pandemii COVID-19 pociągające za sobą początkowa zmniejszenie a następnie całkowite zniesienie wymogów sanitarnych znajdujące odzwierciedlenie w dostępie do towarów i usług i ich cenie, a z drugiej wybuch w 2022 r. wojny na Ukrainie odstraszały cudzoziemców od przyjazdu do Polski z obawy o własne bezpieczeństwo. Nie bez znaczenia był również wzrost inflacji pociągającej za sobą wzrost cen towarów i usług.

Jak już wcześniej wspomniano w roku 2023 zniesiono ograniczania związane z Pandemią powodujące zniesienie obostrzeń sanitarnych, co miało wpływ na zmniejszenie kosztów związanych ze świadczeniem usług turystycznych. Zmniejszyły się również obawy o bezpieczeństwo związane z wojną na Ukrainie. Pojawienie się w Polsce dużej liczby emigrantów, głównie z Ukrainy, spowodowało wzrost popytu na towary i usługi, a tym samym wzrost wpływów z podatków dochodowych z działalności gospodarczej.

Czynniki, które miały wpływ na ogólną wysokość wpływów z podatków dochodowych miały również wpływy na wysokość wpływów tych z podatków z działalności turystycznych. Pojawia się pytanie czy wpływy z tego tytułu wzrosły w takim samym stopniu jak wpływy ogółem. Dane na ten temat przedstawiono w tabeli 6.12.

Tabela 6.12. Zmiana wysokości wpływów z podatków dochodowych z działalności turystycznych w latach 2022 i 2023

Rok	Wpływy z działalności turystycznych w zł			
	PIT	2023/2022	CIT	2023/2022
2022	3 237 146 981		996 100 592	
2023	3 832 380 002	118,39%	1 805 282 631	181,23%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Z porównania danych zamieszczonych w tabelach 6.11 i 6.12 wynika, że w przypadku działalności związanych z turystyką wystąpiło większe zróżnicowanie wzrostu wpływów w zależności od rodzaju podatku dochodowego. W przypadku podatku PIT wzrost ten wyniósł niecałe 20% natomiast w przypadku podatku CIT wpływy w 2023 r. wzrosły aż o ponad 80%.

Jak już wielokrotnie wspomniano wpływy z podatków dochodowych z działalności turystycznych także są dzielone pomiędzy budżet państwa i samorząd terytorialny. Tabele 6.13 i 6.14 przedstawiają dane na ten temat.

Tabela 6.13. Podział wpływów z podatku dochodowego z działalności turystycznych w latach 2022 i 2023 (mln zł)

Rok	Wpływy z działalności turystycznych		Jednostki samorządu terytorialnego				Budżet			
			PIT		CIT		PIT		CIT	
	PIT	CIT	Udział	Wpływy	Udział	Wpływy	Udział	Wpływy	Udział	Wpływy
2022	3 237,1	996,1	51,19%	1 657,1	22,86%	227,7	48,81%	1 580,1	77,14%	768,4
2023	3 832,4	1 805,3	51,19%	1 961,8	22,86%	412,7	48,81%	1 870,6	77,14%	1 392,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Z danych zamieszczonych w tab. 6.13 wynika, że zarówno w przypadku CIT jak i PIT kluczowe znaczenie dla wysokości tych wpływów miał rodzaj podatku dochodowego powiązany z formą organizacyjną (osoba fizyczna, osoba prawna) w jakiej prowadzona była działalność gospodarcza w turystyce oraz szczebel samorządu terytorialnego. W roku 2023 zarówno wpływy do budżetów JST jak i budżetu państwa zwiększyły się. Tab. 6.14 przedstawia dane na temat wysokości tego zwiększenia.

Tabela 6.14. Dynamika wzrostu wpływów z podatku dochodowego z działalności turystycznych w budżetach JST i budżecie państwa

Rok	Rodzaj podatku	Wpływy z działalności turystycznych	Wpływy do budżetów JST		Wpływy do budżetu państwa	
		Ogółem	Ogółem	2023/2022	Ogółem	2023/2022
2022	CIT	996 100 591	227 708 595		768 391 997	
	PIT	3 237 146 981	1 657 095 540		1 580 051 441	
2023	CIT	1 805 282 631	412 687 609	181,23%	1 392 595 022	181,23%
	PIT	3 832 380 002	1 961 795 323	118,39%	1 870 854 679	118,40%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Dane zamieszczone w tabeli 6.14 potwierdzają, że również przypadku podatku dochodowego kluczowe znaczenie dla wysokości wpływów z tego podatku miał rodzaj podatku oraz szczebel samorządu terytorialnego.

6.2.5. Podatki dochodowe - podsumowanie

Podatki dochodowe obciążają podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2023 r. w porównaniu do roku 2022, wpływy z podatków dochodowych – zarówno ogółem z działalności gospodarczej jak i z turystycznych z rodzajów działalności wzrosły, co znalazło odzwierciedlenie w wysokości wpływów z tych podatków do budżetu państwa i budżetów JST.

Kluczowe znaczenie dla kształtowania się wysokości tych wpływów z tych podatków miały zarówno czynniki ekonomiczne (głównie dochód i koszty jego uzyskania) jak i prawne. W przypadku tej drugiej grupy czynników istotne były takie jak:

- forma organizacyjno-prawna w jakiej prowadzona była działalność gospodarcza w turystyce,
- wybrana przez przedsiębiorcę objętego podatkiem PIT forma opodatkowania (zasady ogólne, podatek liniowy, ryczałt, karta podatkowa) decydująca o:
 - podstawie, od której naliczany jest podatek (dochód lub przychód),
 - wysokości stawek podatkowych,
 - możliwości rozliczania się z małżonkiem,

- o możliwości korzystania ze zwolnienia od podatku i ulg podatkowych.

Z powyższego wypływa wniosek, że ze względu na ww. czynniki, w przypadku podatków dochodowych wzrost przychodów ze sprzedaży usług turystycznych o określony % nie powodował automatycznego wzrostu o ten sam % wpływów z tego podatku.

Wpływy z podatków dochodowych są dzielone pomiędzy budżet centralny i budżety jednostek samorządu terytorialnego. Udział JST we wpływach z podatków dochodowych jest zróżnicowany w zależności od rodzaju podatku (PIT czy CIT) oraz szczebla samorządu (gminny, powiatowy, wojewódzki).

6.3. Podatek od towarów i usług (Value Added Tax, VAT)

Drugim podstawowym rodzajem podatku, z którego jednak wpływy w całości stanowią źródło dochodów budżetu państwa z turystyki jest podatek od towarów i usług (ang. Value Added Tax, VAT). Zasady jego pobierania reguluje ustawa z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług²⁹.

Podatek VAT jest wielofazowym podatkiem obrotowym. Jego zasadnicza konstrukcja oparta jest na mechanizmie „opodatkowanie – odliczenie”, co oznacza konieczność (obowiązek) naliczenia podatku przez sprzedawcę od sprzedaży towaru lub usługi (tzw. podatek należny) oraz możliwość odliczenia od podatku należnego kwoty podatku zapłaconego przy nabyciu tego towaru lub usługi (tzw. podatku naliczonego³⁰).

VAT należy do grupy podatków pośrednich co oznacza, że ciężar opodatkowania tym podatkiem ponosi zawsze ostateczny nabywca dobra lub usługi, czyli konsument, który już nie może sobie odliczyć podatku zapłaconego w cenie nabytego towaru lub usługi. Jest to zatem podatek cenotwórczy.

Wysokość z podatku VAT zależy od takich czynników jak: liczba podatników, podstawa opodatkowania, stawki opodatkowania oraz obniżenia i zwolnienia z tego podatku.

Zgodnie z artykułem 15 ustawy o podatku od towarów i usług podatnikiem VAT jest każda osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która samodzielnie prowadzi działalność gospodarczą, niezależnie od celu czy rezultatu tej działalności. W latach 2022 i 2023 liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym podmiotów prowadzących działalność turystyczną ulega zmianom. Warto dodać, że obowiązek rozliczania podatku VAT mają przedsiębiorcy, których przychody za poprzedni rok podatkowy przekroczyły 200000 zł. Z powyższego wynika, że nie wszystkie podmioty prowadzące działalność w turystyce były podatnikami tego podatku. Jednym z czynników mających wpływ na wysokość wpływów z podatku VAT jest liczba podatników. Tabela 6.15 zawiera dane na temat liczby podatników podatku VAT prowadzących działalność turystyczną w latach 2022-2023.

Tabela 6.15. Liczba podatników podatku VAT prowadzących działalność turystyczną

Rodzaje działalności wg PKD		Liczba podatników VAT (aktywni na 31.12)		
		2022	2023	2023/2022
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	44	36	81,82%
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	11 563	11 916	103,05%
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	119	122	102,52%
51.1	Transport lotniczy pasażerski	1 274	1 488	116,80%
52.23	Działalność usługowa wspomagająca transport lotniczy	776	922	118,81%
55.	Zakwaterowanie	21 380	22 749	106,40%
56.	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	47 650	47 814	100,34%

²⁹ Ustawa z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług Dz.U. 2024 poz. 361

³⁰ Por. Leksykon budżetowy. Podatek od towarów i usług (VAT). <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/BASLeksykon.xsp?id=BA648AC6B3E63ADDC1257A590042A4BF&litera=P>

77.11	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	2 897	2 911	100,48%
79.	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	5 380	5 513	102,47%
82.3	Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	3 460	3 574	103,29%
91.	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	1 229	1 261	102,60%
93.	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	10 191	10 720	105,19%
	Działalność turystyczna ogółem	105 963	109 026	102,89%
	Działalność gospodarcza ogółem	1 920 084	1 966 368	102,41%
	Udział podatników VAT prowadzących działalność turystyczną w ogólnej liczbie podatników	5,52%	5,54%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Z danych zamieszczonych w tab. 6.15 wynika, że w okresie objętym analizą wzrosła liczba podatników podatku VAT prowadzących działalność turystyczną. Jednym wyjątkiem byli podatnicy prowadzących działalność w zakresie międzymiastowego pasażerskiego transportu kolejowego (spadek o 18,12%).

W przypadku wszystkich podatników prowadzących działalność gospodarczą ich liczba w 2023 w porównaniu do roku 2022 wzrosła o 2,41%. Natomiast liczba podatników prowadzących działalności związane z turystyką wzrosła o 2,89%.

Widoczne są istotne różnice dotyczące liczby podatników prowadzących poszczególne rodzaje działalności turystycznych. Największy przyrost liczby podatników dotyczył podmiotów prowadzących działalność w zakresie wspierania transportu lotniczy (wzrost o 18,81%) oraz podatnikowi zajmujących się transportem lotniczym (wzrost o 16,80%). W 2023 r. o 6,40% wzrosła liczba podatników oferujących usługi zakwaterowania a o 5,19% oferujących usługi sportowe, rozrywkowe i rekreacyjne. W przypadku podatników prowadzących pozostałe rodzaje działalności zaliczane do turystycznych wzrost ten wahał się od 0,34% (działalność związana z wyżywieniem) do 3,29 % (działalność związana z obsługą kongresów).

Warto zauważyć, że w okresie objętym analizą podatnicy prowadzący działalności zaliczane do turystycznych stanowili około 6% ogólnej liczby podatników VAT (2022 – 5,52% a w 2023 – 5,54%), a ich udział w ogólnej liczbie podatników VAT minimalnie się zwiększył.

Drugim czynnikiem, od którego zależy wysokość wpływów z podatku dochodowego, jest podstawa opodatkowania. Jej definicja zawarta jest w art. 29a ustawy o podatku od towarów i usług. Zgodnie z tym przepisem „Podstawą opodatkowania, z zastrzeżeniem ust. 2, 3 i 5, art. 30a-30c, art. 32, art. 119 oraz art. 120 ust. 4 i 5, jest wszystko, co stanowi zapłatę, którą dokonujący dostawy towarów lub usługodawca otrzymał lub ma otrzymać z tytułu sprzedaży od nabywcy, usługobiorcy lub osoby trzeciej, włącznie z otrzymanymi dotacjami, subwencjami i innymi dopłatami o podobnym charakterze mającymi bezpośredni wpływ na cenę towarów dostarczanych lub usług świadczonych przez podatnika”. Z powyższego wynika, że co do zasady podstawą opodatkowania podatkiem VAT jest obrót, czyli kwota należna z tytułu sprzedaży, pomniejszona o wysokość podatku od towarów i usług. Jest to zatem wartość netto sprzedanych towarów bądź usług. Jednak od tej zasady są wyjątki³¹, do których należą m.in. organizatorzy turystyki.

Podstawa opodatkowania obejmuje podatki, cła, opłaty i inne należności o podobnym charakterze, z wyjątkiem kwoty VAT, a także koszty dodatkowe m.in. prowizje, koszty opakowania, transportu i ubezpieczenia. Nie obejmuje natomiast: obniżek cen uwzględnionych w momencie sprzedaży oraz rabatów z tytułu wcześniejszej zapłaty, a także kwot otrzymanych od nabywcy lub usługobiorcy jako zwrot udokumentowanych wydatków

³¹ W przypadku organizatorów turystyki podstawą opodatkowania podatkiem VAT jest marża, a nie obrót.

poniesionych w imieniu i na rzecz nabywcy, lub usługobiorcy. Dane na temat w wysokości podstawy opodatkowania dla poszczególnych rodzajów działalności zaliczanych do turystycznych przedstawia tabela 6.16.

Tabela 6.16. Obrót VAT z działalności turystycznych w 2022 i 2023 r.

Rodzaje działalności wg PKD	Obrót VAT (suma za cały rok, aktywni na 31.12) w zł			
	2022	2023	2023/2022	
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	5 234 870 940	5 943 390 000	113,53%
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	25 764 713 028	30 972 545 463	120,21%
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	186 806 880	182 726 885	97,82%
51.1	Transport lotniczy pasażerski	21 067 531 443	24 119 233 896	114,49%
52.23	Działalność usługowa wspomagająca transport lotniczy	13 512 786 931	17 157 746 362	126,97%
55.	Zakwaterowanie	30 498 089 173	33 956 581 958	111,34%
56.	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	68 373 702 895	73 160 590 863	107,00%
77.11	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	38 739 552 740	45 606 489 768	117,73%
79.	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	12 254 897 366	18 008 661 841	146,95%
82.3	Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	5 497 064 351	6 217 774 762	113,11%
91.	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	2 166 436 902	2 538 195 816	117,16%
93.	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	14 191 600 548	16 997 679 950	119,77%
	Działalność turystyczna	237 488 053 197	274 861 617 564	115,74%
	Działalność gospodarcza ogółem	9 879 607 554 404	10 338 781 291 658	104,65%
	Udział obrotów VAT z turystyki w ogólnej wielkości obrotów z działalności gospodarczej	2,40%	2,66%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni WHTAX

Z danych zamieszczonych w tabeli 6.16 wynika, że z wyjątkiem pasażerskiego transportu śródlądowego, we wszystkich pozostałych rodzajach działalności gospodarczych, zaliczanych do działalności turystycznych, w 2023 – w porównaniu do roku 2022 wzrosły obroty co niewątpliwie przełożyło się na wysokość wpływów z podatku VAT. W przypadku pasażerskiego transportu śródlądowego w obroty w 2023 r. spadły o 2,18% mimo, wzrostu liczby podatników o 2,18%. Odwrotna sytuacja wystąpiła w przypadku międzymiastowego pasażerskiego transportu kolejowego, gdzie mimo spadku w 2023 r. liczby podatników o aż 18,18 % obroty VAT wzrosły o 13,53%. To uzasadnia wniosek, że zmiana liczby podatników nie przekłada się automatycznie na zmianę wysokości obrotu VAT. Wpływ na wysokość tego obrotu w ramach poszczególnych rodzajów działalności turystycznych mają

również inne czynniki m.in. takie jak liczba i rodzaj świadczonych usług, a także ich ceny, które to czynniki co do zasady są zmienne.

Dane z tabeli 6.16 wskazują ponadto, że w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 najwyższy wzrost obrotów (prawie o 46%) dotyczył działalności organizatorów turystyki, nieco niższy (blisko 27%) działalność wspierającej transport lotniczy. Na poziomie ok. 20% wzrosły obroty w takich obszarach działalności jak: pozostały transport lądowy pasażerski (20,21%) oraz działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna. W przypadku wyżywienia obroty wzrosły o ponad 7% (7,16%) a w przypadku zakwaterowania o niecałe 12% (11,34%).

Warto zauważyć, że w przypadku turystycznych rodzajów działalności wzrost obrotów VAT w 2023 był znacznie wyższy (15,74%) niż dla całej gospodarki (4,65%). Konkludując, wpływy z podatku VAT z działalności turystycznych w zależą od rodzaju prowadzonej działalności i związanej z nim podstawy opodatkowania

Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na wysokość wpływów z podatku VAT są stawki tego podatku. Ustawa o podatku od towarów i usług przewiduje następujące rodzaje stawek:

- stawka podstawowa (23%)
- stawki obniżone (5 i 8%)
- stawka 0%

Stawki podatku VAT zależą nie tylko od rodzaju prowadzonej działalności, ale także od takich czynników jak miejsce świadczenia usługi (Polska, UE, inne kraje) a także charakteru usługi tzn. czy jest to pojedyncza usługa, czy usługa o charakterze pakietowym, w skład której wchodzi usługi opodatkowane różnymi stawkami VAT. Klasycznym przykładem są usługi gastronomiczne i hotelarskie. W przypadku usług gastronomicznych mogą mieć zastosowanie 3 rodzaje stawek podatku VAT, ponieważ dania i posiłki gotowe przeznaczone do sprzedaży w stanie nieprzetworzonym są opodatkowane stawką 5%, posiłki serwowane w restauracjach i punktach gastronomicznych są opodatkowane odpowiednio stawką 8%, natomiast pozostałe opodatkowane są stawką 23%. Podobna sytuacja występuje w przypadku usług hotelarskich, które są opodatkowane stawką 8%. Jednak, gdy hotel oferuje tzw. pakiety hotelowe, polegających na tym, że klient nabywa w ramach jednej ceny nocleg, wyżywienie, parking oraz dodatkowe atrakcje, takie jak zabiegi SPA, dostęp do siłowni, sauny, zwiedzanie okolicy, romantyczną kolację, opiekę nad dziećmi, to zgodnie z orzecznictwem NSA³² jedynie pakiet obejmujący usługę noclegową w powiązaniu z oferowanym śniadaniem uznać należy za świadczenie kompleksowe opodatkowane stawką 8% VAT. Natomiast świadczenia dodatkowe, uzupełniające ofertę hotelu takie jak np. obiad, kolacja czy też zabiegi kosmetyczne lub pielęgnacyjne stanowią odrębne świadczenia, każde opodatkowane właściwą dla niego stawką, które mogą być wykonywane niezależnie od wykonania usługi noclegowej.

Tabela 6.17. Stawki podatku VAT od działalności turystycznych w 2022 i 2023 r.

PKD	Rodzaj działalności	Stawki
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	8,00%
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	8,00%
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	8,00%
51.1	Transport lotniczy pasażerski	8% na trasach krajowych; 0% na trasach międzynarodowych
52.23	Działalność usługowa wspomagająca transport lotniczy	23,00%
55.	Zakwaterowanie	8,00%; 23%

³² Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 6 maja 2015 r., sygn. I FSK 2105/13. https://www.horeca-trends.pl/hotele/118/ktore_uslugi_hotel_opodatkuje_stawka_8_vat,14218.html

56.	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	23%; 8%; 5%
77.11	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	8,00%
79.	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	23% od marży; 0% jeśli usługi są świadczone poza terytorium UE
82.3	Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	23,00%
91.	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	8,00%
93.	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	23%; 8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 3 do ustawy o podatku od towarów Załączniki do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 361)

Informacje zamieszczonych w tabeli 6.17 potwierdzają, że nie zawsze podstawą opodatkowania podatkiem VAT jest obrót. W przypadku organizatorów turystyki jest nią marża. Zamieszczone w tab. 6.17 zestawienie potwierdza również, że stawka podatku VAT zależy nie tylko od rodzaju świadczonej usługi, ale także takich od czynników jak miejsce jej świadczenia (w Polsce, w innych państwach) oraz jej specyfiki (pojedyncza usługa, pakiet usług). Z tego względu faktyczna wysokość wpływów z podatku VAT z działalności turystycznych jest niższa, niż wynikałoby to z zastosowania stawki podstawowej. Określając wysokość wpływów z podatku VAT z turystycznych rodzajów działalności należy uwzględnić ww. czynniki, w szczególności takie jak miejsce świadczenia usługi (Polska, UE, inne kraje) oraz charakter (pojedyncza usługa, czy pakiet, w skład której wchodzi usługi opodatkowane różnymi stawkami VAT). W związku z powyższym dla ustalenia rzeczywistej wysokości wpływów z podatku VAT od działalności turystycznych, w pierwszej kolejności należy określić rzeczywistą stawkę tego podatku. Pomocnymi w tym zakresie są dane zawartych w rachunkach podaży i pobytu na dobra i usługi, a szczególności z dane o cenach bazowych usług oraz podatkach od tych usług dla grup usług zaliczanych do turystycznych. Ze względu na brak danych dla roku 2022 i 2023 wykorzystano dane dla roku 2020. Tabela 6.18 przedstawia wyniki tych wyliczeń.

Tabela 6.18. Faktyczne stawki podatku VAT dla wybranych elementów podaży w 2020 r.

Elementy podaży	Ogółem podaż w cenach bazowych w tys. zł	Podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów w tys. zł	% udział podatków w cenach bazowych
Transport lądowy, rurociągowy	236 592 957	2 159 699	0,91%
Transport wodny i lotniczy	15 386 708	94 645	0,62%
Usługi związane z zakwaterowaniem	15 692 500	674 435	4,30%
Usługi związane z wyżywieniem	43 802 535	2 057 711	4,70%
Usługi organizatorów turystyki	7 414 942	831 168	11,21%
Usługi związane ze sportem rekreacją i rozrywką	15 277 569	752 136	4,92%
Usługi kulturalne i rozrywkowe	10 383 893	138 690	1,34%
Usługi bibliotek archiwów i muzeów	6 000 611	28 557	0,48%

Źródło: Rachunek podaży i wykorzystania wyrobów i usług w 2020 r. Tab. 1 Podaż wyrobów i usług w roku 2020.

Z wyliczeń zamieszczonych w tab. 6.18 wynika, że wysokość udziału podatków w cenach bazowych była zróżnicowana w zależności od rodzaju prowadzonej działalności i wahała się od 0,48% (w przypadku usług bibliotek, archiwów i muzeów) do 11,21% w przypadku organizatorów turystyki. Należy podkreślić, że w każdej dziedzin objętych analizą procentowy udział był znacznie niższy, niż wynikałoby to z zastosowania stawki podstawowej.

Słabą stroną ww. źródła informacji jest występowanie istotnych różnic w przyjętej klasyfikacji usług w porównaniu do klasyfikacji przyjętej dla celów podatkowych. Przede wszystkim różny jest ich rodzaj i zakres. W przypadku transportu – brak jest rozróżnienia między transportem towarowym i pasażerskim oraz transportem krajowym i międzynarodowym (wewnątrzwspólnotowym i poza UE) mającego kluczowe znaczenie dla ustalenia wysokości stawek podatku VAT z usług transportowych zaliczanych do turystycznych. Dane zamieszczone w tab. 6.18 uzasadniają wyciągnięcie wniosku, że rzeczywista stawka podatku VAT jest znacznie niższa, niż stawka podstawowa. Różnice występują nie tylko w przypadku wszystkich rodzajów działalności.

Wniosek, że rzeczywiste wpływy w podatku VAT co do zasady są znacznie niższe, niż wynikałoby to z zastosowanie stawki podstawowej potwierdzają dane uzyskane z Ministerstwa Finansów dotyczące wpływów (wpłaty minus zwroty) z podatku VAT w 2022 i 2023 r. (por. tab. 6.19)

Tabela 6.19. Rzeczywiste wpływy z podatku VAT z działalności turystycznych w roku 2022 i 2023

PKD	Obrót VAT (suma za cały rok, aktywni na 31.12) w zł		Rzeczywiste wpływy z VAT z działalności turystycznych w zł.		Rzeczywista stawka podatku VAT w%	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
49.1	5 234 870 940	5 943 390 000	-924 813 251	-1 414 899 103	-17,67	- 23,81
49.3	25 764 713 028	30 972 545 463	-300 428 562	-822 367 282	-1,17	2,66
50.3	186 806 880	182 726 885	7 140 102	9 616 885	3,82	5,26
51.1	21 067 531 443	24 119 233 896	-129 275 794	-187 073 283	-0,61	-0,78
52.23	13 512 786 931	17 157 746 362	Brak danych	Brak danych	-	-
55.	30 498 089 173	33 956 581 958	295 332 436	221 940 883	0,97	0,65
56.	68 373 702 895	73 160 590 863	1 746 061 998	2 225 851 327	2,55	4,98
77.11.	38 739 552 740	45 606 489 768	-320 344 326	-557 685 778	-0,83	-1,22
79.	12 254 897 366	18 008 661 841	185 675 865	275 182 038	1,52	1,53
82.3	5 497 064 351	6 217 774 762	198 722 291	242 343 262	3,62	3,90
91.	2 166 436 902	2 538 195 816	-78 498 644	-70 509 515	-3,62	-2,78
93.	14 191 600 548	16 997 679 950	269 342 619	228 483 797	1,90	1,34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Hurtowni Danych WHTAX, obszar ZAL.

Rodzaje działalności wg PKD:

- 49.1. Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy
- 49.3. Pozostały transport lądowy pasażerski
- 50.3. Transport wodny śródlądowy pasażerski
- 51.1. Transport lotniczy pasażerski
- 52.23. Działalność usługowa wspomagająca transport lotniczy
- 55. Zakwaterowanie
- 56. Działalność usługowa związana z żywnością
- 77.11. Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek
- 79. Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
- 82.3. Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów

91. Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą
93. Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna

Tabela 6.19. przedstawia rzeczywistą wysokość wpływów z podatku VAT w 2022 i 2023 r. oraz obliczoną na tej podstawie rzeczywistą wysokość stawki tego podatku. Dane te potwierdzają wniosek, że rzeczywista stawka tego podatku jest zróżnicowana w zależności od rodzaju działalności i jest znacznie niższa niż stawka podstawowa. Ponadto w przypadku takich rodzajów usług turystycznych, jak transport pasażerski: kolejowy międzymiastowy, lotniczy, pozostały transport lądowy pasażerski oraz działalność bibliotek, archiwów i pozostała działalność związana z kulturą - zwroty VAT przekraczały wysokość wpływów z podatku VAT z tych działalności, co znalazło odzwierciedlenie w bilansie wpływów i wydatków z działalności turystycznych w okresie objętym analizą. W 2022 r. wpływy z podatku VAT z działalności turystycznych wyniosły 2 702 275 311 zł., a zwroty 1 753 360 577 zł. Wynika z tego, że w 2022 r. nadwyżka wpływów nad wydatkami wyniosła zaledwie 948 914 734 zł. Natomiast w roku 2023 wpływy VAT z działalności turystycznych wyniosły 3 203 418 192 zł, a wypłaty – 3 052 534 961 zł, co oznacza, że nadwyżka była jeszcze mniejsza niż w roku 2022, ponieważ wyniosła tylko 150 883 231 zł. Z powyższego wynika, po uwzględnieniu zwrotów, wpływy z podatku VAT w 2023 r. były ponad sześciokrotnie niższe niż w 2022. Ważnym wskaźnikiem pozwalającym na ocenę znaczenia wpływów z VAT z działalności turystycznych do budżetu państwa jest ich udział w ogólnej wysokości wpływów VAT z działalności gospodarczej. Tab. 6.20 przedstawia dane na ten temat.

Tabela 6.20. Udział wpływów z podatku VAT z działalności turystycznych w ogólnej wysokości wpływów z VAT do budżetu w 2022 i 2023 r.

Wyszczególnienie	2022	2023	2023/2022
Wpływy do budżetu z podatku VAT działalności gospodarcze (tys. zł)	203 532 548	215 909 146	106,08%
Nadwyżka wpływów z podatku VAT z działalności turystycznych nad wydatkami (tys. zł.)	948 915	150 883	15,90%
Udział wpływów z podatku VAT z działalności turystycznych w ogólnej wysokości wpływów z VAT do budżetu w %	0,47%	0,07%	

Źródło: opracowania własne na podstawie danych zamieszczonych w tab. 20 oraz informacji Wpływy do budżetu zamieszczone na stronie: <http://www.gov.pl/web/finanse/23-r>

Z zamieszczonych w tabeli 6.20. wyliczeń wynika, że w okresie objętym analizą wpływy do budżetu z podatku VAT z działalności turystycznych malały. Spadał również ich udział w ogólnej wysokości wpływów z tego podatku z działalności gospodarczej, który w 2022 stanowił 0,47% a w 2023 spadł do 0,07%. Kluczowe znaczenie dla tego spadku miał transport pasażerski. Ustalenie przyczyn tego spadku wymaga przeprowadzenia dodatkowo pogłębianej analizy uwzględniającej czynniki pozaprawne. Natomiast w przypadku takich dziedzin jak transport wodny pasażerski, działalność związana z żywnością, organizacja targów i wystaw, zakwaterowania, a także organizacja imprez i pośrednictwo turystyczne widoczny jest w 2023 r. wzrost wpływów z podatku VAT w porównaniu do roku 2022.

6.4. Podsumowanie

W latach 2022 i 2023 wysokość wpływów do budżetu z podatku VAT z działalności zaliczanych do turystycznych zależała nie tylko od wysokości obrotu, od którego naliczany jest podatek VAT, ale także takich czynników jak:

- rodzaj prowadzonej działalności ściśle przesądzającej o rodzaju podstawy, od której naliczany jest podatek VAT (obróć czy marża)
- stawki tego podatku ściśle powiązanej z:

- rodzajem świadczonej usługi i jej specyfiką (pojedyncza usługa czy pakiet, w skład którego wchodzi usługi w stosunku do których mają zastosowanie różne stawki podatkowe);
- miejscem świadczenia usługi (w kraju, zagranicą).

Zróżnicowanie wysokości stawek podatku VAT w ramach poszczególnych grup usług spowodowała konieczność ustalenia rzeczywistej stawki tego podatku dla poszczególnych rodzajów działalności. Dla jej ustalenia wykorzystano dane pochodzące z „Rachunku podaży i wykorzystania wyrobów i usług w 2020 r. Tab. 1. Podaż wyrobów i usług w roku 2020”, a także dane uzyskane z Hurtowni Danych WHTAX, obszar ZAL. Ich analiza potwierdziła, że rzeczywista stawka podatku VAT dla poszczególnych rodzajów działalności jest zróżnicowana i znacznie niższa od stawki podstawowej – określonej w przepisach. Analiza wykazała również istotny spadek wpływów podatku VAT z działalności turystycznych w 2023 w porównaniu do roku 2022. Głównym powodem tego spadku był transport pasażerski. Z powyższej analizy wynika, że:

1. wpływy z podatku VAT z działalności turystycznych w latach 2022 - 2023 malały;
2. ich wysokość była zróżnicowana w zależności od rodzaju prowadzonej działalności;
3. w okresie w objętym analizą wpływy te kształtowały się na poziomie poniżej 1% ogólnej wysokości wpływów z podatku VAT z działalności gospodarczych ogółem.

7. Uwagi końcowe

Omówiony w poprzednich częściach pracy Rachunek satelitarny turystyki za 2022 rok z projekcją na 2023 w wersji pełnej jest kontynuacją prac prowadzonych w latach 2000-2019 i latach poprzednich. Pozwala on ocenić, na ile udało się odzyskać miejsce turystyki w gospodarce kraju po zawirowaniach, jakie przyniosła ze sobą epidemia COVID-19. Został oparty na jednolitej, międzynarodowej metodologii, zawiera jednak kilka istotnych modyfikacji w stosunku do poprzednich edycji:

- szacując spożycie turystyczne wykorzystano głównie dane Urzędu Statystycznego w Rzeszowie oparte na badaniach przeprowadzonych w latach 2022 i 2023 na granicach Polski (kwartalne badanie *Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej* oraz badanie uczestnictwa mieszkańców Polski/rezydentów w podróżach krajowych/zagranicznych (badanie *Uczestnictwo mieszkańców Polski rezydentów w podróżach*); obydwa badania realizowane są cyklicznie w ramach Programu Statystyki Publicznej); wykorzystano również dane Eurostat, NBP oraz informacje zaczerpniętych z raportów branżowych;
- z powodu braku danych o podróżach jednodniowych rezydentów w 2022 i 2023 roku wartość spożycia dotyczącą tych podróży oszacowano na podstawie danych odnoszących się do podróży krótkotrwałych (raport *Turystyka w 2023 roku*); należy podkreślić, że brak badań odwiedzających jednodniowych rezydentów ciągle jest poważnym utrudnieniem w szacowaniu spożycia turystycznego;
- wzbogacono analizę gospodarki turystycznej o oszacowanie wpływów z podatków z działalności turystycznych dla lat 2022 i 2023.

W rachunku satelitarnym turystyki ważnym i wciąż trudnym zadaniem jest rozszacowanie wydatków w ramach imprez turystycznych, oszacowanie poziomu wydatków nierezydentów poniesionych przed podróżą, ale zasilających jednostki gospodarki odwiedzanej, a także poszerzenie zakresu rachunku o krajowe charakterystyczne usługi turystyczne, takie jak: usługi wspomagające transport lotniczy, usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów oraz usługi rehabilitacji pod nadzorem lekarzy. W dostępnych badaniach popytu turystycznego wciąż brakuje nie tylko danych dotyczących tych usług, ale również badań ilustrujących poziom wydatków na usługi kulturalne i rekreacyjne, właściwego rozszacowania wydatków na poszczególne rodzaje transportu, a także na usługi uzdrowiskowe. Pozytywną zmianą jest możliwość uzyskania bardziej szczegółowych danych z zasobów Eurostatu co do transportu oraz możliwość oszacowania wydatków na zakupy przedmiotów wartościowych.

Istnienie wyżej wspomnianych luk informacyjnych powoduje konieczność wykorzystywania danych pochodzących z różnych źródeł, a częściowo opierania obliczeń na szacunkach. Dodatkową trudnością jest tu brak spójności danych, a niejednokrotnie ich poważna rozbieżność. Tak np. jeśli chodzi o obliczanie produkcji globalnej i podaży, podstawowym założeniem metodologii RST jest wpisanie turystyki w system rachunków narodowych, w związku z czym wszędzie, gdzie było to możliwe wykorzystano dane pochodzące z tych rachunków, a w pozostałych przypadkach posłużono się strukturalną statystyką przedsiębiorstw EUROSTAT. Analiza danych pochodzących z przedstawionych źródeł wykazała, że niekiedy występują między nimi znaczne rozbieżności. W związku z tym, w tablicach 5 i 6 zaznaczono, które dane pochodzą z rachunków narodowych, a które oszacowano na podstawie danych ze strukturalnej statystyki przedsiębiorstw lub innych źródeł.

Podobnie jak w poprzednich edycjach RST należy podkreślić, że rzetelność obliczeń w bardzo dużym stopniu zależy od jakości, aktualności i spójności danych pochodzących z różnych źródeł. Doświadczenia płynące z przygotowania rachunku dla lat 2018-2019 i 2022-2023 w wersji pełnej wskazują na konieczność poprawy zakresu badań oraz dostępu do nich. Warto jednak z satysfakcją zauważyć, że poprawie uległ dostęp do wielu danych o rynku pracy; odnosi się to do liczby pracujących w mikroprzedsiębiorstwach (o liczbie pracujących do 9 osób), wynagrodzenia, liczby przepracowanych godzin, czy też struktury zatrudnienia wg płci. Problemem są w dalszym

ciągu jednostki gospodarcze, co do których dane są niepełne, ponieważ objęte są tajemnicą statystyczną, oraz brak badań, a przynajmniej publikacji danych dotyczących sezonowości zatrudnienia, które jest zjawiskiem charakterystycznym dla turystyki.

Należy podkreślić, że pozytywnym zjawiskiem jest lepszy dostęp do informacji na temat drugich domów i apartamentów, które są coraz bardziej popularne i zdecydowanie nie są zjawiskiem marginalnym. Z punktu widzenia analizy wpływu turystyki na gospodarkę drugim źródłem problemów jest niedostosowanie klasyfikacji działalności i produktów do potrzeb statystyki turystyki i RST. Dotyczy to m.in. niewyróżnienia krótkoterminowego wynajmu samochodów oraz łączenia w ramach działów bardzo różnych rodzajów działalności, jak ma to miejsce np. w przypadku działu 91, który obejmuje m.in. działalność bibliotek i archiwów, ale również muzeów, atrakcji turystycznych, zoo i ogrodów botanicznych. Większość danych ekonomicznych, w tym kluczowy dla RST rachunek podaży i wykorzystania udostępnianych jest na poziomie działów, a więc dane łączne dla tak różnych rodzajów działalności mają małą wartość informacyjną. Obecnie prowadzone są prace nad nową wersją klasyfikacji NACE i warto zadbać (tak jak to miało miejsce przy poprzedniej aktualizacji), aby lepiej odzwierciedlała potrzeby analiz ekonomicznych turystyki.

W badaniach wykorzystujących metodologię RST jako standardowe narzędzie do pomiaru wkładu turystyki w gospodarkę miejsc docelowych zwraca się uwagę na potrzebę sięgania do bardziej innowacyjnych, szybciej dostępnych źródeł danych zasilanych z internetowych systemów informacji. Przyspieszyłyby one proces kompilacji rachunku, a w niektórych przypadkach pozwoliły skorzystać z bardziej szczegółowych informacji. Sięganie po dane z wielkich baz internetowych może stworzyć nowe perspektywy rozwoju i zastosowań RST, wymaga jednak precyzyjnych uzgodnień metodologicznych co do zakresu rachunku.

Bibliografia i źródła danych

- Annual detailed enterprise statistics for trade (NACE Rev. 2 G) [sbs_na_dt_r2]. Eurostat. Last update 18.05.22 [data pobrania: 06.09.22]
- Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl (28.05.2022)
- Bilans płatniczy NBP; https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/statystyka/bilans_platniczy/bilansplatniczy_r.html
- Dane pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, sprawa GUS-DK02.601.52.2022
- Dane pozyskane z Krajowej Administracji Skarbowej – Hurtownia danych WHTAX
- Diakomihalis, M., & Pappas, T. (2023). Proposal for an Information System of the Greek Tourism Satellite Account.
- Doris Chenguang Wu, Jingyan Liu, Haiyan Song, Anyu Liu, Hui Fu (2018), Developing a Web-based regional tourism satellite account (TSA) information system. *Tourism Economics* 1–18
- Działalność lecznicza zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej w 2019 r. GUS Informacje Sygnalne 9.06.2020 r.
- Dziedzic E., Dębski M., Skalska T., Rachunek satelitarny turystyki dla Polski za lata 2018-2019, Etap I. Metodologia. Stowarzyszenie na Rzecz Badania, Rozwoju i Promocji Turystyki na zlecenie MSiT, Warszawa 2022.
- Dziedzic E., Dębski M., Skalska T., *Tourism Satellite Account as a framework for assessing sustainability*, Akademia Finansów i Biznesu Vistula, Warszawa 2023;
- Figini P., Patuelli R, Estimating the Economic Impact of Tourism in the European Union: Review and Computation. *Journal of Travel Research*, 61(6), 2022, 1409-1423 ;
- Figini P., Patuelli R., Estimating the Economic Impact of Tourism in the European Union: Review and Computation. *Journal of Travel Research*. July 2021. doi:10.1177/00472875211028322
- GDP and main components (output, expenditure and income) [nama_10_gdp]. Eurostat. Last update 02.09.22 [data pobrania: 05.09.22]
- GDP and main components (output, expenditure and income) [nama_10_gdp]. Eurostat. Last update 02.09.22 [data pobrania: 05.09.22]
- Główny Urząd Statystyczny, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024;
- Hotel and condo hotel market in Poland. Emmerson Evaluation, s. 4-5
- <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/tablica>;
- <https://businessinsider.com.pl/prawo/podatki/system-podatkowy-panstwa-definicja-i-rodzaje/z25nw3k>
- <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/inwestycje;3915263.html>;
- https://pl.wikipedia.org/wiki/System_podatkowy_w_Polsce
- <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/rachunek-podazy-i-wykorzystania-wyrobow-i-uslug-w-2018-roku,6,8.html> data publikacji: 31.03.2022
- https://www.ey.com/pl_pl/news/2024/05/atrakcyjnosc-inwestycyjna-europy-2024
- <https://www.google.com/search?q=NFZ+KRUS+wydatki+na+uzdrowiska&client=firefox-b..>
- International Conference on Business and Economics - Hellenic Open University, 2(1). <https://doi.org/10.12681/icbe->
- Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*, PWE, Warszawa 2005;

Karlsdóttir A., and Sánchez Gassen N.,(2021), Regional Tourism Satellite Accounts for the Nordic Countries. Nordregio.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04 1997 r. Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483.

Leksykon budżetowy. Podatek od towarów i usług (VAT).

<https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/BASLeksykon.xsp?id=BA648AC6B3E63ADDC1257A590042A4BF&litera=PA>
Annual detailed enterprise statistics for services (NACE Rev. 2 H-N and S95) [sbs_na_1a_se_r2]. Eurostat. Last update 18.05.22 [data pobrania: 18.08.22]

Mały Rocznik Statystyczny Polski 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020;

Mały Rocznik Statystyczny Polski 2024, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2024;

Market Insights. Raport roczny 2020, Colliers International, s. 3

Market Report, Poland Hotel Market, Horwath HTL, Hotel, Tourism and Leisure, s. 4

Najman M., Pojęcie i istota inwestycji alternatywnych, Studia Prawno-Ekonomiczne, T. CXV, 2020;

National accounts aggregates by industry (up to NACE A*64) [nama_10_a64]. Eurostat. Last update 01.09.22. [data pobrania: 04.09.22]

Nguyen Q., Impact of Investment in Tourism Infrastructure Development on Attracting International Visitors: A Nonlinear Panel ARDL Approach Using Vietnam's Data, Economies 2021, 9, 131

Rehmat Karim, Attaullah Shah, Ghulam Ali, Karamat Ali, Amjad Ali, Ghulam Muhammad Shah (2021). Estimating The Economic Contributions Of Tourism Sector By Using Tourism Satellite Account (TSA) In Hunza-Nager District Of Gilgit Baltistan-Pakistan

Research. CEE Investment Market, 2021 Summary, John Lang LaSalle 2022, s. 3,5

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019,

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019, s. 408-409,

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2021, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2021, s. 409-410;

Sacco, B., I. P. Cassar (2019) Measuring the economic impact of tourism in Malta using the Tourism Satellite Account. European Journal of Tourism Research 23, pp. 86-111

Services by employment size class (NACE Rev. 2, H-N, S95) [sbs_sc_1b_se_r2]. Eurostat. Last update 18.05.22. [data pobrania: 23.08.22]

Standard airport charges at airports in Poland in PLN stan na dzień /as at: 25.12.2018 [data pobrania: 3.09.22]

Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008. United Nations, New York, Luxemburg, Madrid, Paris 2001.

Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework. WTO, UE, OECD, UN 2001.

Transport – wyniki działalności GUS 2020 r. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-lacznosc/> [data pobrania: 3.09.22].

Transport – wyniki działalności w 2018 r. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-lacznosc/> [data pobrania: 3.09.22]

Transport – wyniki działalności w 2019 r. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-lacznosc/> [data pobrania: 3.09.22]

ULC: <https://ulc.gov.pl/pl/regulacja-ryнку/statystyki-i-analizy-ryнку-transportu-lotniczego/3734-analizy-ryнку-lotniczego> [data pobrania: 3.09.22]

Ustawa z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług Dz.U. 2024 poz. 361

Ustawa 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Tekst ujednolicony Dz. U. z 2021 r. poz. 1128.

Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Teks ujednolicony Dz. U. z 2024 poz. 356.

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Tekst ujednolicony Dz.U. z 2022 poz. 2587 z późn.zm.

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów. Dz. U. 1998 Nr 144 poz. 930 z późn. zm.

Część II

Zastaw tablic statystycznych

Tablica 1 (2002). Wydatki z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej według produktów i kategorii odwiedzających w 2022 roku, wersja netto, ceny nabywcy (mln PLN)

Produkty	Odwiedzający jednodniowi	Turyści	Odwiedzający razem
	1	2	3=1+2
55. Usługi związane z zakwaterowaniem	x	6387,70	6387,70
Własne domy/mieszkania wakacyjne	x	450,00	450,00
56 Usługi w zakresie żywienia	876,10	4531,50	5407,60
49.1 Usługi pasażerskiego międzymiastowego transportu kolejowego	80,00	150,00	230,00
49.3 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	100,00	200,00	300,00
50.1 i 50.3 Usługi transportu wodnego pasażerskiego		40,00	40,00
51.1 Przewozy lotnicze pasażerskie		3272,40	3272,40
77.11 Usługi wynajmu samochodów osobowych			0
79 Usługi świadczone przez organizatorów ...	349,86	1062,42	1412,28
91 Usługi bibliotek... i 93 Usługi sportowe...	85,40	1725,09	1810,49
Charakterystyczne produkty turystyczne	1491,36	17819,11	19310,47
Krajowe charakterystyczne produkty turystyczne	70,00	1120,00	1190,00
52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy		920,00	920,00
82.3 Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów	20,00	100,00	120,00
86. 10. 13 Usługi rehabilitacji pod nadzorem lekarzy ^{a)}	50,00	100,00	150,00
Charakterystyczne produkty turystyczne ogółem	1561,36	18939,11	20500,47
Produkty związane z turystyką	5140,70	7614,03	12754,73
Wydatki na zakup produktów spożywczych oraz wyrobów odzieżowych	3883,30	4874,03	8757,33
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>1145,57</i>	<i>1437,84</i>	<i>2583,41</i>
Wydatki na zakup produktów rafinacji ropy naftowej	1257,40	2740,00	3997,40
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>188,61</i>	<i>411,00</i>	<i>599,61</i>
Razem produkty turystyczne	6702,06	26553,14	33255,20
Przedmioty wartościowe	b.d.	b.d.	b.d.
<i>w tym marża detaliczna</i>	<i>b.d.</i>	<i>b.d.</i>	<i>b.d.</i>
Produkty pozostałe	11789,74	4513,56	16303,30
Ogółem produkty	18491,80	31066,70	49558,50

a) w przypadku nierezydentów obejmują także wydatki na inne usługi medyczne

Tablica 1 (2003). Wydatki z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej według produktów i kategorii odwiedzających w 2023 roku, wersja netto, ceny nabywcy (mln PLN)

Produkty	Odwiedzający jednodniowi	Turyści	Odwiedzający razem
	1	2	3=1+2
55. Usługi związane z zakwaterowaniem	x	7477,28	7477,28
Własne domy/mieszkania wakacyjne	x	460,00	460,00
56 Usługi w zakresie żywienia	930,60	7201,80	8132,40
49.1 Usługi pasażerskiego międzymiastowego transportu kolejowego	88,92	86,93	175,85
49.3 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	194,28	347,19	541,47
50.1 i 50.3 Usługi transportu wodnego pasażerskiego		43,32	43,32
51.1 Przewozy lotnicze pasażerskie		5000,00	5000,00
77.11 Usługi wynajmu samochodów osobowych			
79 Usługi świadczone przez organizatorów ...	382,75	1345,83	1728,59
91 Usługi bibliotek... i 93 Usługi sportowe...	93,42	2185,28	2278,70
Charakterystyczne produkty turystyczne	1689,98	24147,63	25837,61
Krajowe charakterystyczne produkty turystyczne	94,00	1579,40	1673,40
52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy		1292,40	1292,40
82.3 Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów	38,00	143,50	181,50
86. 10. 13 Usługi rehabilitacji pod nadzorem lekarzy ^{a)}	56,00	143,50	199,50
Charakterystyczne produkty turystyczne ogółem	1783,98	25727,03	27511,01
Produkty związane z turystyką	6340,15	8223,39	14563,53
Wydatki na zakup produktów spożywczych oraz wyrobów odzieżowych	4883,55	4777,59	9661,13
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>1440,65</i>	<i>1409,39</i>	<i>2850,03</i>
Wydatki na zakup produktów rafinacji ropy naftowej	1456,60	3445,80	4902,40
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>218,49</i>	<i>516,87</i>	<i>735,36</i>
Razem produkty turystyczne	8124,12	33950,42	42074,54
Przedmioty wartościowe	b.d.	b.d.	b.d.
<i>w tym marża detaliczna</i>	b.d.	b.d.	b.d.
Produkty pozostałe	12105,98	5403,68	17509,66
Ogółem produkty	20230,10	39354,10	59584,20

a) w przypadku nierezydentów obejmują także wydatki na inne usługi medyczne

Tablica 2. Wydatki w turystyce krajowej rezydentów według produktów, rodzajów odwiedzających i typów podróży w 2022 roku; ceny bieżące nabywcy (mln PLN)

Produkty	Podróże krajowe			Krajowa część wydatków na zagraniczne podróże wyjazdowe			Krajowe wydatki ogółem		
	Odwiedzający jednostniowi	Turyści	Odwiedzający razem	Odwiedzający jednostniowi	Turyści	Odwiedzający razem	Odwiedzający jednostniowi	Turyści	Odwiedzający razem
	1	2	3 (1+2)	4	5	6 (4+5)	7	8	9 (7+8)
55. Usługi związane z zakwaterowaniem	x	16799,0	16799,0	x	0,0	0,0	x	16 799,0	16 799,0
Własne drugie domy	x	110,9	110,9	x	0,0	0,0	x	110,9	110,9
56. Usługi związane z wyżywieniem	2493,1	18880,7	21373,8	192,0	330,2	522,2	2 685,1	19 210,9	21 896,0
49.1 Usługi pasażerskiego między- miastowego pasażerskiego transportu kolejowego	260,7	1241,0	1501,8	199,1	30,8	229,9	459,9	1 271,8	1 731,7
49.3 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	286,5	1773,8	2060,3	199,1	1 241,0	1 440,1	485,6	3 014,8	3 500,4
50.1 i 50.3 Usługi transportu wodnego pasażerskiego	0,0	0,0	0,0	0,0	118,5	118,5	0,0	118,5	118,5
51.1 Usługi transportu lotni- czego pasażerskiego	17,2	75,6	92,8	0,0	7 671,9	7 671,9	17,2	7 747,5	7 764,6
77.11 Usługi wynajmu samo- chodów osobowych i furgone- tek	5,9	26,4	32,3	0,0	0,0	0,0	5,9	26,4	32,3
79. Działalność organizatorów turystyki...	85,7	1416,3	1502,0	0,0	3 309,2	3 309,2	85,7	4 725,5	4 811,2
91. Usługi świadczone przez bi- blioteki, archiwa, muzea i inne oraz 93. usługi związane ze sportem	384,7	769,3	1154,0	0,0	0,0	0,0	384,7	769,3	1 154,0
Charakterystyczne produkty turystyczne	3533,8	41093,1	44626,8	590,31	12 701,6	13 291,9	4 124,1	53 794,7	57 918,7
Krajowe charakterystyczne produkty turystyczne	0,0	638,5	638,5	0	197,5	197,5	0,0	836,0	836,0
52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy	0,0	0,0	0,0	0,0	197,5	197,5	0,0	197,5	197,5
82.3 Usługi związane z organi- zacją targów, wystaw i kongre- sów	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
86 Usługi opieki zdrowotnej a)	0,0	638,5	638,5	0,0	0,0	0,0	0,0	638,5	638,5

Produkty	Podróże krajowe			Krajowa część wydatków na zagraniczne podróże wyjazdowe			Krajowe wydatki ogółem		
	Odwiedzający jednostniami	Turyści	Odwiedzający razem	Odwiedzający jednostniami	Turyści	Odwiedzający razem	Odwiedzający jednostniami	Turyści	Odwiedzający razem
	1	2	3 (1+2)	4	5	6 (4+5)	7	8	9 (7+8)
Charakterystyczne produkty turystyczne (łącznie z krajowymi) ogółem	3533,8	41731,5	45265,3	590,31	12 899,1	13 489,4	4 124,1	54 630,6	58 754,7
Pozostałe produkty związane z turystyką	4062,9	8598,3	12661,3	3584,448	389,8	3 974,2	7 647,4	8 988,1	16 635,5
Wydatki na zakup produktów spożywczych oraz wyrobów odzieżowych	1065,4	1873,6	2939,0	0,0	0,0	0,0	1 065,4	1 873,6	2 939,0
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>314,3</i>	<i>552,7</i>	<i>867,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>314,3</i>	<i>552,7</i>	<i>867,0</i>
Wydatki na zakup produktów rafinacji ropy naftowej	2997,5	6724,8	9722,3	3 584,4	389,8	3 974,2	6 581,9	7 114,6	13 696,5
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>449,6</i>	<i>1008,7</i>	<i>1458,3</i>	<i>537,67</i>	<i>58,5</i>	<i>596,1</i>	<i>987,3</i>	<i>1 546,4</i>	<i>2 533,7</i>
Razem produkty turystyczne	7596,7	50329,9	57926,6	4 174,76	13 288,9	17 463,7	11 771,4	63 618,8	75 390,2
<i>Przedmioty wartościowe</i>	<i>147,8</i>	<i>232,4</i>	<i>380,2</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>147,8</i>	<i>232,4</i>	<i>380,2</i>
<i>w tym marża detaliczna</i>	<i>22,9</i>	<i>36,0</i>	<i>58,9</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>22,9</i>	<i>36,0</i>	<i>58,9</i>
Produkty pozostałe	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ogółem produkty	7744,5	50562,3	58306,8	4 174,76	13 288,9	17 463,7	11 919,3	63 851,2	75 770,5

Tablica 3. Wydatki w turystyce wyjazdowej według produktów w 2022 roku; ceny bieżące nabywcy (w mln PLN)

Produkty	Odwiedzający jednodniowi	Turyści	Odwiedzający razem
	1	2	3 (1+2)
55. Usługi związane z zakwaterowaniem a)	x	8 535,4	8 535,4
Własne domy/mieszkania wakacyjne	x	-	-
56 Usługi w zakresie żywienia a)	606,9	1 189,8	1 796,7
49.1 Usługi w zakresie pasażerskiego międzymiastowego transportu kolejowego	0,0	5,1	5,1
49.3 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	0,0	84,8	84,8
50.1 i 50.3 Usługi transportu wodnego pasażerskiego		79,6	79,6
51.1 Przewozy lotnicze pasażerskie		1 249,4	1 249,4
77.11 Usługi wynajmu samochodów osobowych i furgonetek		210,1	210,1
79 Usługi świadczone przez organizatorów ... *b)		3 239,5	3 239,5
91 Usługi bibliotek... i 93 Usługi sportowe...			
Charakterystyczne produkty turystyczne	606,9	14 593,7	15 200,6
Produkty związane z turystyką	3 201,27	2 293,4	5 494,7
Wydatki na zakup produktów spożywczych oraz wyrobów odzieżowych	3 201,3		3 201,3
Wydatki na zakup produktów rafinacji ropy naftowej	0,0	2 293,4	2 293,4
Razem produkty turystyczne	3 808,2	16 887,1	20 695,3
Przedmioty wartościowe		155,3	155,3
Produkty pozostałe	606,1	5 335,4	5 941,5
Ogółem produkty	4 414,3	22 377,9	26 792,1

a) bez imprez turystycznych

b) zagraniczna część imprez

Tablica 4. Wydatki w turystyce krajowej rezydentów i nierezydentów według produktów w 2022; ceny bieżące nabywcy (mln PLN)

Produkty	Pieniężne wydatki odwiedzających na spożycie końcowe			Inne składowe spożycia turystycznego	Krajowe spożycie turystyczne pieniężne i w naturze
	Spożycie nierezydentów	Krajowe spożycie rezydentów	Krajowe spożycie turystyczne		
	1	2	3 (1+2)	4	5 (4+3)
55. Usługi związane z zakwaterowaniem	6387,7	16799,0	23186,7	3263,1	26449,8
Własne drugie domy	450,0	110,9	560,9	0,0	560,9
56. Usługi związane z wyżywieniem	5407,6	21896,0	27303,6	0,0	27303,6
49.1 Usługi w zakresie pasażerskiego międzymiastowego pasażerskiego transportu kolejowego	230,0	1731,7	1961,7	539,4	2501,1
49.3 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	300,0	3500,4	3800,4	103,1	3903,5
50.1 i 50.3 Usługi transportu wodnego pasażerskiego	40,0	118,5	158,5	0,0	158,5
51.1 Usługi transportu lotniczego pasażerskiego	3272,4	7764,6	11037,0	936,6	11973,6
77.11 Usługi wynajmu samochodów osobowych i furgonetek	0,0	32,3	32,3	0,0	32,3
79. Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	1412,3	4811,2	6223,5	268,2	6491,7
91. Usługi świadczone przez biblioteki, archiwa, muzea i inne oraz 93. usługi związane ze sportem	1810,5	1154,0	2964,5	248,7	3213,2
Charakterystyczne produkty turystyczne	19310,5	57918,7	77229,2	5359,1	82588,3
Krajowe charakterystyczne produkty turystyczne	1190,0	836,0	2026,0	1994,6	4020,6
52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy	920,0	197,5	1117,5	0,0	1117,5
82.3 Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów	120,0	0,0	120,0	794,6	914,6
86 Usługi opieki zdrowotnej ^{a)}	150,0	638,5	788,5	1200,0	1988,5

Charakterystyczne produkty turystyczne łącznie z krajowymi ogółem	20500,5	58754,7	79255,2	7353,7	86608,9
Produkty związane z turystyką	14754,7	16635,5	31390,2	2208,1	33598,3
Wydatki na zakup produktów spożywczych oraz wyrobów odzieżowych	10757,3	2939,0	13696,3	0,0	13696,3
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>2583,4</i>	<i>867,0</i>	<i>3450,4</i>	<i>0,0</i>	<i>3450,4</i>
Wydatki na zakup produktów rafinacji ropy naftowej	3997,4	13696,5	17693,9	2208,1	19902,0
<i>w tym: marża detaliczna</i>	<i>599,6</i>	<i>2533,7</i>	<i>3133,3</i>	<i>331,2</i>	<i>3464,5</i>
Razem produkty turystyczne	35255,2	75390,2	110645,4	9561,8	120207,2
Przedmioty wartościowe	0,0	13696,5	13696,5	0,0	13696,5
<i>w tym marża detaliczna</i>	<i>0,0</i>	<i>58,9</i>	<i>58,9</i>	<i>0,0</i>	<i>58,9</i>
<i>Produkty pozostałe</i>	<i>14303,3</i>	<i>0,0</i>	<i>14303,3</i>	<i>0,0</i>	<i>14303,3</i>
Ogółem produkty	49558,5	89086,7	138645,2	9561,8	148207,0

a) W przypadku nierezydentów obejmują także wydatki na inne usługi medyczne

Tablica 5. Rachunek produkcji krajowej w 2022 roku w mln PLN (ceny bieżące bazowe producenta)

Produkty	55. Zakwaterowanie	własne obiekty	56. Gastronomia	49.1 Transport kolejowy pasaż.	49.3 Pozostały transport lądowy pasaż.	50.1 Transport wodny pasażerski morski	50.3 transport wodny pasażerski śródlądowy c	51.1 Transport lotniczy pasaż.	77.11 Wynajem (...) samochodów (...)	79.Działalność (...) z turystyką	91.Biblioteki, muzea (...) związane z kulturą	93. Dz. sportowa rozrywkowa i rekreacyjna	52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy	82.3 (...) Organizacja targów, wystaw...	86 Opieka zdrow.	47.Handel detaliczny	Pozostałe rodzaje działalności
55 Usługi związane z zakwaterowaniem	24238,9		190,7							28,0		102,9					2686,4
Własne obiekty	–	560,9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,0
56 Usługi w zakresie wyżywienia	2004,0		60002,6			1,4		40,2		88,1	3,1	100,0				4781,1	5346,3
49.1 Usługi w zakresie pasażerskiego między-miastowego pasażerskiego transportu kolejowego	59,1			7201,1													541,3
49.3 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	0,0				12833,8	2,4			17,9	168,0		27,7	342,8				699,0
50.1 Usługi morskiego pasażerskiego transportu wodnego	0,0					468,8											0,0
50.3 Usługi wodnego pasażerskiego transportu śródlądowego	0,0						64,5						7,4				4,3
51.1 Usługi transportu lotniczego pasażerskiego	0,0							11865,9									0,0
77.11 Usługi wynajmu samochodów osobowych i furgonetek	0,0								11895,8								0,0
79 Usługi świadczone przez organizatorów...	55,7									8566,0							30,8
91 Usługi bibliotek...	0,0										1987,6						5,7
93 Usługi sportowe...	56,2											19993,0					1289,2
Podstawowe produkty charakterystyczne ogółem	26413,9	560,9	60193,3	7201,1	12833,8	472,6	64,5	11906,1	11913,7	8850,1	1990,7	20223,5	350,1	0,0	0,0	4781,1	10603,2
52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy	37,0							875,1					9954,3				0,0

Produkty	55. Zakwaterowanie	własne obiekty	56. Gastronomia	49.1 Transport kolejowy pasaż.	49.3 Pozostały transport lądowy pasaż.	50.1 Transport wodny pasażerski morski	50.3 transport wodny pasażerski śródlądowy c	51.1 Transport lotniczy pasaż.	77.11 Wynajem (...) samochodów (...)	79.Działalność (...) z turystyką	91.Biblioteki, muzea (...) związane z kulturą	93. Dz. sportowa rozrywkowa i rekreacyjna	52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy	82.3 (...) Organizacja targów, wystaw...	86 Opieka zdrow.	47.Handel detaliczny	Pozostałe rodzaje działalności
82.3 Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów	44,9													3962,9			0,0
86 Usługi opieki zdrowotnej	0,0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1988,5	–	0,0
Produkty charakterystyczne ogółem	26495,7	560,9	60193,3	7201,1	12833,8	472,6	64,5	12781,3	11913,7	8850,1	1990,7	20223,5	10304,4	3962,9	1988,5	4781,1	10603,2
47 Handel detaliczny	30,1		642,2	147,5	288,5	1,2			176,3	68,4	1,5	111,5	25,8	2,8		241973,1	37402,0
Pozostałe produkty	1489,2	0,0	1971,5	0,0	1257,8	169,0	6,6	5345,8	0,0	0,0	174,2	767,9	3182,5	0,0	0,0	41506,7	6220037,9
Produkcja globalna razem	28015,0	560,9	62807,0	7348,5	14380,1	642,8	71,1	18127,0	12090,0	8918,4	2166,4	21103,0	13512,8	3965,7	1988,5	288261,0	6267553,1
Zużycie pośrednie w cenach nabywcy	9234,1	89,5	37217,9	4209,6	9686,3	618,6	54,6	14800,2	6638,5	6603,4	1305,0	13510,0	2214,9	3143,9		104546,0	3770942,9
Wartość dodana brutto w cenach bazowych	18780,9	471,4	25589,1	3139,0	4693,9	47,2	19,3	3326,9	5451,5	2315,0	861,4	7593,0	8625,2	821,8		183715,0	2500795,5
koszty osobowe	7766,2	0,0	11517,8	2249,4	2901,9	33,6	10,3	929,9	1001,1	1228,0	574,5	4445,0	4187,6	169,0		65308,0	1069125,6
Pozostałe podatki pomniejszone o dotacje związane z produkcją	-51,1	0,0	-138,9	-800,6	284,9		0,4	22,3		-38,0		264,0	854,0			3764,0	37569,0
Nadwyżka operacyjna brutto i dochody mieszane	11065,9	340,1	14210,1	1690,2	1507,0	13,6	8,6	2374,6	4448,7	987,0	286,8	1457,0	3583,6	652,8		105877,0	1059746,0
Struktura rozmieszczenia podaży (współczynnik specjalizacji)	0,89	1,00	0,83	0,92	0,91	0,95	1,00	1,00	1,00	0,99	1,00	0,94	1,00	1,00	1,00	0,86	x
Udział podstawowego	0,87	1,00	0,96	0,98	0,89	0,73	0,91	0,65	0,98	0,99	0,92	0,95	x	x	x	x	x

a) dla własnych domów i opieki zdrowotnej wartość produkcji, wartość dodana dotyczą tylko wartości odpowiadającej spożyciu turystycznemu

Tablica 6. Podaż w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 roku w mln PLN (ceny bieżące)

Produkty	Podaż razem w cenach bazowych	Podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów	Podaż ogółem w cenach nabycia	spożycie turystyczne ogółem	współczynnik spożycia turystycznego	wartość dodana	turystyczna wartość dodana	turystyczne podatki pośrednie netto
55 Usługi związane z zakwaterowaniem	27 247,0	1 171,6	28 418,6	26 449,8	0,9	18 780,9	17 479,8	1 090,5
<i>własne obiekty</i>	560,9	0,0	560,9	560,9	1,0	471,4	471,4	0,0
56 Usługi w zakresie żywienia	72 366,8	3 401,2	75 768,0	27 303,6	0,4	25 589,1	9 221,2	1 225,7
49.1 Usługi w zakresie pasażerskiego międzymiastowego pasażerskiego transportu kolejowego ^b	7 801,5	366,7	8 168,2	2 501,1	0,3	3 139,0	961,2	112,3
49.3 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	14 091,6	662,3	14 753,9	3 903,5	0,3	4 693,9	1 241,9	175,2
50.1 Usługi morskiego pasażerskiego transportu wodnego	440,9	17,6	458,5	158,5	0,3	47,2	16,3	6,1
50.3 Usługi wodnego pasażerskiego transportu śródlądowego	76,2	3,6	79,8	0,0	0,0	19,3	0,0	0,0
51.1 Usługi transportu lotniczego pasażerskiego	11 865,9	830,6	12 696,5	11 973,6	0,9	3 326,9	3 137,4	783,3
77.11 Usługi wynajmu samochodów osobowych i furgonetek	11 895,8	178,4	12 074,2	32,3	0,0	5 451,5	14,6	0,5
79 Usługi świadczone przez organizatorów...	8 652,5	1 730,5	10 383,0	6 491,7	0,6	2 315,0	1 447,4	1 081,9
91 Usługi bibliotek...	1 993,4	10,0	2 003,4	3 213,2	0,1	861,4	113,4	1,3
93 Usługi sportowe...	21 338,4	1 066,9	22 405,3		0,1	7 593,0	999,6	140,5
52.23 Usługi wspomagające transport lotniczy	9 954,4	0,0	9 954,4	1 117,5	0,1	8 625,2	968,3	0,0
82.3 Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów	4 007,8	100,2	4 108,0	914,6	0,2	821,8	183,0	22,3

Produkty	Podaż razem w cenach bazowych	Podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów	Podaż ogółem w cenach nabycia	spożycie turystyczne ogółem	współczynnik spożycia turystycznego	wartość dodana	turystyczna wartość dodana	turystyczne podatki pośrednie netto
86 Usługi opieki zdrowotnej	1 988,5	0,0	1 988,5	1 988,5	1,0	1 136,2	1 136,2	0,0
47 usługi handlu detalicznego w zakresie sprzedaży paliw	14 851,1	0,0	14 851,1	3 464,5	0,2	7 441,6	1 736,0	0,0
47 usługi handlu detalicznego w zakresie artykułów spożywczych, odzieży... ^d	268 944,4	0,0	268 944,4	3 450,4	0,0	174 101,1	2 233,6	0,0
Pozostałe produkty	6 275 909,2	1 559 753,1	7 832 737,6	14 303,3	0,0	2 502 209,7	4 569,3	2 848,3
Ogółem Polska	6 751 061,4	1 569 292,8	8 320 354,2	107 827,1	x	2 766 624,2	45 930,5	7 487,8

a) wg udziału wartości dodanej w produkcji usługi w branży podstawowej

b) TWD obliczona dla podaży przy założeniu, że produkcja drugorzędna charakteryzuje się taką samą funkcją produkcji, jak w branżach, w których jest produktem dominującym

c) w przypadku transportu kolejowego uwzględniono dotację netto w wys. 1888,19 mln PLN

d) w odniesieniu do handlu detalicznego podatki pośrednie netto nie są dodawane do produkcji globalnej

Tablica 7 (2022). Pracujący w turystyce, stan na 31 XII w 2022 roku; wszystkie jednostki

		liczba podmiotów		pracujący								
			w tym:		w tym:							
		ogółem	w mikro przedsiębiorstwach a)	ogółem	w mikro przedsiębiorstwach	kobiety b)	najemni	wynagrodzenie miesięczne brutto PLN	przepracowane godziny	wynagrodzenie brutto na godzinę	TWD	bezpośrednie zatrudnienie turystyczne
55	Zakwaterowanie	20 590	19200	83382	36287	54410	65 934	5590	110 897 521	40	0,931	77605
	w tym:											
55.1	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	6 055	4 871	55 880	13 856	36899	51 661	5707	86 477 449	41		
55.2	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania w tym:	13 685	13 487	26 011	21 104	16270	13 509	5131	23 155 216	36		
55.3	Pola kempingowe (włączając pola dla pojazdów kempingowych) i pola namiotowe	210	208	383	C	168	197	5198	337 988	36		
56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	57 894	54486	244 652	135 080	152093	195 302	3806	294 326 205	30	0,360	88162
56.1	Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne	45 554	42 595	206 899	111 294		168 665	3728	250 957 322	30		
56.2	Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (catering) i pozostała gastronomiczna działalność usługowa	640	8 094	29 282	16 428		21 709	4546	35 397 965	33		
56.3	Przygotowywanie i podawanie napojów	3 865	3 797	8 471	7 358		4 928	3221	7 970 918	24		
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	34	27	21 528	C	6364	21 504	7186	37 660 365	49	0,306	6592
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	39 421	38687	83 996	51 523	12820	45 451	4415	76 009 799	32	0,265	22223
50.1	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	131	126	439	210	128	328	7137	575 327	49	0,346	152
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	144	140	330	233	92	198	3612	344 346	25	0,000	

		liczba podmiotów		pracujący								
			w tym:		w tym:							
		ogółem	w mikro przed- siębiorstwach a)	ogółem	w mikro przed- siębiorstwach	kobiety b)	najemni	wynagrodzenie miesięczne brutto PLN	przepraco- wane godziny	wynagrodze- nie brutto na godzinę	TWD	bezpośrednie zatrudnienie turystyczne
51.1	Transport lotniczy pasażer- ski	1 451	1438	7696	1546		6 268	10676	10 342 473	78	0,943	7258
77.11	Wynajem i dzierżawa sa- mochodów osobowych i furgonetek	4 244	4108	12 749	6 801	4963	9 359	7567	16 628 341	51	0,003	34
79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz Pozostała działalność usługowa w zakresie rezer- wacji i działalności z nią związane	7 266	7120	18 900	11 908	12771	12 476	5384	20 914 264	39	0,625	11817
	w tym:											
79.1	Działalność agentów i po- średników turystycznych oraz organizatorów tury- styki	5 059	4 935	14 757	9 270	.	10 467	4959	17 501 992	36		
91	Działalność bibliotek, archi- wów, muzeów oraz pozo- stała działalność związana z kulturą	1 306	1 248	4 378	2 181	3045	3 260	6072	5 438 872	44	0,173	756
93	Działalność sportowa, roz- rywkowa i rekreacyjna	13 948	13650	31 215	21 107	15288	18 598	6989	31 196 751	50	0,173	5388
	Charakterystyczna działal- ność turystyczna ogółem	149 331	138982	509265	266876 c)	261973 c)	378678	x	x	x	x	219987
	Polska ogółem	x	x	15168969 b)	x	7162602	.	6346	x	x	x	x

a) przedsiębiorstwa o liczbie pracujących 0-9

b) dane ze statystyki rynku pracy

c) dane niepełne ze względu na tajemnicę statystyczną

C dane poufne

Tablica 7 (2023). Pracujący w turystyce w 2023 r.; wszystkie jednostki

		Pracujący	
		ogółem	w tym: kobiety
55	Zakwaterowanie	86959	57066
55.1	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	58847	39064
	w tym:		
55.2	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	24673	15641
55.3	Pola kempingowe (włączając pola dla pojazdów kempingowych) i pola namiotowe	393	188
56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	239054	147378
	w tym:		
56.1	Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne	203303	125110
56.2	Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (catering) i pozostała gastronomiczna działalność usługowa	29044	18427
56.3	Przygotowywanie i podawanie napojów	6707	3841
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	22612	6760
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	114744	16979
50.1	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	539	160
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	548	78
51.1	Transport lotniczy pasażerski (<i>dane z 2022 r.</i>)	7696	
77.11	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	10336	3655
79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	18808	12663
	w tym:		
79.1	Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki	14524	9949
91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	46639	32414
93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	48825	23976
Charakterystyczna działalność turystyczna ogółem		596760	301129
Polska ogółem		15124841	7113007

Tablica 8 (2022). Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2022 roku, ceny bieżące (w tys. PLN)

PKD 2007	Rodzaj działalności	Budynki (1)	Budowle (2)	Środki transportu KŚT gr 7	Zespoły komputerowe (rodzaj 487)	Grunty - KŚT - grupa 0	Pozostałe (bez wcześniejszych kategorii)	Wartość ogółem	Współczynnik Spożycia Turystycznego (WST)	Wartość ogółem WST
Ogółem		123 224 647	95 703 754	46 450 339	7 524 754	27 883	127 149 977	400 081 354	x	x
	w tym									
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	115 437	50 645	2 237 010	8 641	0	43 169	2 454 902	0,31	761 020
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	332 882	1 635 420	2 059 390	11 147	296	286 792	4 325 927	0,26	1 124 741
50.1	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	*	*	*	*	*	*	*		
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	*	*	*	*	*	*	*		
51.1	Transport lotniczy pasażerski	*	*	*	*	*	*	*		
55.1	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	349 681	15 405	25 156	5 427	91	194 334	590094	0,93	870 938
55.2	Obiekty noclegowe turyst. i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	116 514	32 360	3 790	1 562	1 431	35 506	191163		
55.3	Pola kempingowe	921	1 721	43	0	0	594	3279		
55.9	Pozostałe zakwaterowanie	96 602	22 414	1 981	109	0	30 850	151956		
56.1	Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne	510 725	12 594	29 893	11 663	0	555 756	1120631	0,36	438038
56.2	Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych	46 265	6 975	16 434	1 473	0	24 183	95330		
56.3	Przygotowywanie i podawanie napojów	129	0	158	0	0	523	810		
79.1	Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki	15 765	93	2 851	3 263	0	5 160	27132	0,63	24 476
79.9	Pozostała działalność usł. w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	493	0	3 309	4 534	0	3 383	11719		
90.0	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	790 373	425 853	36 140	24 730	109	299 788	1 576993	0,17	597 762
91.0	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	1 165 194	333 338	20 879	51 261	4 275	364 305	1 939252		
93.1	Działalność związana ze sportem	928 200	1 430 566	92 757	7 656	967	312 417	2 772 563	0,17	772 733
93.2	Działalność rozrywkowa i rekreacyjna	427 038	1 066 627	34 638	1 184	277	243 163	1 772 927		
Suma: Charakterystyczne rodzaje dział. turystycznej		4 896 219	5 034 011	4 564 429	132 650	7 446	2 399 923	17 034 678		4589708

Źródło: Dane pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024

„*” oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

Tablica 8 (2023). Nakłady inwestycyjne w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2023 roku, ceny bieżące w tys. zł. – wartości szacunkowe

	Rodzaj działalności	Budynki (1)	Budowle (2)	Środki transportu KŚT gr 7	Zespoły komputerowe (rodzaj 487)	Grunty - KŚT – gr. 0	Pozostałe (bez wcześniejszych kategorii)	Ogółem	Współczynnik Spożycia Turystycznego (WST)	Wartość ogółem * WST
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	126404	55456	2449526,0	9461,9	0,0	47270	2688118	0,31	833317
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski	364506	1790785	2255032,1	12206,0	324	314037	4736890	0,26	1231591
50.1	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	*	*	*	*	*	*	*		
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski	*	*	*	*	*	*	*		
51.1	Transport lotniczy pasażerski	*	*	*	*	*	*	*		
55.1	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	382901	16869	27545,8	5942,6	100	212796	646153	0,93	953678
55.2	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	127583	35434	4150	1710	1567	38879	209324		
55.3	Pola kempingowe	1009	1885	47	0,0	0,0	650	3591		
55.9	Pozostałe zakwaterowanie	105779	24543	2169	119	0,0	33781	166392		
56.1	Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne	559244	13790	32733	12771	0,0	608553	1227091	0,36	479651
56.2	Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych	50660	7638	17995	1613	0,0	26480	104386		
56.3	Przygotowywanie i podawanie napojów	141	0,0	173	0,0	0,0	573	887		
79.1	Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki	17263	102	3122	3573	0,0	5650	29710	0,63	26801
79.9	Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	540	0,0	3623	4965	0,0	3704	12832		
90,0	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	865458	466309	39573	27079	119	328268	1726807	0,17	654549
91.0	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	1275887	365005	22863	56131	4681	398914	2123481		
93.1	Działalność związana ze sportem	1016379	1566470	101569	8383	1059	342097	3035957	0,17	846143
93.2	Działalność rozrywkowa i rekreacyjna	467607	1167957	37929	1297	303	266264	1941355		
Suma: Charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej		5361361	5512243	4998050	145252	8153	2627916	18652975		5025730

Źródło: Szacunki na podstawie danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego, sprawa GUS-DK02.601.1956.2024

„*” oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

Uwaga: Ze względu na brak danych dotyczących 2023 r. na dzień 30.10 2024 tabela zawiera wielkości szacunkowe. Licząc je przyjęto wskaźnik 109,5, oznaczający ogólną dynamikę wzrostu inwestycji w stosunku do 2023 r.

Dane rzeczowe

Tablica 10a (2022). Liczba podróży i udzielonych noclegów wg rodzajów turystyki i grup nabywców (tys.) w 2022 roku

Rodzaj turystyki	Grupy nabywców	Liczba podróży (badania)	Liczba udzielonych noclegów (badania)	Liczba noclegów w bazie noclegowej (GUS)
		2022	2022	2022
Zagraniczna turystyka przyjazdowa	Turyści	15 948		14 759
	Odwiedzający jednodniowi	61 609		
	Odwiedzający razem	77 557		
Turystyka krajowa	Turyści	51 702	233 517	75 195
	Odwiedzający jednodniowi			
	Odwiedzający razem			
Zagraniczna turystyka wyjazdowa rezydentów	Turyści	11 742	109 823	
	Odwiedzający jednodniowi	33 877		
	Odwiedzający razem	45 619		

Tablica 10a (2023). Liczba podróży i udzielonych noclegów wg rodzajów turystyki i grup nabywców (tys.) w 2023 roku

Rodzaj turystyki	Grupy nabywców	Liczba podróży (badania)	Liczba udzielonych noclegów (badania)	Liczba noclegów w bazie noclegowej (GUS)
		2023	2023	2023
Zagraniczna turystyka przyjazdowa	Turyści	18 987		17 011
	Odwiedzający jednodniowi	61 568		
	Odwiedzający razem	80 555		
Turystyka krajowa	Turyści	52 191	228 993	75 787
	Odwiedzający jednodniowi			
	Odwiedzający razem			
Zagraniczna turystyka wyjazdowa rezydentów	Turyści	13 637	112 310	
	Odwiedzający jednodniowi	48 307		
	Odwiedzający razem	61 944		

Źródła obu tabel: Turystyka w 2023 roku, GUS, 06.2024 r.

Eurostat: zbiór danych TOUR_DEM_TNTOT (Last updated: 16/10/2024)

Tablica 10b (2022). Zagraniczna turystyka przyjazdowa: liczba przyjazdów wg wykorzystanych środków transportu (tys.) w 2022 roku

Wyszczególnienie	Liczba przyjazdów ogółem 2022
Transport lotniczy	7 084
Transport wodny	370
Transport lądowy	70 103
<i>Kolej</i>	-
<i>Razem drogowe</i>	-
Ogółem	77 557

Tablica 10b (2023). Zagraniczna turystyka przyjazdowa: liczba przyjazdów wg wykorzystanych środków transportu (tys.) w 2023 roku

Wyszczególnienie	Liczba przyjazdów ogółem 2023
Transport lotniczy	9 596
Transport wodny	358
Transport lądowy	70 601
<i>Kolej</i>	-
<i>Razem drogowe</i>	-
Ogółem	80 555

Źródło obu tabel: badania rzeszowskiego ośrodka GUS: Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w 2023 roku

Szczegółowe rozbięcie transportu lądowego nie jest dostępne.

Tablica 10c (2022). Przewidywana liczba pracujących w charakterystycznych turystycznych rodzajach działalności wg wielkości zatrudnienia w 2022 roku

	2022	Przewidywana liczba pracujących				
		Razem	0-9	10-49	50-249	250=>
55.	Zakwaterowanie	36 677	34 920	1 569	165	23
56.	Gastronomia	97 281	93 698	3 408	149	26
49.1.	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	68	58	3	4	3
49.3.	Pozostały transport lądowy pasażerski	60 242	59 490	511	167	74
50.1.	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	230	221	6	2	1
50.3.	Transport wodny śródlądowy pasażerski	632	626	5	1	-
51.1.	Transport lotniczy pasażerski	1 509	1 488	14	5	2
77.11.	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	4 752	4 656	82	12	2
79.	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych (...)	11 467	11 263	180	20	4
91.	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	4 657	3 768	675	200	14
93.	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	51 204	49 880	1 142	178	4
52.23.	Usługi wspomagające transport lotniczy	2 430	2 405	9	8	8
82.3.	Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów	4 766	4 652	103	10	1
86.	Usługi opieki zdrowotnej ^b					
Polska ogółem		4 249 278	4 094 004	125 287	25 923	4 064

Tablica 10c (2023). Przewidywana liczba pracujących w charakterystycznych turystycznych rodzajach działalności wg wielkości zatrudnienia w 2023 roku

	2023	Przewidywana liczba pracujących				
		Razem	0-9	10-49	50-249	250=>
55.	Zakwaterowanie	36 890	35 170	1 532	165	23
56.	Gastronomia	97 217	93 715	3 329	149	24
49.1.	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	74	64	3	4	3
49.3.	Pozostały transport lądowy pasażerski	58 853	58 093	524	164	72
50.1.	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	244	235	6	2	1
50.3.	Transport wodny śródlądowy pasażerski	659	654	4	1	-
51.1.	Transport lotniczy pasażerski	1 727	1 706	14	5	2
77.11.	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	4 986	4 891	81	12	2
79.	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych (...)	11 733	11 532	177	20	4
91.	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	4 632	3 748	669	201	14
93.	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	52 096	50 787	1 125	180	4
52.23.	Usługi wspomagające transport lotniczy	3 206	3 180	10	8	8
82.3.	Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów	4 954	4 842	101	10	1
86.	Usługi opieki zdrowotnej ^b					
Polska ogółem		4 335 784	4 182 544	123 429	25 758	4 053

